

КАРЛИЙН БРАДФОРД КРАЛИЦА ЗА ДЕВЕТ ДНИ

Част 1 от „Под короната“

Превод от английски: Анелия Янева, 2004

chitanka.info

На Джейн, единствено и само на нея

Тауър, Лондон, 12 февруари 1554

Горният прозорец в тясната къща до Тауър Грийн беше малък и с некачествено стъкло — през него всичко долу изглеждаше криво и неясно. Въпреки това Джейн съвсем добре виждаше ешафода, издигнат край Грийн. Той беше драпиран отстрани с черно платно и покрит със слама, а в центъра му се издигаше камък, който щеше да послужи за дървник. Към него водеха четири стъпала.

След по-малко от два часа, едва няколко седмици откакто мина нейният шестнадесети рожден ден, Джейн щеше да изкачи тези стъпала, да коленичи, да положи глава върху камъка и да заголи врат под бравата на палача — обвинена в държавна измяна срещу нейно величество кралица Мери. А само преди седем месеца тъкмо тя беше кралицата — Джейн, кралица на Англия. Нейното господство обаче продължи едва девет дни.

А преди това?

Преди това тя бе лейди Джейн Грей, момиче, което живееше в Брадгейт парк в малката си стая при кулата, пълна с книги. То разполагаше с достатъчно време за четене и обучение, а в залесения с гъста гора парк около господарската къща имаше сърни и домашни любимци, сред които се разхождаше.

Но всичко това сега изглеждаше толкова отдавна...

1. ПРАТЕНИЧЕСТВО ОТ ЛОНДОН

Беше студено дори за февруари и Джейн се загърна още по-плътно в тежката вълнена наметка, съжалявайки, че не си направи труда да потърси някоя по-топла, подплатена с кожи пелерина. Вятърът беше пронизващ, особено тук — на върха на хълма. Всички останали от семейството щяха да решат, че съвсем си е изгубила ума да дойде тук в ден като днешния, но това беше любимото ѝ кътче от Брадгейт парк, независимо какво е времето. От върха тя можеше да обхване с един поглед всичко наоколо и да види леса, който се вълнуваше под краката ѝ. На това място се чувстваше сама и свободна — нещо, за което винаги копнееше, но което бе невъзможно в господарската къща.

Докато вятърът я брулеше на върха, един сръндак излезе от гората, стъпи на пътеката и взе да души предпазливо въздуха, после наведе величествената си глава, увенчана с разклонени рога, и затърси храна. Наблизо имаше купчинки от свежи дъбови клонки, които лесничеите трупаха из леса, за да могат срънните и сръндаците да изкарат зимата, и Джейн наблюдаваше лениво колко време ще му отнеме да ги открие.

Внезапно движение по пътя привлече вниманието ѝ. Някакъв конник идваше откъм Лондон. Джейн тутакси застана нащрек. Баща ѝ беше в Лондон — замина там заради погребението на стария крал Хенри. Нямаха вест от него, откакто замина. Дали това не беше негов пратеник?

Джейн опъна юздите на понито и заобиколи една назъбена скала, която любопитно се подаваше от билото на хълма, после бързо пое нагоре. Знаеше, че да язди по стръмното ѝ е строго забранено, но когато си на девет години всичко забранено е особено привлекателно. За възрастта си бе твърде дребничка и нетърпеливо чакаше мига, когато ще започне да расте малко по-забележимо.

Препусна към господарската къща, колкото се може по-бързо. Влетя галопирайки в покрития с камък двор, хвърли юздите в ръцете

на коняря и побягна към зимния салон. Очакваше да заvari майка си пред огъня, но само Катерина, по-малката ѝ сестра, седеше там.

— Къде се губиш, Джейн? — хвърли се насреща ѝ Катерина, щом я видя. — Госпожа майка ни ти е много сърдита. Цели двацет минути те чака, за да седнете на масата за вечеря.

Сърцето на Джейн се сви. Не беше усетила колко късно е станало. Майка ѝ, твърде избухлива даже без причина, особено мразеше да чака на масата преди хранене. Момичето се втурна по стълбите към малката си стая в кулата. Дойката ѝ, мисис Елен, я чакаше там.

— Къде бяхте, госпожице? — попита като ехо на Катерина тя. Беше смръщила вежди в тревожна гримаса. — Лейди Франсиз ще побеснее. Знаете, че особено ненавижда да чака. — И започна да налива в дълбока купа студена вода от каната в ъгъла, продължавайки да нарежда. — Ще ми се да не яздите все сама, милейди. Хич не е редно, ама никак. Все не проумявам какво толкова ви тегли ездата — горещеше се тя. — Това не е благопристойно за дама като вас.

Джейн безгрижно метна пелерината върху леглото и започна бързо да се мие, оглушала за обичайните наставления на старата си дойка.

— Видя ли пратеника? — попита тя. — От Лондон ли идваше? Донесе ли някакви новини от нашия баща? — И се намръщи нетърпеливо, когато дойката се опита набързо да подреди и заглади косата ѝ.

— Нищо не съм чула за никакъв пратеник — отвърна рязко мисис Елен. — В едно съм сигурна обаче — ако на минутата не отидете при госпожа майка си, скоро ще хлипате горчиво в леглото, наказана без вечеря.

В бързината тя оскуба косата на Джейн. Момичето трепна, но не се оплака. Знаеше, че мисис Елен има право. С едно последно потупване дойката я избута от стаята.

Джейн хукна надолу по стълбите и нахълта в малката трапезария, където се хранеха двете с майка ѝ, когато баща ѝ отсъстваше. На Катерина и Мери, най-малката им сестра, поднасяха храната на горния етаж, но Джейн вече беше достатъчно голяма, за да прави компания на майка си на масата.

Тя устремно влетя през вратата, тъкмо когато майка ѝ величествено влизаше откъм зимната дневна, придружена от още три дами и фамилия свещеник, д-р Хадън. Джейн бързешката се присъедини към малката процесия, поклони се, докато останалите заемаха местата си, и побърза да застане зад лейди Франсиз.

— Добър вечер, госпожо майко — каза тя, стараяйки се да не се задъхва.

Майка ѝ отвърна само с един кръвнишки поглед и даде знак на прислугата да внесе първото блюдо веднага след като казаха молитвата.

Джейн изгаряше от нетърпение да чуе какви новини е донесъл пратеникът, но си даваше сметка, че ако попита, това още повече ще разпали гнева на лейди Франсиз. Трябваше да е благодарна, че закъснението ѝ се размина само с един свиреп поглед, а не с издърпване на ухото или нещо още по-лошо.

Колкото Джейн беше дребничка и слаба, толкова лейди Франсиз, нейната майка, бе едра и обемиста. Пълното ѝ лице с червени бузи имаше поразителна и някак злощастна прилика с нейния чичо, скъпият и многообичан стар крал Хенри, чиято смърт преди месец потресе със своята ненадеждност цяла Англия. А характерът ѝ, подобно на външността, имаше още по-злощастна прилика с буйния нрав на краля, но без неговото чувство за хумор, което да го балансира.

По време на нескончаемата вечеря Джейн стоеше мълчаливо, без да посмее да изрече на глас въпросите, които занимаваха ума ѝ. Тя подаваше на майка си блюдата, донесени от прислугата, и връщаше обратно празните съдове, когато лейди Франсиз приключеше с поредното блюдо. Щом дойде време за първото измиване на ръцете, а десертът и другите сладкиши бяха внесени, тя вече пристъпваше от крак на крак, раздразнена от този досаден ритуал. Когато най-сетне подаде на майка си влажната кърпа за последното избърсване, не можа да прикрие своето облекчение. Майка ѝ отново гневно я стрелна с очи, после даде знак на останалите да я последват в топлия зимен салон за една последна чаша греяно вино.

Дойде ред и на Джейн да се нахрани, но тя бързо се справи с дългата редица от супи, месни блюда и риба. Откакто следваше строгите наставления на родителите си да избира само едно или най-много две неща от всяко блюдо, не ѝ беше толкова трудно да приключи

с храненето. Този път дори пренебрегна захаросаните ядки и плодове в желанието си час по-скоро да се присъедини към майка си в салона.

В мига, в който прекрачи прага, тя усети, че се е случило нещо необичайно. Бяха извикали и Катерина долу и тя стоеше смирено сама, без дойката си пред огнището. Момичето погледна с питащи очи към Джейн, но сестра ѝ отвърна само с едва забележимо свиване на раменете. Не знаеше повече от Катерина какво става в къщата.

Майка им ги изглежда с неодобрение, както ѝ беше присъщо, после се изкашля, за да прочисти гърлото си, и започна да говори. Останалите дами изглеждаха твърде заети с бродерията си в ъгъла.

— Получих новини от моя стопанин, вашия баща — захвана лейди Франсиз. — Изправи се, Джейн! Вредно е за здравето да се прегърбваш така след хранене. — Тя помълча за миг, докато Джейн изопна рамене, после стисна здраво длани пред себе си и продължи. — И двете знаете, че на баща ви бе оказана честта да е главният опечален на погребението на негово величество крал Хенри, бог да се смили над душата му. По всичко личи, че сега крал Едуард мъдро е решил да продължи традицията, подета от неговия царствен баща, и вече ни обсипва с благоволенията си. Моят господар и ваш баща е назначен за главен констабъл^[1] и по време на коронацията на младия крал ще носи кралския меч пред него. По този случай е удостоен с Ордена на жарттиерата.

Джейн и Катерина се спогледаха отново. Семейството им беше удостоено с голяма чест, освен че крал Едуард бе и техен братовчед.

— Лордът, вашият баща, желае да отида при него в Лондон, колкото се може по-скоро, за да присъствам на коронацията и на тържествата за нея. Имам намерение да взема и двете ви със себе си.

При тези думи върху лицата на момичетата грейнаха широки усмивки. Лондон! Не бяха посещавали лондонския си дом близо година вече!

— Трябва да се приготвим по-бързо, ако искаме да пристигнем в Лондон навреме — продължи лейди Франсиз, все още вперила поглед в тях. — Коронацията е след по-малко от две седмици, а повечето време ще ни е необходимо само да стигнем дотам. Дойките ви ще започнат със събирането на багажа още утре; заминаваме веднага, щом всичко е готово. Лордът, вашият баща, вече е приготвил Дорсет хауз и къщата ни очаква.

Джейн и Катерина се поклониха дълбоко и се накунаха да се оттеглят. Двете примираха от възмущение и нямаха търпение да останат насаме в стаите си, за да обсъдят надълго и нашироко новините. Лейди Франсиз обаче ги възпря с ръка.

— Има и още нещо — Джейн, помниш ли, когато нейно величество кралица Катерина ни посети миналото лято? — Тя обаче не дочака Джейн да отвърне, а продължи: — Тогава се канехме да те изпратим в нейния двор, за да получиш подходящо за една придворна дама възпитание, но болестта на негово величество крал Хенри осуети това. Сега обаче тя ни праща вест и те кани в двореца в Челси след коронацията. Принцеса Елизабет също е с нея. Ти ще заемеш мястото си сред тях, което ти се полага като член на кралското семейство. — И с едно махване на ръката лейди Франсиз отпрати двете си дъщери.

Джейн и Катерина се поклониха още веднъж и напуснаха дневната с престорена въздържаност. Когато обаче стигнаха широката и украсена с резба дъбова стълба, двете се втурнаха нагоре, изпреварвайки се една друга. На върха пред малката си стаичка в кулата Джейн се насили да се овладее. Катерина бе две години помалка от нея и все пак имаше някакво извинение за толкова необуздано поведение. Но тя самата бе почти възрастна вече и съвсем скоро щеше да живее в двора на кралицата!

— Джейн! Можеш ли да повярваш! Да живееш с кралица Катерина и принцеса Елизабет в двореца! Не е ли това ужасно възмущаващо? Как можеш да го понесеш изобщо?

Бузите на Катерина пламтяха, а в очите ѝ светеха искри. Макар и едва седемгодишна, тя беше призната за красавицата в семейството. Джейн я погледна и за миг я обзе завист. Колко по-красива от нея би била Катерина сред всички онези изискани дами в двора. Косата на сестра ѝ бе тъмна и бляскава, а на Джейн — светлоруса, почти рижава. Тя знаеше, че това ѝ е наследство от нейния прочут пращичко, крал Хенри, и същата коса имат новият крал Едуард и сестра му, принцеса Елизабет. Но въпреки това я ненавиждаше. А по-ужасни дори от нея бяха луничките. Най-страшното проклятие, което може да се стовари върху една девойка. Колкото и да ги миеше с бързова отвара, те продължаваха упорито да обсипват малкото ѝ чипо носле дори посред зима, когато слънцето не се показваше със седмици. Джейн тръсна

глава. Така или иначе, тя нищо не можеше да стори. Затова пък именно тя, а не Катерина отиваше в двора.

— Не се ли вълнуваш? — повтори Катерина, подръпвайки нетърпеливо ръкава на по-голямата си сестра.

— Разбира се, че се вълнувам — отвърна Джейн. — Но помисли само колко бързо трябва да се приготвим. Нашата майка няма да търпи и минута забавяне, когато е готова за път. — После и нейните очи неволно заискриха, тя стисна ръцете на Катерина в своите и я повлече в луд танц. — Лондон, Катерина! Отиваме в Лондон! И ще видим там крал Едуард! Как мислиш, той дали още ме помни? Мина повече от година, откакто се видяхме за последен път. Дали помни братовчедка си, която е на същата възраст като него?

Мисис Елен подаде глава от стаята на Джейн и протегна ръка, за да вмъкне момичето вътре, също както стори и дойката на Катерина, която с пухтене изкачи стълбите. След нея, неспособна да преодолее наведнъж толкова много стълби, тежко дишат Мери, най-малката от трите сестри. Джейн я видя и се изтръгна от ръцете на мисис Елен. После се втурна към сестричето си и силно го прегърна. С крехка и дребна фигура като Джейн, на тази възраст Мери приличаше по-скоро на джудже. Може би точно заради това тя заемаше специално място в сърцето на Джейн.

Мери вдигна питащи очи към по-голямата си сестра, удивена за какво е цялото това вълнение.

— Заминавам за Лондон — извика Джейн, но веднага след това се овладя, видяла разочарованието по малкото личице. — Но не за дълго, мъничката ми — продължи тя, полюлявайки нежно сестричката си. — Няма да е за дълго. — Ала докато успокояваше Мери, тя почувства странна празнина в душата си. И внезапно цялото вълнение около заминаването се изпари.

Колко дълго щеше да отсъства наистина? Колко време щеше да е далеч от Мери. От Брадгейт. От всичко, което беше познала и обикнала в краткия си живот досега. За колко дълго щеше да изгуби всичко това?

* * *

През целия следващ ден всички се съетяха из къщата да събират дрехи и да опаковат багажа за Лондон. Уроците, които обикновено заемаха повечето време на Джейн и Катерина, бяха отменени. Катерина беше доволна от това, но на Джейн ученето липсваше. Липсваше ѝ подредбата на всекидневието. И въпреки жадното очакване за прелом в нейния живот, не малко въпроси напиреха и постоянна тревога я гнетеше. Какъв ли щеше да е животът в лондонския дворец на кралица Катерина? Как ли щеше да я приеме принцеса Елизабет?

Майка ѝ съвсем категорично даде да се разбере, че в двореца никой няма да я тормози. „Твоето потекло и възпитанието ти са като на членовете на кралското семейство — неведнъж ѝ напомняше лейди Франсиз. — Никога не забравяй, че майка ми беше по-малката сестра на стария крал Хенри. И теб никой не те е обвинявал, че си извънбрачно дете“, добавяше с презрително сумтене тя. Така натъртваше, че крал Хенри не призна Елизабет и сестра ѝ Мери за свои деца, макар да му бяха истински дъщери.

Цялата тази бъркотия се е получила, единствено за да се угоди на краля. Той е анулирал брака си с майката на Мери, испанската принцеса Катерина Арагонска, за да може да вземе за жена Ан Болейн, майката на Елизабет. Сетне наредил да екзекутират Ан Болейн, защото я подозирал в изневяра, за да може да се ожени за Джейн Сеймор, майката на Едуард. Дори беше намекнал, че се съмнява Елизабет да е негова истинска дъщеря, макар всеки, видял червената ѝ коса и срещнал несравнимата ѝ гордост — отличителна черта на всички Тюдори, да не се съмняваше в този факт.

Когато Джейн Сеймор, майката на Едуард, починала при раждането, крал Хенри бе привикал набързо предишните си три съпруги. Ан Клийвс беше изоставена в забвение (според клюките, защото била грозна и миризлива); бедната Катерина Хауърд сподели съдбата на Ан Болейн — обвинена в изневяра и предателство и пратена на дръвника; но кралица Катерина Пар, последната му съпруга, успяла някак да спаси главата си и даже да го надживее.

Всички тези мисли препускаха из ума на Джейн, но тя не дръзна да ги изрече гласно пред майка си. Даже несподелени, те вече бяха равностойни на държавна измяна. Макар да беше склонна да приеме обвиненията, че принцеса Елизабет е незаконородена, лейди Франсиз

никога не вменяваше подобна вина на принцеса Мери. Заедно с всички останали от фамилията Грей тя бе загърбила старата вяра, реформирана по времето на крал Хенри, и сега се водеше протестантка. Ала въпреки това продължаваше да не одобрява анулирането на брака на краля с първата кралица — Катерина. Ето защо според нея принцеса Мери бе единствената истинска дъщеря на крал Хенри. За лейди Франсиз Грей Мери бе високо ценена и любима приятелка, независимо че принцесата все още почиташе старата католическа религия.

Джейн обаче не чувстваше принцеса Мери толкова близка. Освен това ѝ предстоеше да живее под един покрив с принцеса Елизабет, а за нея се твърдеше, че има пламенен нрав също като цвета на косата си. И въпреки гордата самоувереност на майка си, тази мисъл смущаваше радостта на Джейн от предстоящото заминаване.

За тревоги обаче нямаше никакво време. Само след седмица всичко беше готово — трябваше да вземат със себе си в Лондон огромен багаж. Денем щяха да яздят, а за пренощуване да спират в крайпътните ханове или в именията на свои приятели и роднини. Освен Джейн, Катерина и лейди Франсиз, към Лондон пое цял кортеж от слуги, двете дойки, домашна прислуга и многобройни роднини, решили да ги придружат. В кервана имаше още много коне и мулета, които носеха багажа. Организирането на това начинание бе нелека задача и когато най-сетне в една влажна февруарска утрин пое на път — само с два часа закъснение от предвиденото — отстрани изглеждаше сякаш цяла армия в нестроен марш е тръгнала на поход.

Джейн се загърна плътно в наметката — този път подплатена с кожи — и придърпа качулката ниско над лицето си. В студения утринен въздух дъхът на конете се превръщаше в гъста пара. Щом пое на път, копитата на животните затънаха в рядката кал на пътя, която сякаш заплашваше да ги погълне. Джейн хвърли прощален поглед през рамо, после решително се устреми напред.

По обед спряха да починат и хапнаха под открито небе върху покривките, които слугите проснаха между дърветата в една рядка горичка. Джейн се наслаждаваше на отдиха, но Катерина взе да подскача на мига, щом слезе от седлото.

— Не е ли прекрасно, Джейн? — бърбореше неуморно тя. Изглежда нищо — нито лошото време, нито умората и влагата, която

ги пропиваше до кости — не бе в състояние да помрачи нейното въодушевление.

Но вечерта, когато спряха да пренощуват в малка странноприемница, дори Катерина бе вече изтощена. Неколцина от слугите избързаха напред, за да известят ханджиите за високите гости. И когато керванът пристигна, огънят вече пламтеше в огнището, а месото се въртеше на шиш над жаравата. Топлината и веселата суетня ги приветстваха с добре дошли.

След като се нахраниха, Джейн се изопна в леглото, което делеше с Катерина, и се опита да мисли за Брадгейт и сестричката им, останала у дома, но колкото и да се стараеше, мислите ѝ все бягаха напред. Предишният живот бе останал назад в миналото, а Лондон и неговото прелъстително великолепие я чакаха някъде отвъд хоризонта.

Пътуването продължи близо седем дни и беше много изнурително. Лейди Франсиз обаче се чувстваше като риба във вода — за нея нямаше по-голямо удоволствие от язденето, независимо дали ще е на лов или пък на дълго пътешествие като това. Джейн и Катерина едва ѝ насмогваха, но тя нямаше намерение да прави каквито и да е отстъпки заради тях, нито пък да се съобразява с лошите пътища. Местата, където отсядаха нощем, също невинаги бяха така приятни като първата странноприемница. Понякога трябваше да се задоволяват със студена храна и сламеници в някое проветриво преддверие. Когато най-накрая стигнаха покрайнините на Лондон, даже Катерина бе на края на силите си.

Ала когато отпред се очертаха кулите и камбанариите на града, на двете момичета сякаш поникнаха криле. Само след няколко часа щяха да са в Дорсет хауз, техния лондонски дом, където огънят сигурно вече бумтеше, а топлата храна вдигаше пара. Но най-хубавото беше, че леглата им щяха да са оправени, с бухнати възглавници и затоплени завивки и ще ги очакват.

Щом влязоха в града обаче, те започнаха да напредват все по-бавно и по-бавно. Джейн беше забравила колко многолюден, шумен и мръсен е Лондон. Тълпата кипеше наоколо, всички се блъскаха и се поздравяваха на висок глас или пък крещяха проклетия. Амбулантни търговци предлагаха стоката си с пискливи гласове; кучетата ожесточено джавкаха срещу конете.

Пред кървана вървяха слуги, които се опитваха да им разчистят пътя из тесните улички, но въпреки това те се придвижваха със скоростта на охлюв. Навред около тях цареше шум, суетня и мръсотия.

Когато най-сетне се добраха до Дорсет хауз, Джейн се чувстваше изтощена и премалала. Но видът на техния дом и мисълта, че пътешествието им вече е приключило, ѝ дадоха нова сила. Баща ѝ, известен от слугите, които бяха избързали напред, стоеше на широкото каменно стълбище и ги очакваше. Щом зърна неговата стройна, елегантна фигура, Джейн се опита да разбере в какво настроение го заварват. Изглеждаше отпочинал, спокоен, а лицето му с фини черти, твърде красиво за мъж, грееше в усмивка. Джейн с облекчение си отдыхна. Всички смятаха маркиза на Дорсет за приветлив, любезен и непринуден човек и единствено децата му познаваха тъмната страна на неговия характер. И Джейн, и Катерина знаеха от опит колко е тежка ръката, която сега спокойно лежеше върху дръжката на сабята.

— Добре дошли! — провикна се той и пристъпи напред, за да помогне на лейди Франсиз да слезе от коня. — Толкова ми е драго да ви видя, пък и пристигате тъкмо навреме.

Лейди Франсиз наперено се усмихна.

— Така е, милорд. Не пожалих сили да пристигнем, колкото се може по-скоро.

— При това точно когато е необходимо, съпруго моя — отвърна лорд Дорсет. — Подготовката за коронацията съвсем напредна. Колко хубаво, че сте тук навреме.

Джейн се опря на ръката на коняря, който се завтече да ѝ помогне. Само миг по-късно тя вече седеше пред бумтящия огън. Мисис Елен свали калната ѝ пътническа наметка, а една прислужница ѝ подаде чаша греяно вино. Джейн с благодарност отпи от него.

Постепенно студената влага, просмукала се в тялото ѝ, взе да отстъпва пред отпускащата топлина. През това време баща ѝ описваше събитията, които предстоят, а тя се привеждаше все по-напред и по-напред, жадна за всяка негова дума. В нея бързо се надигаше нетърпеливо очакване. Доскорошните ѝ тревоги и съмнения изглеждаха нелепи и безпочвени сред великолепието на Дорсет хауз. Пред нея се отваряше нова глава от книгата на живота, изпълнена с вълнуващи и изкусителни възможности. И тя нямаше търпение да се впусне напред.

---

[1] Констабъл (ист. фр.) — управител на двореца. — Б.пр. [↑](#)

2. МОМЧЕТО КРАЛ

Кралската процесия от лондонския Тауър — там кралете на Англия по традиция прекарваха времето до коронацията — до Уестминстърския дворец беше след три дни. Самата церемония по коронясването щеше да се състои ден по-късно. Тези три дни преминаха в шетня, суетене и подготовка, в сравнение с които суматоката и оживлението около тръгването им от Брадгейт изглеждаха като детска игра. Когато най-накрая официалните одежди бяха разопаковани, изгупани и повесени на чист въздух, се оказа, че най-хубавата рокля на Джейн, която тя не бе обличала близо година, ѝ е вече твърде къса и тясна в горната част.

— Когато искам да порасна, това не става — простена тя, — но точно когато ми е най-ненужно, ето че съм се източила и наедряла!

И се завъртя пред огледалото в спалнята, която делеше с Катерина, опитвайки се отчаяно да закопчае дрехата си, но копчетата все се разминаваха с илиците.

— Замълчете и не се вълнувайте толкова — успокои я мисис Елен. Тя вече се суетеше наоколо, търсейки конец и игла. — Миналата година, когато ших роклята, знаех, че растете и затова оставих доста от плата. Ако постоите мирно поне за миг, ще ви взема мерки. За бога, застанете на едно място, милейди!

За сметка на това Катерина изобщо нямаше защо да се тревожи за тоалета си. Джейн наблюдаваше с известна завист как тя се кипри и върти пред огледалото, а полите на бледожълтата копринена дреха на райе шумолят и се увиват като лозови клонки около нейното тяло. Този цвят много ѝ подходеше, а бузите ѝ бяха пламнали от вълнението. Ала въпреки това човек просто не можеше нито да ѝ завижда, нито да ѝ се гневи. Удоволствието и лъчезарното настроение, което излъчваха очите ѝ, можеше да обезоръжи всеки.

— Дали ще имаме хубави места, за да видим цялата процесия, а, Джейн? — нетърпеливо попита тя. — Ще успеем ли да зърнем и най-малките подробности?

Джейн се разсмя.

— Лордът, нашият баща, със сигурност се е погрижил за това. Той лично е запазил места за всички ни близо до Уестминстърския дворец. Ще успеем да видим всяко нещо, което си струва да се види, не се съмнявай в това.

— Ще ми се да можехме да отидем и на коронацията, Джейн. Представи си само колко тържествена и величествена ще бъде тя!

— Е, миличка, чак там няма да ни пуснат, но може да бъдеш сигурна, че нашата майка ще ни разкаже всичко най-подробно.

И двете весело се разсмяха. Сестрите отсега знаеха, че майка им седмици наред след коронацията няма да говори за нищо друго, освен за нея. Момичетата нямаше да присъстват и на пиршеството след това, но за голяма радост на Джейн баща ѝ каза, че може да отиде на маскарада в двореца същата вечер, а на другия ден да наблюдава двубоите на турнирите. Точно тогава за родителите ѝ се отваряше удобен случай да я представят на новия крал и да подновят отношенията си с кралица Катерина.

* * *

В деня на кралската процесия Джейн се събуди рано. Тя нетърпеливо отметна тежките завивки и бързо се измъкна от огромното, отрупано с възглавници и покрито с кожи легло. Мразовитият въздух я скоча на мига, щом подаде нос от завесите на балдахина. Но дори това не успя да я спре. Какво ли ще е времето днес? Откакто бяха пристигнали в Лондон, валеше почти без прекъсване, но независимо дали щеше да има процесия или не, тя нямаше намерение да прекара цял ден под дъжда върху твърдите и неудобни трибуни. За нейно облекчение се оказа, че павираният двор долу е сух. Небето все още беше сиво и схлупено над земята, но при по-голям късмет можеше и да не завали.

— Хайде, ставай, Катерина, малка мързелива поспаланке! — извика тя и се спусна назад към сестра си.

Лицето на Катерина тутакси се показа изпод завивките.

— Хубаво ли е времето? — попита тя.

— Е, поне не вали — отвърна Джейн. — И това ни стига.

Някой тихо почука на вратата. После в стаята припряно се втурна мисис Елен, която в движение даваше нареждания на двете прислужници, следващи я по петите. Само след миг огънят беше разпален и дойката на Катерина се присъедини към тях. После започна ритуалът по обличането. Друга прислужница донесе топъл ейл^[1] и кръгли кифли с шафран за Джейн и Катерина, за да хапнат по някой залък преди тръгване — за друго нямаше да им остане време.

Най-сетне всички бяха готови. Мисис Елен ги поведе към стаята на майка им — тъкмо навреме, за да видят как лейди Франсиз величествено се носи из покоите си, сякаш без да стъпва по земята, а едрото ѝ здраво тяло бе обвито в зелено кадифе и обсипано с перли, рубини и злато. Лицето ѝ бе покрито с дебел слой пудра, а тънките ѝ устни — по стар обичай свити от раздразнение в надменна гримаса. Малките ѝ свински очички се плъзнаха покрай нейните дъщери, без да ги забележат, тъй като тя беше впила очи в един от прислужниците.

— Конете готови ли са? Трябва да тръгнем веднага!

— Да, милейди — гласеше боязливият отговор.

Лейди Франсиз се понесе надолу, оставяйки Джейн и Катерина да ситнят припряно след нея. Цяла свита от слуги ги придружаваше до запазените за тях места — тази мярка бе крайно необходима, защото из града се разливаше вино и бира още с пукването на зората и повечето от зяпачите в тълпата, през която трябваше да си пробият път, бяха вече пияни. Мисис Елен презрително сбърчи нос срещу ревящото и буйстващо гъмжило. Даже Катерина за миг изгуби и ума, и дума, когато някакъв младеж, облечен в обичайната за чираците синя риза, грабна стремето ѝ и направи пред нея засукан поклон. Джейн обаче бе твърде заета да се оглежда наоколо, за да има време да се тревожи.

За една нощ Лондон напълно се бе преобразил. От прозорците и балконите на всяка къща висяха флагове и знамена. Вратите пък бяха украсени със зелени венци и гирлянди. Драперии от златотъкани платове покриваха сиво-бялата мазилка и гредите от тъмно дърво по фасадите, излъчвайки своя собствена светлина, напук на стоманеното зимно небе. Почти на всеки ъгъл и пред входа на църквите имаше някакво улично представление или жива картина. От камбанарията на църквата „Св. Джордж“ чак до земята бе опънато въже, а един мъж балансираше върху него, готов да изпълни някакъв акробатичен номер, когато кралят мине оттам. По-късно Джейн научи, че негово

величество бил толкова запленил от представлението му, че спрял очарован да аплодира и поздрави акробата, задържайки процесията цели петнайсет минути!

Хората около тях викаха, шумно се веселяха и гръмко пееха. Отвсякъде Джейн чуваше все един и същи рефрен:

*Пей сърце, хей, пей, сърце,
и никога веч не унивай
за радост на крал Едуард,
увенчан със корона и скиптър.*

Тя дори го подхвана и си припяваше под нос, докато понито ѝ си пробиваше път по току-що настланите с чакъл улици.

Най-сетне се добраха до определените за тях места. Приставите, които охраняваха трибуните и отблъскваха тълпата назад, им направиха знак да се приближат и им помогнаха при настаняването.

— Ела на върха, Джейн! — извика Катерина, катерейки се към най-горната редица грубо сковани пейки на трибуната. — Трябва да седнем тук, за да можем да виждаме всичко!

Джейн започна да се катери след нея с не по-малко нетърпение. Много беше трудно да запазиш достойнство в този хаос.

До минаването на процесията оставаха часове, но междувременно имаше толкова много да се види и обсъди, че времето летеше неусетно. Членове на градския съвет, писари, занаятчии и техните семейства изпълваха улиците. Духовниците обаче изпъкваха сред всички — издокараните в елегантни черни раса католически свещеници и техните по-скромно облечени братя — протестантите. Някъде много отдалече се чу как един хор репетира с пълно гърло. Гладът не можеше да развали празника на тълпата, тъй като постоянен поток от амбулантни търговци предлагаше баници, бонбони и захаросани плодове, пай с месо и множество сладкиши за похапване, а в добавка — бокали с вино и халби бира, за да се преглъщат по-лесно зальците.

По едно време през редиците на зяпачите премина шепот:

— Идват! Идват!

Катерина толкова рязко се наведе напред, че Джейн я сграбчи за дрехата да не падне. Едва тогава чуха чистия звук на тропетите, които тръбяха.

Първите фигури, които различиха ясно, бяха стройните конници, покрити с броня. Те преминаха със звън покрай тях, пленителни в своите сини, пурпурни, алени и зелени туники. Следваха ги дворцовите хора от благородно потекло — придворни, висши духовници, държавни мъже и чуждестранните посланици, стотици конници и пешаци. Джейн обаче изгаряше от нетърпение да зърне момчето крал — нейния братовчед Едуард.

Процесията за малко се прекъсна, а веднага след това момичето видя баща си. Той яздеше непосредствено пред краля, понесъл кралския меч. Орденът на жарттиерата хвърляше отблясъци върху гърдите му. Джейн не помнеше да го е виждала толкова великолепен и внушителен. И въпреки това погледът ѝ остана прикован в малката група благородници, която го следваше, като се спря най-дълго върху момчето — то толкова уверено ги предвождаше на коня си!

Едуард водеше коня с лекота и достойнство, като през цялото време седеше величествено изправен на седлото. Носеше дреха от сребротъкан плат, бродирана със злато, която искреше с обшитите по нея рубини и диаманти. Късият жакет и меките обувки на краката му също бяха инкрустирани с перли и скъпоценни камъни. Имаше барета от бяло кадифе, толкова гъсто обсипана с диаманти и перли, че сиянието ѝ правеше ореол около главата му. Тази искряща в бяло и злато фигура, възседнала кон, наметнат с покривало в алено и златно, изпъкваше ярко наред процесията.

Зад Едуард, в изумителен контраст с неговата външност, яздеше висок мъж с брада, облечен в черно и с малка къдрава яка около врата. Венец от диаманти, които искряха изпод периферията на неговата широка и ниско нахлупена черна шапка, бе единственото блестящо нещо във външността на този човек. Лицето му бе сурово и дори от мястото, на което седеше, Джейн забеляза набразденото му от тревога чело.

— Херцогът на Съмърсет — прошепна до нея мисис Елен. — Лорд регентът. Той най-добре ще се грижи за нашия благословен крал.

Други шестима благородни мъже носеха балдахин над главата на краля. Един от тях извърна лице към Джейн, докато минаваше пред

тяхната трибуна, и тя с удивление установи колко млад бе всъщност. Едва ли бе много по-възрастен от самия Едуард! Той се усмихна и помахна с ръка на събралото се множество. Дъхът на Джейн спря, когато очите им се срещнаха и той за миг задържа погледа си върху нея. Беше висок — личеше си, че е много по-висок от Едуард, дори както седеше на коня. За нейна огромна изненада лицето му се запечати в паметта ѝ дълго след като беше отминал. И не само защото бе красив — в това нямаше никакво съмнение, а защото в погледа му имаше нещо, което силно я привлече.

Тя се улови, че се чуди кой ли е този младеж. Питаше се дали ще го види отново на утрешната среща с Едуард.

— Джейн, вече два пъти повтарям едно и също нещо. Не ме ли чуваш?

Катерина я дърпаше развълнувано за лакътя. Джейн пламна, сякаш сестра ѝ можеше да прочете нейните мисли, после насочи цялото си внимание към нея. Възбуденият рев на тълпата бе толкова оглушителен, че едва чуваше какво ѝ говори тя.

Процесията продължаваше с шествие от няколко хиляди войници, йомени^[2], стражи с алебарди и чиновници от двореца, които маршируваха на групи. Катерина бе готова да стои, докато не премине и последният от тях, но след краля на лейди Франсиз вече не ѝ беше интересно да наблюдава участниците в процесията. Те едва успяха да напуснат трибуната и взеха с мъка да си проправят път през тълпата, опитвайки се да стигнат колкото се може по-далече от улицата, където все още се точеше шествието. Момичетата с неохота следваха пътеката, която едрото тяло на майка им оставяше след себе си между хората.

Тази вечер и Джейн, и Катерина бяха твърде възбудени от блясъка и великолепието на видяното, за да заспят веднага. Те се сгушиха в общото си легло и до късно разговаряха и преживяваха отново този приказен ден. Най-накрая Катерина се предаде на умората и заспа, но Джейн още дълго лежа в мрака с отворени очи, припомняйки си всичко минута по минута. Едуард вече съвсем не бе онова малко и прилежно момче, което тя помнеше. Сега приличаше на крал. Макар и толкова млад, той наистина беше крал. Благословен от бога. Утре той щеше да бъде заклет от свещениците в името божие и щеше да стане техен крал по божията воля.

Само при мисълта за това я побиха тръпки. Какво ли е на плещите ти да легне това свещено бреме? Да съзнаваш, че си бил посочен от бог да ръководиш хората му. Джейн се преизпълни с благоговение и преклонение. Вече си даваше сметка, че Едуард наистина не е онова момче, което тя си спомняше. И никога повече нямаше да бъде. Сега той беше крал. Нейният крал.

* * *

На другата сутрин Джейн бе разбудена от нечия ръка, която грубо разтърсваше рамото ѝ.

— Милейди, време е да вървите! Лордът, вашият баща, тъкмо прати вест, че трябва да отидете на коронацията. Ставайте, милейди, ставайте бързо!

Джейн сънено се надигна от леглото, без още да осъзнава ясно какво точно ѝ казват. Зачервеното от вълнение лице на мисис Елен попадна пред очите ѝ.

— Мисис Елен, какво става? Колко е часът? Със сигурност е още твърде рано за ставане.

— Трябва, господарке. Лордът, вашият баща, прати известие, че може да придружавате майка си по време на коронацията. Негова светлост крал Едуард специално поискал да присъствате!

Този път Джейн съвсем ясно разбра за какво става дума.

— Аз? Едуард е пожелал да отида на коронацията?

— Крал Едуард, милейди — укорително я поправи мисис Елен. — Да, милейди — негова светлост лично е пожелал вие да присъствате на коронацията. Затова трябва да сте готова само след час!

Тази сутрин никой дори не помисли да сложи нещо в уста преди тръгването. Освен че нямаше никакво време за това, Джейн бе твърде развълнувана, за да яде. Когато една от прислужниците донесе халба ейл, тя нетърпеливо я отпрати. Точно след час бе напълно готова и очакваше появата на майка си.

Сега се отправиха право към Уестминстър. Тълпата отново бе огромна и този път шумът и веселието изглеждаха още по-необуздани. Вътре всичко беше пъстро и шумно. Величествените колони и арки от сив камък в абатството бяха украсени с пряпорци и хоругви. Балконът

на църковния хор едва се виждаше изпод златотъкания гоблен, който висеше от него. Гладките плочи по пътеката бяха скрити под свежи тръстикови стебла — от тях се надигаше аромат на прясна зеленина, който някак успяваше да потисне острия мирис от скупчените нагъсто многобройни човешки тела. Джейн не разпозна нито едно близко лице в тази навалица, затова пък майка ѝ се чувстваше като риба във вода. Лейди Франсиз се извъръщаше ту наляво, ту надясно, поздравявайки по име всички наоколо с такова величие, сякаш самата тя бе кралица. Джейн се сви на пътеката до нея, опитвайки се да не привлича вниманието върху себе си, като в същото време незабелязано оглеждаше всичко наоколо. Внезапно тя с ужас усети, че майка ѝ я сграбчва за ръката.

— Дъщеря ми — лейди Джейн — започна лейди Франсиз с глас, който, както се стори на Джейн, прокълът по цялата дължина на сводестата църква. В този момент обаче небето се смили над нея и тромпетите ревноха в един глас, известявайки приближаването на кралския кортеж. Старшият свещеник на Уестминстърското абатство пое пръв, следван от църковния хор, който сладкогласно пееше химни. Песента се извиси, изпълни въздуха, а старите каменни стени взеха да си предават ехото една на друга толкова чисто и красиво, че чак сърцето се свиваше от това съвършенство. Изведнъж цялата катедрала оживя. И докато Джейн седеше на мястото си, разтърсена от случващото се пред очите ѝ чудо, дамите около нея наскочаха на крака, взеха да се блъскат и да протягат вратове, за да видят онези, които влизаха в абатството.

Едуард бе предвождан от чичо си, херцогът на Съмърсет. Като регент на краля именно нему се падаше да носи короната. Следваше го херцогът на Съфолк, дядо на Джейн, който пък държеше златното кълбо с кръст отгоре. Бащата на Джейн вървеше подир стария херцог на Съфолк с кралския скиптър в ръце. Едва след това идваше Едуард.

Очите на Джейн обаче останаха приковани в мъжа след Едуард, който държеше края на плаща му. Беше изящно сложен, облечен целият в черно кадифе, с черна коса, мустаци и — както повеляваше последната мода — с малка, заострена и добре поддържана кокетна брадичка. Очите му грееха с особен блясък, докато той поглъщаше с поглед всяка подробност от украсата и архитектурата на абатството и събраните в него. Устните му бяха стиснати в преценяваща гримаса.

Джейн го изпроводи с поглед. Никога не бе виждала по-студено лице, помисли си тя. Но това едва ли можеше да обясни странното отвращение, което внезапно я обзе и скоро премина в страх.

— Джон Дъдли — чу тя шепота на една от дамите към нейната съседка, — графът на Уоруик.

— Който очевидно изобщо не е доволен от реда си в кралския кортеж — лукаво добави друга.

— Ш-ш-ш-т! — долетя възмутеният шепот на трета. — Твърди се, че той е човек с подмолна душа, разяждан от амбиция. Затова ще е по-добре да не говорим нищо, което не е в негов интерес.

Джейн едва откъсна очи от всяващата неясен страх фигура, за да разгледа Едуард. Днес той носеше къса горна дреха, мантия и плащаница от алено кадифе, бродирани със злато и богато украсени със скъпи кожи. Тялото му почти се губеше в тези тежки дрехи, но въпреки това той крачеше достойно и величествено, както подобава на един крал. Следваше го група момчета, очевидно негови приятели и училищни другари. Несъзнателно Джейн взе да търси измежду тях стройния младеж, когото бе зърнала предишния ден. Когато най-сетне го откри, тя въздъхна облекчено и леко се усмихна, съвсем забравила мрачната фигура в черно, която пристъпваше по-напред.

Старшият свещеник и хорът преминаха през дългия, украсен с колони кораб на църквата и доближиха олтара, където ги чакаше архиепископът на Кентърбъри, също облечен в бляскави одежди в бяло и златно. После всички се извърнаха да посрещнат Едуард, който, вече сам, се отправи към трона на св. Едуард Проповедник. Щом той седна, архиепископът се обърна към струпаното в църквата множество и заговори.

— Господа, ето тук стои Едуард, законният и неоспорим наследник на короната според божията воля и хорския закон...

Гласът му плавно продължи да нарежда. Джейн усети, че е завладяна от красотата и великолепието на древната церемония. И щом архиепископът спря да говори, тя инстинктивно извиси глас заедно с всички останали, викайки: „Бог да пази краля!“.

После отведеха Едуард до главния олтар, където вече беше коленичил архиепископът. Момчето се просна на пода пред него по очи, а през това време гласовете на хора и звуците на органа се сляха в тържествено кресчендо.

Церемонията продължаваше, следвайки стъпка по стъпка установената от векове традиция. Джейн беше толкова погълната от ритуала, че отначало не усещаше как лети времето, но накрая взе да чувства умора. Заради крехката възраст на Едуард церемонията беше съкратена едва на седем часа, вместо обичайните единадесет или дванадесет, но колкото повече време минаваше, толкова по-слаба и изтощена се чувстваше Джейн. А липсата на храна и напитки също си казваше думата.

Най-накрая Едуард се върна на трона на св. Едуард Проповедник и архиепископът се приближи към него с короната в ръце. Джейн седеше точно отсреща. Това бе най-вълнуващата, най-важната и значима част от ритуала. Дори най-приказливите дами, които си шушнеха една на друга през цялото време, сега се умълчаха. Остана да кънти само гласът на архиепископа, а когато Едуард даде клетва и короната бе положена върху главата му, единствено тържественото песнопение на хора оживяваше катедралата. На пръста на младия крал бе надянат брачният пръстен, а в ръцете му поставиха златната сфера и скиптъра. Тогава коронованият крал на Англия Едуард се извърна, за да приеме приветствията на най-първите благородници, перовете.

Първи пред него коленичи чичо му, регент и херцог на Съмърсет. Той целуна най-напред десния му крак, после и бузата, докато хорът изпълняваше Божествена литургия. Един след друг останалите перове в кралството също се извървяха.

После архиепископът се обърна с гръб към паството и заговори със звънък глас, който отекна из цялото абатство.

— А сега въздайте заедно с мен молитва за негово свято кралско величество Едуард VI, защитник на вярата, крал на Англия, Шотландия, Ирландия и Франция.

Всички започнаха да произнасят молитвата в един глас. Накрая архиепископът каза и последната благословия. Когато Едуард се приготви да излезе от църквата, Джейн с удивление усети, че по бузите ѝ се търкалят сълзи. Но не само с нея стана така. Наоколо мъже и жени плачеха развълнувани, докато приветстваха момчето, което вървеше толкова смело под алената кралска плащаница.

— Бог да пази крал Едуард! — викаха всички в един глас.

— Бог да благослови краля!

— Той е достоен син на стария Хари — ликуващо възкликна един съсухрен старец край Джейн. — Вижте само как наперено пристъпва младият паун — същински бащичко!

Никога бъдещето на Джейн, а и бъдещето на цяла Англия, не й се беше струвало толкова светло и многообещаващо, както в този момент.

---

[1] Английска светла бира. — Б.пр. ↑

[2] Йомен (ист.) — дребен земевладелец, чифликчия. — Б.пр. ↑

3. КРАЛСКА СВАТБА?

Пиршеството, последвало коронацията, продължи часове наред. Накрая на Джейн вече ѝ се искаше да не я бяха канили на тържеството. Отначало се вълнуваше, макар да я бяха накарали да седне в компанията на ято шумни кискащи се момичета и най-низшите сред придворните дами. Всяко ястие биваше внасяно в банкетната зала на Уестминстърския дворец под звуците на тромпети и за огромна изненада на Джейн, беше предвождано от двама благородници, яхнали коне.

Джейн беше толкова гладна, че напълно забрави изисканите си обноски, а се нахвърли лакомо върху всичко на масата, до което можеше да се добере. На това празненство добрите маниери очевидно не бяха най-важното нещо. Еленски бутове, подноси с пернат дивеч, рибни плата със сложна украса — всичко това изчезваше на мига, в който докосваше масата. Дамите около Джейн лапаха с не по-малко настървение и пръстите на всички лъщяха от мазнина.

След като засити глада си, Джейн взе да клюма уморено. Събитията от последните два дни я бяха изтощили като никога досега. Прислужниците продължиха да поднасят пайове с месо, гълъби, печени прасета, но тя вече ги наблюдаваше в полусън. Дори маскарадът, последвал пищната гощавка, който представяше историята на Орфей в подземния свят, не успя да я впечатли особено, докато една от стотиците свещи на сцената не се прекатури върху хартиените цветя, поставени за украса по нея. Лумналите пламъци придаваха на подземния свят още по-голяма достоверност, но Джейн вече бе прекалено уморена, за да се изплаши истински, въпреки че нейните сътрапезнички се разкресяха и побягнаха да се спасяват. За щастие един от прислужниците се оказа достатъчно съобразителен, че да плисне кана вино върху огъня и той бързо утихна. След това маскарадът продължи, като единствената щета до края си остана един полят с вино демон.

Малко след като бяха изречени и последните реплики от представлението, крал Едуард се изправи на крака. По неговото лице също започваха да личат следите от умората и напрежението, които отдавна вече мъчеха Джейн. Кралят се поклони на своите гости.

— Благодаря ви, добри дами и господа. Ние сме възрадовани, че присъствахте на нашата коронация и показахте любов и преданост към нашата личност. Ще се радваме да ви видим отново утре заран.

После напусна залата.

Джейн колебливо стана, все още несигурна какво точно е редно да направи в този момент. В последвалата суетня тя изгуби от поглед лейди Франсиз, която доскоро седеше до нейно величество кралица Катерина. Внезапно нечия ръка докосна рамото ѝ.

— Ще ме последвате ли, милейди? — Беше един от прислужниците, които обслужваха гостите на кралската маса.

Без да знае какво има да става, Джейн тръгна подире му, проправяйки си път сред тълпата. Той я поведе зад завесите, спуснати над вратата към тясно вито каменно стълбище, което водеше нагоре. На върха прислужникът отметна тежкия гоблен и направи път на Джейн да мине първа. Тя се озова в уютна стая, където огънят приветливо бумтеше в огнището. Пред него лежеше малко кученце. На един стол наблизко, протегнало крака само по чорапи, за да се наслади на ласкавата топлина, седеше момче, което галеше кученцето по корема. На Джейн ѝ трябваха няколко секунди, за да разпознае в това момче своя братовчед.

— Ваше Величество! — ахна тя и тутакси се наведе в дълбок поклон.

— Стани, братовчедке! Последният път, когато се видяхме, не се държеше толкова официално.

Джейн вдигна глава и видя закачливите пламъчета в очите на Едуард. Сега вече позна своя роднина. В този момент той повече приличаше на момчето, което постоянно я дразнеше заради нейните лунички и ѝ дърпаше плитките.

— Последния път, когато се видяхме, ти още не беше крал! — Думите излетяха от устата ѝ още преди да успее да ги обмисли.

В единия от ъглите на стаята се чу нечие ахване. Едва тогава Джейн си даде сметка, че не са сами. Високо момиче с непокорна

огненочервена коса стоеше край нишата на един от прозорците. Принцеса Елизабет!

Опитвайки се едновременно да се изправи и отново да се поклони, Джейн залитна и едва не се просна по очи на пода. Елизабет вдигна вежди при нейната несръчност.

— Виждали сме се и преди, нали, лейди Джейн? — промълви тя.

— Така е, Ваше Височество — заекна Джейн.

— О, Елизабет, недей да се държиш толкова превзето — нетърпеливо възкликна Едуард. — Не по-зле от мен си спомняш нашата братовчедка. Хареса ли ти коронацията? — с жадно любопитство попита той, обръщайки се отново към Джейн. — Не беше ли великолепна?

— Наистина беше такава, Ваша Светлост. Ненадмината по великолепието си. Благодаря, че ме поканихте. — Умората на Джейн се беше изпарила като по магия и тя постепенно възвръщаше добрите си маниери. Най-сетне се изправи след дълбокия поклон и застана пред Едуард с лъчезарно изражение, отправяйки към Елизабет малко поплаха усмивка.

— Държах да присъстваш. А сега пратих да те повикат, защото нямах търпение да те видя отново. Добре си прекарвахме заедно, нали?

— Така е — пламна лицето на Джейн. — Помните ли как бутнахте прислужника в езерото?

Едуард се разсмя.

— Помня, милейди, но не го направих нарочно. Той просто се изпречи на пътя ми, а аз не можех да позволя вие да спечелите конното надбягване!

— Но въпреки това именно аз го спечелих, нали?

— Вярно — призна с неохота Едуард. — А помниш ли как каза на бедната глупава лейди Брамптън, че старата крава, която се тътреше след нея, докато бяхме на пикник, е разярен бик?

Джейн се изкиска, вече напълно спокойна в присъствието на коронования си роднина и напълно забравила за Елизабет.

— Никога не съм виждала някой толкова бързо да се катери по плет. А вие?

— Нито преди, нито след това.

Джейн прекара половин час в компанията на Едуард и имаше чувството, че са се разделили едва преди няколко дни, а не са минали

месеци от последната им среща. Едуард извика един от своите пажове и му нареди да донесе столче за Джейн, за да се настани тя близо до него. В светлината от трепкащите пламъци на огъня приликата между двамата изпъкваше особено. И двамата имаха бледа кожа, съчетана с деликатни черти. Двамата отдавна вече бяха забравили за присъствието на принцеса Елизабет и трепнаха от изненада, когато тя заговори.

— Според мен, благородни братко, вече е време лейди Джейн да се върне при своите родители. Убедена съм, че отдавна я чакат.

— О, Джейн, прости ми. Станало е много късно, а и аз те задържам вече твърде дълго. Сега си върви, а утре ще се видим отново на турнира. — Той ѝ протегна ръка. Джейн я целуна, набързо се поклони и тръгна да си ходи. Гласът на Елизабет я върна наред път.

— В коя пустош са ви възпитали толкова зле, милейди, та не сте обучена как е редно да се покланяте пред своя крал?

Джейн пламна и с приковани в турския килим очи направи дълбок и почтителен поклон пред Едуард. Цялата гореше от срам. Как можа да забрави това?! Майка ѝ я беше обучавала дни наред как трябва да се държи, когато срещне Едуард за първи път след неговото коронясване.

— С ваше позволение, Ваша Светлост, сега ще се оттегля.

Сякаш за да посрами още повече Джейн, Елизабет направи цели пет реверанса, отстъпвайки почтително с гръб към вратата. Джейн остана като вкаменена с превит в дълбок поклон гръб, докато тя се оттегли. Едва тогава се осмели да погледне в очите Едуард. За нейна изненада и огромно облекчение, той се усмихваше широко.

— Леле-мале, днес Киселата лейди е наистина в чудесна форма — отбеляза той. — Лека нощ, Джейн. — И тъй като и той тепърва трябваше да свиква с новото си положение, едва след това доби сериозно изражение и добави с официален тон. — Ще очакваме с нетърпение вашето идване утре.

* * *

Катерина едва успяваше да овладее своето вълнение. Двете с Джейн и майка им щяха да споделят ложата на кралица Катерина,

откъдето да наблюдават двубоите и състезанията. Но в мига, когато пристигнаха на полето, където предстоеше да се проведе турнирът, тя бе обзета от внезапна срамежливост, та трябваше Джейн буквално да я влачи към ложата на кралицата. Джейн бе толкова погълната да вдъхва кураж на сестра си, че самата тя се оказа неподготвена, когато кралицата внезапно се извърна към тях и им кимна да се приближат. Събирайки набързо диплите на роклята си, Джейн се завтече напред да засвидетелства верноподаничеството си. Тя се приведе в дълбок поклон пред своята владетелка, доволна, че поне днес е успяла да стори това с изящество и според етикета.

Кралица Катерина пристъпи напред и внимателно ѝ помогна да се изправи.

— Стани, мишленце, нека добре да те огледам. Май наистина си едно малко и слабо мишленце, а?

— Да, Ваша Светлост — отвърна Джейн. — Но много се надявам да порасна.

Кралицата се разсмя.

— Убедена съм, че ще пораснеш. А какво ще кажеш да дойдеш да живееш в моя дворец, дете? — Гласът ѝ звучеше приятелски и предразполагащо.

— Ваша Светлост е твърде добра към мен и ми оказва голяма чест — бързо отговори Джейн. — Затова съм много благодарна на Ваша Светлост. — Тя смутено се усмихна и лицето ѝ порозовя от вълнение. Кралицата отвърна на нейната усмивка. В този миг между двете възникна връзка, която щеше да остане здрава чак до смъртта им.

— Ти ще си моя дъщеря — възкликна кралица Катерина, — а аз ще се считам за щастлива майка с толкова прекрасно дете като теб. Двете с принцеса Елизабет с нетърпение очакваме да се присъединиш към нашия двор.

— Благодаря, Ваша Светлост — отвърна Джейн, но сърцето ѝ се сви при споменаването на принцеса Елизабет. Джейн не бе твърде сигурна, че тя също като кралицата очаква с нетърпение нейната поява в двора.

„Но какво от това — рече си Джейн. — Конфузията от миналата вечер скоро ще бъде забравена. А от днес нататък аз трябва да съм колкото се може по-дружелюбна, така че, сигурна съм, двете бързо ще се сприятелим. Но въпреки това никога повече няма да допусна да ме

обвинят в липса на уважение“ — прошушна на себе си тя. По всичко личеше, че принцесата много държи по-нисшестоящите да ѝ засвидетелстват своето уважение и Джейн щеше да се подчини.

В този миг тропетите засвириха и крал Едуард влетя на кон на полето на турнира, заобиколен от своите приближени благородници. Той зае мястото си точно над ложата на кралицата и даде знак състезанията да започнат.

Джейн се огледа за принцеса Елизабет и принцеса Мери, но и двете по различни причини бяха решили да не присъстват на турнира. Джейн знаеше, че тяхното положение в двора все още е неясно, макар че според завещанието на крал Хенри двете бяха негови наследници веднага след Едуард. Въпреки това официално все още се водеха извънбрачни деца на краля. Докато беше още жив, старият крал ту ги приласкаваше, ту ги отблъскваше. Бяха познали какво е семеен живот, единствено докато кралят бе женен за Катерина Пар. Тогава по нейно настояване се върнаха в двора и намериха там своя истински дом, където ги посрещнаха с любов. Сега принцеса Елизабет щеше да остане с кралицата, но Мери предпочиташе да се върне час по-скоро в имението си в Хъндсън, щом приключат тържествата, съпътстващи коронацията. По всичко личеше, че католичката Мери не се чувства добре в двор, където протестантите постепенно вземаха връх.

Останалата част от деня се превърна в пъстро и зрелищно празненство, а първенците на кралството мериха сили и умения в различни двубои и състезания. Флаговете и знамената, увенчани с фамилните гербове на участниците, весело плющяха на вятъра. Едуард постоянно се надвесваше от мястото си, за да изрежда имената на състезателите и да им разкаже по нещо за всеки от тях.

— Ето сега излиза моят чичо, Томас Сеймор — извика внезапно той. — Обзалагам се, че скоро ще направи своите противници на пух и прах. Малцина са онези, които могат да се мерят с него.

По-младият брат на регента препусна на състезателното поле. Беше покрит с броня от глава до пети, въоръжен до зъби и уверено яздеше своя кон. Потвърждавайки прогнозата на Едуард, той веднага свали от седлото първия си противник. Вторият обаче се оказа костелив орех. При началния сблъсък техните пики с глух тътен срещнаха противниковите щитове и макар другият рицар да се залюля на седлото, все пак успя да се задържи на коня. Двамата препуснаха

към противоположните краища на полето и се приготвиха за повторна атака. След подадения знак прищпориха конете и се хвърлиха един към друг — с насочени хоризонтално пики, а конските копита хвърляха настрани късове земя.

— Този път дали ще победи, Ваша Светлост? — Катерина бе толкова завладяна от битката, че забрави своето стеснение и лично се обърна към кралица Катерина.

Отговор обаче не дойде. Джейн откъсна очи от бойното поле и бясно препускащите по него ездачи и погледна кралицата. После се ококори. Лицето на Катерина бе побеляло като на смъртник и тя трескаво хапеше устни. Пръстите ѝ несъзнателно късаха носната кърпичка и пред очите на Джейн я превърнаха в куп парцалчета. Очите на кралицата бяха приковани в Томас Сеймор. Когато сблъсъкът отмина и той все още седеше победоносно върху коня, тя се отпусна и лъчезарно се усмихна. Бузите ѝ постепенно възвърнаха цвета си, а после станаха алени, когато братът на регента се извърна, свали шлема си и се поклони пред крал Едуард. Оказа се, че е красив мъж с гъста брада и искрящи сини очи. Джейн беше готова да се закълне, че макар и устремени към краля, тези очи виждаха единствено кралица Катерина. Тя се зачуди и за миг я обзе неясна тревога, но скоро забрави за този случай, защото на полето вече излизаха други двама противници.

Този път единият от тях бе самият херцог на Съмърсет, лорд регентът. А докато той се готвеше за схватка под знамената с неговите цветове, Джейн тутакси разпозна човека, който му помагаше. Беше същото момче, което тя помнеше от процесията преди коронацията на Едуард. По време на пиршеството предишната вечер го бе видяла да седи редом с Едуард, но не посмя да попита кой е. Сега обаче нямаше да пропусне шанса си. Кралица Катерина бърбеше с лейди Франсиз и Джейн зачака да настъпи кратка пауза в разговора. Това обаче изглеждаше невъзможно, щом единият от събеседниците бе майка ѝ. Най-сетне тя млъкна, за да си поеме дъх, и Джейн неуверено се изкашля.

— Нейно височество ще благоволи ли... — започна тя.

Майка ѝ я стрелна с поглед, но кралица Катерина бързо и, както се стори на Джейн, с видимо облекчение се извърна към нея.

Момичето добре я разбираше. Понякога лейди Франсиз ставаше наистина непоносима.

— Какво има, мишленце? — попита с любезна усмивка кралицата.

Джейн реши да рискува.

— Момчето, което помага на херцога на Съмърсет, Ваша Светлост — кое е то? Зърнах го и вчера по време на процесията.

— Охо, значи вече се е намерил някой, който да грабне сърцето ти — подразни я кралицата.

Джейн се изчерви чак до ушите.

— Съвсем не, даже напротив — възпротиви се тя, — просто се чудех...

— Това е лорд Едуард, графът на Хартфорд — отвърна кралица Катерина, все още засмяна. — Най-големият син на лорд регента и голям приятел на негова светлост краля. Убедена съм, че занапред често ще го виждаш. Всъщност — продължи тя, — ние сторихме така, че това наистина да се случва редовно. Той е добра партия за теб, малкото ми мишленце, и ние май наистина *ще трябва* да започнем да се оглеждаме за кандидати, а?

Джейн имаше чувството, че някой е подпалил страните ѝ.

— О, Ваша Светлост, аз не съм и помисляла...

Кралица Катерина потупа Джейн по рамото, после се извърна към лейди Франсиз, която вече приличаше на буреносен облак. Но щом кралицата заговори, лицето ѝ отново се проясни и тя с видимо усилие успя да изцеди една фалшива усмивка.

Едва късно през нощта Джейн успя да каже лека нощ на родителите си. Тя тръгна нагоре към стаята си, но насред път я спря пискливият глас на майка ѝ. Той звучеше така, сякаш тя цял ден е била принудена да потиска чувствата си и едва сега им даваше воля — при това, след като Джейн се е скрила от погледа ѝ, но все още може да я чува.

— Брак с графа на Хартфорд, как ли пък не! — почти крещеше лейди Франсиз.

Джейн замръзна на място, осъзнавайки, че трябва незабавно да продължи, но краката ѝ не я слушаха. В този миг нямаше сила, която да надделее над нейното любопитство. На всяка цена държеше да чуе какво още ще каже майка ѝ.

— Моето уважение към кралицата, но аз имам на ум друг, по-високопоставен жених от този.

— Може би си поставяте твърде висока цел, милейди.

Гласът на бащата на Джейн звучеше помирително, но бе и някак припрян.

— Твърде висока ли?! Тогава доколко високо ми е позволено да се целя? Във вените на Джейн тече кралска кръв. Защо тогава да не е достойна за брак с кралска особа. Това би било съвсем подходящо и напълно логично, като се имат предвид обстоятелствата.

Джейн замръзна на мястото си. Едва ли бе възможно майка ѝ да има точно това предвид. Кръвта сякаш спря да тече във вените на момичето. Внезапно я обхвана ужасяващо предчувствие и тя побягна да се скрие в стаята си, сякаш самият дявол я преследваше по петите.

4. ТРУДНО НАЧАЛО

Валеше сняг, когато Катерина, лорд Дорсет и лейди Франсиз поеха обратно към Брадгейт. Джейн им махаше за сбогом от стъпалата на двореца Челси и стоя на стълбището още дълго след като се бяха изгубили от погледа ѝ. Обзе я непознатото дотогава чувство на самота.

— Милейди, ще измързнете до смърт тук навън!

Джейн се обърна към близката на сърцето ѝ стара дойка, която мило я гълчеше, и с олекнала душа се остави да я въведе вътре.

След всичкото вълнение около коронацията животът в двореца Челси изглеждаше тих. Джейн нямаше нищо против това и скоро привикна към установения ред. Специално за нея наеха възпитател — Джон Айлмер — и тя от първия миг се привърза към младия човек. Оказа се близък приятел на Роджър Аскам, блестящият преподавател на принцеса Елизабет. По това време на възпитанието и обучението на младите дами от висшето общество се гледаше много сериозно; от тях се очакваше да отделят почти цялото си време за уроци. Деветгодишната Джейн вече изучаваше старогръцки и латински и беше доста напреднала с испанския, италианския и френския. Освен това обичаше заниманията по музика и с голяма страст свиреше на лютня, арфа и цитра. Когато кралицата я уведоми, че част от възпитанието ѝ на придворна дама включва овладяването на стъпките на паваната^[1] и галиардата^[2], а също и символните значения, които са скрити в загадъчните движения на тези танци, тя бе особено възхитена.

Само едно нещо тежеше на Джейн — отношението на принцеса Елизабет. Принцесата никога повече не ѝ направи забележка, но пък и не откликна на опитите на момичето да се сприятели с нея.

— Държи се така, сякаш предпочита да не живея тук — оплака се Джейн един ден на мисис Елен, докато тя ѝ помагаше да се облече. — Защо ме мрази толкова?

— Не мисля, че изобщо ви мрази, милейди — отвърна старата ѝ дойка. — Но вие трябва да помните, че принцесата е имала труден

живот. Не бих се наела да кажа нещо срещу негова светлост, но...

Тя замълча, а Джейн търпеливо изчакаше да продължи. Отдавна ѝ беше известно, че започне ли мисис Елен с думите „не бих се наела да кажа нещо срещу...“, тя обикновено завършваше точно с обратното на това намерение. И сега стана така, както очакваше Джейн — мисис Елен продължи, но вече шепнейки предпазливо.

— На нашия скъп крал Хенри, бог да го прости, хич не му беше до Елизабет. А отначало много я обичаше и беше *толкова* горд с нея. Той държеше лично да я възпитава и я караше да седи на коляното му, докато разглеждаше кралските си дела. Не е имало по-любимо и галено чедо от нея. Сетне, когато езекутираха нещастната ѝ майка и кралят наново се ожени, а после бе благословен от небето със син, той се обърна срещу бедната малка принцеса. Отпрати я далече от двореца, както преди това бе отпратил и принцеса Мери. Казвали са ми, че парите, които ѝ давал, едва стигали за дрехи и храна. Естествено е, предполагам, сега принцесата да е така сдържана — сигурно е неспокойна какво ще я сполети в бъдеще.

— Но аз изобщо не съм заплаха за нея — възропта Джейн. Въпреки това трябваше да се примири с положението.

* * *

Беше минал повече от месец, когато отново извикаха Джейн пред краля, но този път той вече бе в двореца Уайтхол. Дотам се стигаше с лодка, тъй като и дворецът Челси, и Уайтхол бяха на брега на Темза. По реката се пътуваше много по-удобно, отколкото да си пробиват път през калните улички и гъстата лондонска тълпа. За щастие денят се оказа мек. Във въздуха вече се усещаше приближаването на пролетта, макар вятърът откъм реката да бе все още мразовит. В градините започваха да никнат първите минзухари и перуники.

Джейн внимателно повдигна полите на дългата си рокля, за да не се намокрят, и прие помощта на двама пажове, протегнали ръце към нея, докато се спускаше по хлъзгавите, покрити с мъх стъпала към лодката. Реката гъмжеше от движението на лодките — морски баржи, големи товарни лодки с дълга редица гребла и малки съдове, управлявани само с две гребла, които превозваха пътници. Щом се

отдалечиха от брега, тя жадно се надвеси напред, за да не пропусне нищо от гледката наоколо. Преди това никога не се бе возила по реката. Кралица Катерина седеше до нея и се наслаждаваше на ролята си на гид, показвайки ѝ всяко забележително място, докато се плъзгаха плавно по гладката водна повърхност. Принцеса Елизабет заемаше мястото от другата ѝ страна и изглеждаше много по-доволна и щастлива от който и да е друг път.

Внезапно някъде отпред настана вълнение. Лодкарите започнаха да крещят предупредително и усилено замахаха с греблата, опитвайки се да избегнат струпването на лодки пред тях. Мъжете наскачаха прави, разклащайки опасно лодките, които заплашваха да се преобърнат, като се опитваха да зърнат нещо точно в средата на гъмжилото.

— Какво става, лодкарю? — попита кралица Катерина.

— Мечка, Ваша Светлост — отвърна той с широка усмивка. — Има бой с мечка на една от лодките! Ваша Светлост желае ли още да приближим?

— Непременно — отвърна кралицата. — Сега, Джейн, ще видиш нещо като спорт. Гледай внимателно. Ако е наистина мечка на място, ще поизпоти тия изнежени приятели. Да се бориш с мечка в лодка не е лесна работа.

Докато приближаваха, останалите лодкари ги разпознаха и започнаха да правят път на тяхната лодка.

— Кралицата! — разнесоха се викове. — Направете път на нейна светлост кралица Катерина!

Тези викове се сляха с яростните крясъци на хората, които измъчваха мечката.

Животното стоеше изправено на задните си крака, а от каишката на врата му висеше тежка верига. Другия край на веригата държеше собственикът на мечката и съвсем не изглеждаше доволен от това, което става около него. Нещастният звяр бе заобиколен от множество хора в лодки, които го бодяха, ръгаха и мушкаха с гребла, колове и импровизирани копия. Мечката замахваше срещу тези оръжия и ревеше от ярост. От рана на едното ѝ рамо струеше кръв.

— Бедното животно — прошепна Джейн, ужасена от тази жестокост.

— Та това е просто един звяр — сви рамене принцеса Елизабет.
— Мечката е като всички останали зверове.

— Зверовете също изпитват болка. И страх — отвърна Джейн и отговорът ѝ прозвуча доста по-остро, отколкото ѝ се искаше.

— Водят я на арената за бой с мечки в Саутарк — задъхано рече един от пажовете. — Някои мъже в другите лодки обаче искат да си направят удоволствието още по пътя, милейди. О, погледнете само! — внезапно извика той. — О, милейди, тя се освободи!

Мечката беше изтръгнала веригата от ръцете на пазача си и по всичко личеше, че всеки момент ще се нахвърли срещу своите мъчители.

— Гребете, гребете надалече от мечката! — разнесоха се ужасени викове, когато животното скочи в най-близката пътническа лодка. Малкото корито тутакси започна да се пълни с вода. Водачът му се хвърли в тъмнокафявото зловонно течение, а старата лодка пое към дъното. В следващия миг мечката вече плуваше зад него.

Докато се измъкваха от този хаос, Джейн забеляза как хората безразборно се опитват да излязат на брега, а подивялата мечка плува в кръг, нападайки ту една, ту друга лодка.

— Чакайте! — провикна се тя към лодкаря. — Спрете да гребете, искам да видя какво ще стане по-нататък.

Но дори докато изричаше това, лодката вече се бе отдалечила от мястото на злополуката.

— Ще успее да стигне другия бряг, ако ѝ разчистят пътя дотам — увери я пажът. — Мечките са отлични плувци, милейди.

Джейн го погледна с благодарност. Той поне се опитваше да я успокои. За разлика от всички останали в лодката, заедно с иначе милозливата кралица Катерина, това момче единствено разбираше как се чувства тя. Думите му ѝ помогнаха до известна степен да се освободи от обзелата я мъка.

Когато пристигнаха в двореца Уайтхол, кралица Катерина се изгуби в своите покои, които все още бяха редом с тези на краля. Принцеса Елизабет тръгна с нея.

— Стой тук и чакай негово величество да те повика, Джейн — рече кралицата. — Знам, че няма търпение да те види отново.

Само след миг един слуга приближи и се поклонил дълбоко.

— Заповядано ми е да ви придружа, милейди?

Джейн го последва до личните покои на краля, стиснала упорито устни. Днес беше решена да не допусне нито една грешна стъпка. Щом претъпи прага на кралските покои, тя се преве в добре отработен дълбок поклон и остана така, сурово вперила очи в килима под краката си.

— Джейн! — долетя радостен вик. — Добре дошла, скъпа братовчедке. Ела да те запозная с тези добри хора.

Джейн вдигна поглед и пред очите ѝ се разкри топла, украсена с гоблени стая, която сякаш беше претъпкана с хора. Трябваше ѝ известно време да ги огледа и тогава осъзна, че не са чак толкова много. Край стените стояха в очакване слуги и пажове. Освен тях три момчета седяха на ниски табуретки около краката на Едуард.

Едното от тях бе другият Едуард — синът на регента. Той лениво подхвърляше една топка към кученцето на краля. Когато Джейн спря очи на него, той пакостливо отвърна на погледа ѝ, после търкулна топката към нея. Кученцето побягна подире ѝ, но тъкмо когато щеше да я настигне внезапно промени намерението си и се нахвърли ожесточено на полата на Джейн. Тя погледна надолу към тази безформена маса от козина и плат и се запита как ли би било редно да постъпи в този момент. В никакъв случай не биваше да стисне кралското пале за врата и здравата да го разтърси, както би сторила с кое да е от своите кученца, ако някое от тях се държи толкова невъзпитано. И все пак това бе най-красивата ѝ рокля. Тя потръпна при звука на съдран плат. Ето ти работа за мисис Елен!

— Тук, Томкинс! Идвай тук! — весело извика на кучето Едуард, но то изобщо не му обърна внимание. Кралската заповед очевидно изобщо не можеше да трогне този дребен поданик.

— Махни го оттам, Едуард! Тъкмо ти го насъска срещу нашата братовчедка.

Синът на регента се изправи и покорно дръпна кучето, усмихвайки се дружелюбно на Джейн. Тя неволно отвърна на усмивката му.

— Милейди — тържествено започна кралят, — запознайте се с тримата ми най-добри другари. Едуард, моят братовчед. — Едуард направи официален поклон. — И моите скъпи приятели Хенри Сидни и Барнаби Фицпатрик. — Младият крал продължаваше да се смее, очевидно решен да пренебрегне всички ненужни формалности.

Следобедът мина бързо, допълнен с музика и увлекателни разговори. Не след дълго кралица Катерина също се присъедини към тях, после дойде и принцеса Елизабет. Тя очевидно се радваше отново да види брат си и макар да се държеше официално като всеки път, днес се смееше и приказваше наравно с останалите.

— Вземете си още от медените кексчета, лейди Джейн. — Барнаби Фицпатрик внезапно изникна до Джейн с поднос в ръка. — Чух, че сте много умна, милейди — прошепна дяволито в ухото ѝ той, докато ѝ поднасяше сладките. — Даже по-умна и от принцеса Елизабет, този образец на добродетелта и ученолюбието.

Джейн изумено го погледна, като едва не преобърна подноса при това. Видя, че той се усмихва и заподозря, че просто я дразни.

— Разбира се, че не е така! Не бива да говорите подобни неща! — И тя хвърли обезпокоен поглед към мястото, където стоеше принцесата. Най-малко сега ѝ беше нужно принцесата да дочуе подобен разговор.

— Много по-умна — повтори той — и по-хубава също. Негова светлост лично го каза.

Джейн се изчерви до корена на косата си и напразно се опита да го накара да замълчи. Черните му очи гледаха дяволито, а усмивката върху слабото му остро лице бе още по-предизвикателна.

— Вие се подигравате с мен — ядосано просъска Джейн. — Ако не престанете веднага и двамата ще си изпатим.

— Как може, лейди Джейн, даже насън не бих дръзнал да ви се подигравам. Намирам ви за една от най-хубавите девойки, която някога съм срещал. При това не само аз мисля така. Нима не сте забелязали как нашият скъп братовчед на краля, лорд Едуард, ви гледа? Негова светлост лично ме увери, че той е луд по вас, откакто ви е видял на коронацията.

Джейн изгуби и ума, и дума. Неволно очите ѝ се устремиха към онази част на стаята, където седеше синът на регента. Той с любопитство гледаше към тях. Джейн с ужас усети, че бузите ѝ пламват, когато стана и тръгна в тяхната посока. Някакво раздвижване край вратата обаче го накара да забави крачка и веднага след това слугата въведе още двама посетители. Джейн с радост се възползва от този случай, за да се отърве от червендалестия Барнаби, и тутакси се

приведе в дълбок поклон, разпознавайки лорд регента, следван по петите от по-младия си брат.

Щом Джейн вдигна глава, пред погледа ѝ попадна лицето на кралицата. То също бе обляно от руменина. Очите ѝ блестяха и тя така втренчено гледаше Томас Сеймор, сякаш съвсем бе забравила, че в стаята има някой друг, освен него. По-младият чичо на краля обаче изобщо не забелязваше това и пристъпваше намусено след брат си.

— Ваша Светлост — продума херцогът на Съмърсет, покланяйки се пред кралица Катерина, — простете, че нахлуваме така, но има важни дела, които не търпят отлагане и изискват мнението на краля.

— О, чичо — възкликна Едуард, — наистина ли е толкова спешно, че да не може да почака до утре?

— Пратеникът от Франция е тук, Ваша Светлост. Не можем да го държим повече да чака.

Кралицата, която най-сетне успя да откъсне очи от Томас Сеймор, когато херцогът се обърна към нея, стана права.

— С милостивото съгласие на Ваша Светлост ние се оттегляме — обърна се тя към Едуард. — С ваше разрешение ще ви посетим отново утре.

Джейн също стана, но нейните очи бяха приковани в сина на лорд регента. Думите на Барнаби все още кънтяха в ушите ѝ. Луд по нея? Наистина ли бе чула това? Сега Едуард стоеше точно зад баща си и чичо си със сериозно лице и покорно изражение. Но с ъгълчето на окото си гледаше Джейн. Тя трепна неволно. Нима наистина бе възможно или само ѝ се привижда, че той ѝ намигна?

* * *

На следващата сутрин се случи нещо, което обърка и смути Джейн. Една от придворните дами дойде да ѝ каже, че кралицата желае Джейн да я посети. Но тъкмо Джейн да влезе в покоите ѝ, тя видя, че там вече има някакъв мъж, който кръстосваше стаята от единия до другия край с дълги нервни крачки.

— Смирено моля за прошка, Ваша Светлост — говореше той. — Държането ми вчера бе непростимо.

Беше Томас Сеймор, по-младият брат на регента. Независимо от това, което казваше, той обаче изглеждаше много повече ядосан, отколкото разкаян.

— Представете си, лорд регентът ме направи главен адмирал на флота! — избухна той. — Моят скъп брат ми подхвърля трохи, а за себе си пази цялата власт!

— Значи именно власт желаете тъй силно, скъпи ми приятелю — внимателно се обади кралицата. — А пък аз дочух... слухове... че вие май се целите в брак с дама от сой.

Братът на регента замръзна наскоро крачката си и се втренчи в нея.

— Ваша Светлост... — започна той.

— Споменавах се имената и на двете принцеси — продължи кралицата. Гласът ѝ все още бе равен, но в него вече се долавяха стоманени нотки. Тя трескаво притискаше ръце към гърдите си, сякаш се боеше да не се разпадне.

— Ваша Светлост! — За миг той вече бе паднал на колене пред нея. — Кой би могъл да ви наговори тези лъжи? И как сте могли да им повярвате... — Той сграбчи ръката ѝ и я покри с трескави целувки. — Ваша Светлост знае, че никога не е имало друга. И никога *не би могло* да има друга.

Кралица Катерина издърпа ръката си и извърна лице от него. Но тялото ѝ изведнъж се отпусна и тя въздъхна дълбоко.

— Вярвам ви. Разбира се, че ви вярвам. Но вие въпреки това не бива да говорите по този начин. Все пак е твърде скоро...

Джейн отстъпи няколко стъпала надолу с едничката мисъл да избяга, колкото се може по-скоро. И то преди още кралицата да я е видяла!

Не бе така лесно обаче да се избегне присъствието на лорд адмирала на Англия през следващите няколко седмици в двореца Челси. Той стана постоянен посетител, а всеки път, когато се появеше, кралицата поруменяваше. На Джейн даже ѝ се стори, че тя някак е успяла да обърне хода на времето и от ден на ден се подмладяваше. Отначало Джейн се радваше заради нея. Пък и нейната дойка мисис Елен разсея част от опасенията ѝ относно срещата между кралицата и адмирала, на която бе станала неволен свидетел. От нея Джейн научи, че кралицата била обещана на Томас Сеймор преди крал Хенри да се

спре на нея. Ала след като кралят вече бил направил своя избор, нищо не им оставало, освен да се примирят. Никой не можеше да престъпи кралската воля.

— Много вълнуваща история — въздъхна накрая мисис Елен и Джейн се съгласи с нея. Лорд адмиралът бе красив мъж с чар и весел нрав, което никой не можеше да му отрече. Каменните стени кънтяха от звънкия му смях, а чувството му за хумор бе способно да повдигне духа и на най-заклетия мизантроп. При това нито веднъж не си позволи да покаже дори най-малко разочарование или неудовлетворение. Но всеки път, когато Джейн успееше да го зърне в миг на усамотение, тя сякаш отново улавяше онзи мрачен, ядовит и преценяващ поглед като при срещата им в двореца Уайтхол. И с течение на времето, без самата тя да знае защо, Джейн започна все по-малко и по-малко да му вярва.

Но колкото и причини да намираше да не го харесва, никой в двора не споделяше чувствата ѝ. Даже се говореше, че той е фаворит на краля. А когато не беше в покоите на кралица Катерина, лорд адмиралът винаги можеше да бъде открит в покоите на краля, обсипвайки го с разточителни подаръци. Дори обикновено сдържаната и церемониална принцеса Елизабет се поддаваше на чара му. Тя се смееше и отвърщаше на шегите му много по-свободно и открито, отколкото се държеше с останалите в двора.

Кралицата бе доволна, че Елизабет разкрива по-светла страна в своя характер и я поощряваше.

Джейн започна да се кори, че вместо да се радва, тя все вижда нещо нередно във всичко това. Например понякога ѝ се струваше, че принцесата е прекалено приятелски настроена към поклонника на кралицата. Дори подозираше нещо между тях двамата, което не би могло да съществува. Всичко това най-вероятно бе плод на нейното въображение.

И въпреки това радостта, с която поздрави кралицата, бе по-скоро престорена, отколкото искрена, когато една сутрин Катерина дойде в стаята ѝ с лъчезарно изражение и тържествено обяви:

— Ние отдавна чакахме разрешение от краля, мишленцето ми, и той най-сетне го даде. Двамата с лорд главния адмирал ще се венчаем!

---

[1] Вид танц. — Б.пр. ↑

[2] Старинен италиански и френски танц. — Б.пр. [↑](#)

5. ЗАТИШИЕ ПРЕД БУРЯ

Венчавката стана през май. Мина тихо, почти тайно. Мнозина дори не подозираха за нея, докато не се състоя. Кралицата до последно се опитваше да отлага поради скорошната кончина на крал Хенри, но лорд адмиралът бе толкова настоятелен, а тя — толкова влюбена в него, та не можа да устои дълго на неговото желание. Лятото мина толкова щастливо за кралицата, че Джейн най-сетне реши, че лошите ѝ предчувствия са били напълно неоснователни.

Шумният и жив нрав на лорд адмирала промени чувствително живота на всички в двореца. Уроците вървяха по установения ред, но събирането около масата стана някак по-весело, в по-приповдигнато настроение, а кралицата все повече и повече търсеше забавления. Ала най-поразителната промяна настъпи с принцеса Елизабет. Може би за първи път от детството си насам тя се успокои, отпусна се и се почувства сигурна, обгърната от топлината и щастието на едно истинско семейство. Томас Сеймор не криеше особената си привързаност и възхищение от нея, а тя пред всички му засвидетелстваше своята обич. Всичко това радваше кралицата. Даже понякога тя се присъединяваше към адмирала и принцесата в техните лудории и това караше тримата да се заливат от смях, чак докато се просълзят. Но превръщането в обичай на тези пакости започна да тревожи благовъзпитаната мисис Елен.

— Така не е редно, милейди — мърмореше тя един ден, докато помагаше на Джейн да се приготви за лягане. — Не ми е работа аз да го казвам, но не е редно.

Джейн, която цял ден се беше борила с един особено труден превод от старогръцки, погледна благо старата си дойка.

— Кое не е редно? Сега пък заради какво се разфучахте, госпожо?

В действителност тя не искаше нито да знае, нито да чува неща, които биха я накарали да се усъмни в безметежното щастие на семейния живот.

Сега Джейн бе по-щастлива от всякога. Липсваха ѝ сестрите и Брадгейт парк, но нищо не можеше да я накара да закопнее за строгите си взискателни родители. Уроците и спокойният живот в двора на кралица Катерина ѝ бяха напълно достатъчни. Кралицата я представи на д-р Латимър — един от най-начетените защитници на протестантската вяра — и разговорите с него ѝ доставяха несравнима наслада. Крал Едуард споделяше увлечението ѝ по новата религия и те тримата със сър Джон Чийк, преподавател на Едуард и също ревностен протестант, прекарваха часове наред в разпалени разговори и изучаване на постулатите.

Мисис Елен обаче нямаше умора.

— Макар да не ми е работа тъкмо аз да го казвам — все повтаряше тя, — ама си е направо възмутително един джентълмен да си позволява такива волности в спалнята на млада дама.

Джейн премълчаваше с надеждата да се случи невъзможното и мисис Елен да се задоволи само с тази забележка. Това обаче не ставаше.

— Всяка сутрин лорд адмиралът и самата кралица отиват да събудят нейна светлост принцесата, а мисис Ашли разправя, че това направо приличало на някаква шутовщина — двамата я гъделичкали и премятали из леглото, докато накрая и тримата не останели без дъх от смях! А тази сутрин адмиралът сам отишъл да я събуди. Мисис Ашли зърнала даже как я пляска отзад, докато я гонел около кревата, при това правел груби и неприлични жестове.

Джейн я погледна. Много ѝ се искаше мисис Елен да преувеличава, но добре знаеше, че казаното от нея е самата истина. Как бе възможно кралицата да запази самообладание при вида на онова, което се случва? Ами принцесата — обикновено така сериозната и въздържана принцеса Елизабет — какво се бе случило с нея? Джейн гневно смръщи вежди и се извърна към дойката си.

— Дръж си езика, мисис Елен. Не ти приляга така да сплетничиш.

За нещастие първият човек, с когото се сблъска Джейн на следващото утро, бе точно адмирала.

— В името на светите мощи, милейди, но тази сутрин изглеждате особено очарователна! — дружелюбно се поклони той.

Джейн се втренчи сурово в него и събра вежди.

— Този език не ви подхожда, милорд — отвърна тя.

— Приемете моите извинения, милейди — засмя се адмиралът.

— Виждам, че настроението ви не отговаря на външния вид.

Със заяждане обаче никой не би могъл да подобри настроението на Джейн и тя бързо профуча край него.

* * *

Сред най-честите посетители в двореца Челси това лято бе синът на регента Едуард. Кралица Катерина го канеше при всеки удобен повод, а той нито веднъж не отказа поканата. Колкото повече време минаваше, толкова по-нетърпеливо чакаше Джейн неговите посещения. Тя често се срещаше и с братовчед си, крал Едуард, и постепенно започна да мисли за него повече като за брат, отколкото като за братовчед. Но лятото бързо отмина — едно от най-щастливите лета в живота на Джейн.

С идването на есента обаче на хоризонта започнаха да се трупат облаци. Следвайки повелите на протестантската религия, тайният съвет на краля прокара много закони, според които се променяше старата католическа служба в църквите. От храмовете изнесоха статуите и иконите, олтарите бяха разрушени, а стъклописаните прозорци — строшени или заменени с обикновени. Пищно украсените някога църкви сега изглеждаха сурови с изчистените си стени, варосани в бяло. Протестантската вяра повеляваше простота и строгост, които да улеснят непосредственото общуване с бога, вместо да се използва посредничеството на светиите или на Дева Мария. За мнозина от богомолците обаче тези промени бяха чужди и плашещи и те не можеха да ги приемат в сърцето си. Протестантите пък особено държаха на тях. Така в един студен ноемврийски ден започна насието.

— Братовчеде, чу ли какво се случва?

Джейн и крал Едуард бяха сами и тя си позволи да наруши официалния тон, което би било недопустимо в присъствието на трети.

— Чух — отвърна кралят. Двамата с Джейн бяха отпразнували преди месец техния общ десети рожден ден. На години кралят бе все още дете, но в погледа му вече нямаше нищо детско. — Чичо и

архиепископ Кранмър обаче казаха да не се безпокоя. Това, което става, било само за добро.

— Не може да е за добро, щом послушниците и обикновените хора се опълчват срещу свещениците, дори когато те са от католическата вяра.

— Свещениците трябва да се променят и да приемат новата вяра, Джейн.

— Така е, наистина — съгласи се Джейн, — но все пак те са божи хора, нищо че са въведени в заблуждение, а ги нападат, дори понякога мятат върху тях чували и ги бият. Това не може да бъде правилно!

Едуард не ѝ отговори, а през следващите дни се готвеха усилено за коледните празници и не стана повече дума за това.

На тази Коледа всички от рода Тюдор щяха да се съберат отново заедно. Принцеса Мери пристигаше от Хъндсън, за да сподели празника с брата и сестра си. Щеше да има балове, маскаради, угощения и различни забавления. Специално за празниците уроците бяха прекъснати. Любимият партньор на Джейн за танци бе, разбира се, младият лорд Едуард, синът на регента. Тя толкова го харесваше, че не обръщаше внимание даже на заядливите му шеги и закачки.

— Май твърде скоро ще трябва да поговоря с родителите ти за вашия годеж — весело каза кралица Катерина една вечер, докато се връщаха в двореца в Челси.

Джейн също се разсмя. Женитбата все още не я вълнуваше, но тя знаеше, че това рано или късно ще се случи и не бива да се страхува от нейното уговаряне отрано. Щом като това така или иначе предстои — а то със сигурност не можеше да се избегне — тогава защо да не се омъжи за Едуард. А би могло да бъде къде-къде по-лошо. Омъжиха една от братовчедките ѝ едва тринайсетгодишна, при това за някакъв шейсетгодишен старец, който на всичкото отгоре страдеше от подагра и тя прекара първата си година семеен живот в тичане да му прислужва и да се грижи за него. За късмет той се спомина в началото на втората година след сватбата им.

Внезапно обаче Джейн си спомни думите на майка си относно нейния брак, които неволно бе дочула онази нощ. За миг отново я обзе лошото предчувствие, което бе изпитала и тогава. Тя потрепери и побърза да си избие тези мисли от главата. Майка ѝ не би могла да има

предвид точно това, от което се страхуваше Джейн. Сигурно не е разбрала както трябва. Синът на лорд регента беше отлична партия за брак. Даже нейните строги и взискателни родители биха признали това.

Религиозният въпрос обаче не можеше да бъде отлаган още дълго. Беше решено постите да се спазват както обикновено, а за да се избегнат размириците, членовете на парламента щяха да посетят и католическата, и протестантската служба по празниците. През пролетта обаче взе да зрее ново недоволство. Мнозина възроптаха, когато лордовете забраниха на хората да ползват общинските земи и си ги присвоиха. Тогава херцогът на Съмърсет застана на страната на простолюдието срещу равните нему. Перовете се разгневиха, но крал Едуард го подкрепи в решението му по време на великите пости вратите на двореца Хамптън да се отворят за посещения. Тюдорите от край време ловуваха и спортуваха в горите около двореца и допускането на простолюдието в кралските земи бе твърде смела крачка, непредприемана дотогава. Народът се радваше и приветстваше „добрия херцог“, но членовете на тайния съвет на краля мърмореха в брадите си.

— Баща ти е велик човек, Едуард — отбеляза по този повод Джейн. — Той наистина повече за народа си.

— Ще ми се понякога повече да мислеше за самия себе си — отвърна Едуард. — С тази своя постъпка си спечели много врагове, Джейн.

Но с настъпването на топлите пролетни вечери веселието в двореца се възроди отново, а черните мисли бързо отлетяха. Когато кралицата обяви, че е бременна, в ума на всички имаше само едно — как по-тържествено да отпразнуват това.

* * *

— Джейн, сладка моя, да си виждала принцеса Елизабет? — кралица Катерина вдигна очи от ръкоделието си, когато Джейн дойде при нея след закуска, за да ѝ прави компания до обяд. — Мистър Ашам я чака, а тя никога не е закъснявала за уроците си с него.

— Сигурно е в стаята си, Ваша Светлост — отвърна Джейн. — Да пратя ли да я повикат?

— Не, мишленцето ми, благодаря ти. Ще се кача горе в стаята си да си полегна и сама ще я повикам. — Кралицата беше в петия месец и вече бързо се изморяваше. Джейн знаеше, че лекарите са загрижени за състоянието ѝ, защото според тях нейно величество била твърде възрастна, за да ражда. Но радостта ѝ бе толкова голяма, че нямаше място за тревога.

Джейн на свой ред извади бродерията си и се ядоса като разбра, че е забравила част от конците в своята стая. Никой, освен мисис Елен не знаеше къде може да са, а нея я нямаше наоколо. Затова на Джейн не оставаше нищо друго, освен сама да си ги донесе и тя се надигна с въздишка на раздразнение. Когато стигна дългия коридор на горния етаж, внезапно дочу гласа на кралицата. При това тя не говореше с обичайния си мек и любезен тон, а почти крещеше и Джейн замръзна на място.

— Милейди! Съпруге! Как да разбирам това?!

Кралицата стоеше пред покоите на принцеса Елизабет. За ужас на Джейн лорд адмиралът тъкмо излизаше оттам и застана пред кралицата зачервен и разрошен.

— Успокойте се, моя любов — извика той. — Не забравяйте, че носите нашето дете и не бива да се вълнувате.

— Щом толкова държите да не се вълнувам, господине, тогава как ще обясните сцената, на която току-що станах свидетел? — Кралицата се овладя с видимо усилие и сега гласът ѝ бе леденостуден.

— Просто приятелска прегръдка, моя любов. Същата, каквато може да има между баща и дъщеря. Нищо повече, уверявам ви, моя любов. Виждали сте ме да го правя неведнъж и във ваше присъствие.

— Но не *чак* така. При това сега *не беше* в мое присъствие.

И без да каже нито дума повече, кралицата се обърна и се оттегли в покоите си. Адмиралът презглава се втурна подире ѝ.

След случилото се Джейн реши да посвири, вместо да бродира и се спусна бързо по стълбите надолу. От стаята на принцесата не се чу нито звук.

Тази вечер принцеса Елизабет не слезе за вечеря. Затова пък кралицата се качи в стаята ѝ и прекара дълго време там. На следващия ден, когато се събраха около масата за вечеря, кралица Катерина и

принцеса Елизабет влязоха заедно, а кралицата приятелски бе прехвърлила ръка през раменете ѝ. Принцесата изглеждаше необичайно покорна, а нейна светлост отново бе възвърнала лъчезарния си и мек израз.

— Джейн, мишленцето ми — весело започна тя, — решихме да направим някои промени. Лордът, моят съпруг, реши, че въздухът на Глостършир ще е по-здравословен за мен тия последни месеци, тъй че следващия месец се местим в нашето имение там — замъка Съдли. Принцесата пожела да посети скъпите си приятели сър Антъни и лейди Дени в Чешънт, но аз се надявам ти да дойдеш с нас, докато очакваме нашето бебе.

— Разбира се, Ваша Светлост — отвърна Джейн. — Ще бъде радост за мен.

Но въпреки думите, в гласа ѝ се долови колебание.

— Нима мислиш, че ще ти липсва компанията на твоя галантен ухажор — леко я докачи кралицата, взирайки се в лицето на Джейн, на което се появи смутено изражение.

Джейн пламна. Точно това си мислеше.

— Той ще ти пише, убедена съм в това. А когато бебето се роди и порасне достатъчно, за да може да пътува, ние пак ще се върнем. Ще сме отново тук по Коледа и тогава ще вдигнем шумно тържество — и кралицата притисна принцеса Елизабет към себе си, показвайки, че тя също е поканена да отпразнува щастливото събитие.

Джейн си отдъхна. Леденостуденият глас и суровото държане от предишния ден бяха толкова необичайни за кралицата. Чак се бе изплашила.

След месец приготовленията около заминаването приключиха и Джейн отново пое на път. Сега обаче пътуваха много по-бавно, отколкото на идване към Лондон, така че кралицата да се чувства удобно, доколкото това бе възможно в теглената от коне и застлана със слама кола.

Пристигнаха в замъка Съдли през един горещ ден в разгара на лятото. Прислугата и населението от околността се бяха струпали да ги посрещнат. Вееха се знамена и цареше радостно оживление, та приличаше по-скоро на откриването на рицарски турнир. За миг Джейн усети силна болка — сигурно точно в този миг нейният Едуард присъстваше на истински турнир. Тази година той самият щеше да

вземе участие в борбите и толкова се гордееше и се вълнуваше заради това. А на Джейн така ѝ се искаше да бъде там, за да го види.

„Какво пък, помисли си тя, нали съвсем скоро ще се върнем.“ А сега дългът ѝ повеляваше да е близо до кралицата.

Лятото отмина в леност и безделие. Кралицата все по-лесно се изморяваше, а около очите ѝ се появиха тъмни кръгове. Джейн дочу лекарите, които се безпокояха, че нещата не вървят на добре. Тя също се тревожеше, но беше безсилна и не ѝ оставаше нищо друго, освен да се навърта около кралицата и да ѝ угажда, както може.

Една августовска утрин лорд адмиралът се появи в покоите на кралицата, облечен за езда.

— Нима пак заминавате, милорд? — попита кралицата. В гласа ѝ се промъкна жаловита нотка, нещо твърде необичайно за нея.

Джейн вдигна очи от мястото си в ъгъла. Сърцето ѝ се сви от жал към кралицата. Напоследък лорд адмиралът все по-често отсъстваше от дома.

— Любов моя, Ваша Светлост знае, че не бих ви напуснал в това време, ако не ме чакаха неотложни дела. Аз обаче съм главнокомандващ на флота, както ви е известно, и дългът ме зове — отговори той. Гласът му бе нежен, но в държанието му се усещаше някаква припряност, която оборваше думите му.

Кралицата тежко въздъхна.

— Аз само... Усещам, че времето ми приближава и ми се щеше да сте близо до мен.

— Ще бъда, обещавам. Давам ви дума, че ще се върна скоро.

Той се наведе да целуне ръка на кралицата, после се обърна и бързо напусна стаята.

Джейн го изпрати с поглед, неспособна да потисне неприязънта си към него.

По-малко от седмица след това, посред нощ, една от слугините влетя в стаята на Джейн, крещейки истерично:

— Бебето е на път, милейди! Започна се!

— Замълчи! — сряза я Джейн с цялото достойнство, което предполагаше нейното положение. Миг по-късно я побиха студени тръпки, защото си даде сметка, че щом го няма адмиралът, всичко е в нейните ръце. Единственият друг член на семейството бе старата

лейди Сеймор, майката на адмирала, но тя бе твърде глупава и изкуфяла, за да е от полза.

— Пратихте ли за лекар?

— Да, милейди.

— Ами за лорд адмирала?

— Да, милейди.

— Тогава върви да повикаш мисис Елен и бързо идвайте в покоите на нейна светлост. И престани да трепериш! Бебета се раждат всеки ден. Уверена съм, че с нейна светлост всичко ще бъде наред.

Но Джейн съвсем не беше сигурна в думите си. В действителност бе ужасена от онова, което предстоеше да се случи. Тя никога не бе присъствала при раждане, камо ли да помага на родилката, и не знаеше какво да очаква занапред. Ето защо с огромно облекчение посрещна лекаря, когато той пристигна.

На следващия ден обаче се оказа, че успокоението ѝ е било твърде прибързано. Раждането не вървеше добре. Кралицата бе измъчвана от постоянна болка, а по всичко личеше, че лекарят не знае много повече от самата Джейн как да се справи с това. И за да бъдат нещата още по-зле, от адмирала нямаше ни вест, ни кост. Ако не бе непоклатимото самообладание на мисис Елен, всичко щеше да се разпилее на пух и прах.

Най-сетне лорд адмиралът, главнокомандващ на флота, благоволи да се появи. Но той изглеждаше много повече ядосан, че са го повикали, отколкото разтревожен за състоянието на съпругата си.

— Нейна светлост кралицата никак не е добре — започна Джейн, още преди той да успее да слезе от коня. Тя от доста време го чакаше на стълбището на замък.

— Ще я посетя веднага, щом се преоблека — кратко отвърна адмиралът.

— Милорд, тя наистина никак не е добре. Боя се, че си отива!

Присъствието на духа, което Джейн се опитваше да поддържа вече няколко дни, сега в миг я напусна и за свой ужас тя се разплака.

— Глупости! — сръза я адмиралът. — Нали лекарят е с нея. Додея ми вече от тези женски истерии. Ще посетя нейна светлост веднага, щом съм готов.

Когато адмиралът се приготви обаче, вече бе твърде късно. Бебето се роди и беше момиче.

— Момиче? — бащата не се постара дори да скрие недоверието и разочарованието в гласа си.

— Тихо, милорд. Тя ще ви чуе. Да благодарим на господ, че оцеля и вече е по-добре! — Джейн беше излязла в преддверието на покоите на кралицата, за да честити на адмирала новородената му дъщеря. — Сега ще я посетите ли, милорд? После двамата може да се помолим и да благодарим богу, че нейна светлост оцеля. Толкова ме беше страх, милорд! Тя толкова много страдаше.

— Но... момиче! Цялата тая суматоха и вълнение за някакво си момиче! — Адмиралът изобщо не си направи труд да говори по-тихо.

Джейн смръщи вежди и го погледна сурово. Неприязънта към него, която таеше толкова време, сега изведнъж прерасна в омраза. „Слава богу, че поне кралицата е по-добре“, помисли си тя. Благодарение на милостивия господ вече укрепваше.

Но благодарността на Джейн към всевишния се оказа прибързана. Шест дни след като болнавото и немощно момиченце се роди, кралица Катерина Пар се спомина.

* * *

— Нима заминавате преди погребението, милорд? — Джейн гледаше слисана лорд адмирала, главнокомандващия на флота. Това ставаше само ден след смъртта на кралицата.

— Налага се. Неотложни дела ме зоват в Лондон. Незабавно трябва да се срещна с краля.

— Нима може да има нещо наистина неотложно в момент като този?! — избухна Джейн, щом се озова на сигурно място зад плътно затворената врата на стаята си. — Вероятно е неотложно да се погрижи за перушината си сега, когато вече не е съпруг на кралицата. — Напрежението и преживяната мъка от последните дни сякаш точно в този момент с пълна сила се стовариха върху нея. Тя се хвърли върху леглото и се задави в хлипове и плач — повече не можеше да се сдържа нито миг. И продължи да се облива в сълзи, докато физическата болка стана непоносима.

— Тихо, милейди, тихо — мисис Елен приседна до нея, прегърна я и взе да я люлее, както не беше правила от много време насам. Но и

това не успокои Джейн и тя продължаваше да хлипа отчаяно. Най-скъпият за нея човек на този свят — кралица Катерина, си беше отишла завинаги. А онзи, когото тя обичаше повече от живота си, не си направи труда да остане дори за нейното погребение.

Ето защо тъкмо дребничката фигурка на лейди Джейн Грей оглавяваше траурната процесия към параклиса в ролята на главен опечален на погребението на възлюбената кралица. Погребението беше тържествено и с всички почести, които се полагат на вдовицата на един велик крал. Параклисът бе декориран със семейните гербове и знамена, а стените му — покрити с черна драперия. Стотици хора — благородници и обикновени люде — пристигнаха в замъка Съдли, за да отдадат последна почит на възлюбената си кралица. Над главата на Джейн, поддържан от шестима церемониалмайстори в черни жакети, се поклащаше балдахинът с избродирани по него гербовете на Тюдорите и на рода Сеймор. Джейн пристъпваше, удостоена с царски почести, но вървеше сама в този път, загърната в официалните си траурни одежди, покрита с черно — цвета на мъртвите.

6. „ЩЕ СИ ПЛАТИШ ЗА ТОВА, ЧИЧО!“

След погребението Джейн се присъедини към родителите си, които отново се бяха върнали в Дорсет хауз в Лондон. Те обаче не се зарадваха особено на тази среща. По всичко личеше, че плановете им са се провалили и те все още не знаеха какво да предприемат занапред. Джейн на свой ред се чувстваше отчаяна и безпомощна. На всичко отгоре, сякаш още повече да подсили самотата ѝ, сестра ѝ Катерина не беше в Лондон — този път не ѝ бяха разрешили да дойде.

Един ден, не беше минал и месец от последните събития, тя чу познатия жизнерадостен и приповдигнат глас да кънти из къщата им, докато се спускаше към трапезарията да вечеря с родителите си.

— Бога ми, значи всичко вече е уредено! — тъкмо обявяваше с весел тон лорд адмиралът, главнокомандващ на флота. — Имате петстотин паунда веднага, като първо плащане от две хилядите паунда за опекунството над лейди Джейн. Обещавам ви, че нито за миг няма да се каете за това, Дорсет. Вече можем да смятаме годежа за уреден.

Докато Джейн стоеше като поразена от гръм на последното стъпало, майка ѝ плавно излезе от стаята, следвана от лорд Дорсет и адмирала.

— Милейди — възкликна адмиралът, привеждайки се в поклон пред нея, и целуна ръката ѝ със засукан реверанс. — За свое огромно удоволствие отново съм във вашата очарователна компания. Моят дом, дворецът Сеймор, очаква завръщането ви. Един апартамент ще бъде обзаведен специално за вас — като за истинска принцеса. Но какво говоря — като за същинска кралица!

Преди окаменялата Джейн да успее да продума, той продължи да крачи напред и размятал тежката си пътническа наметка, изчезна от погледа ѝ.

Джейн изви питащи очи към родителите си.

— Какво означава всичко това, добри ми татко и майко?

— Връщаш се да живееш с негова светлост лорд адмирала — насмешливо отвърна майка ѝ. — Той милостиво се съгласи да те

приеме под своя опека.

— Срещу първа вноска от петстотин паунда, част от общата сума от две хиляди паунда!

Лейди Франсиз се обля в червенина и пълните ѝ бузи започнаха да се тресат от гняв.

— Как смееш да държиш този тон на родителите си, госпожичке? Единствено лордът, твойт баща, и аз можем да решаваме кое е най-добре за теб. А ти ще трябва да ни се подчиниш без дума повече!

— Ами годежът, за който говорехте — що за план е това? Какво заговорничехте с него?

— Млък! — баща ѝ я сграбчи за ръката и силно я разтърси. — Мери си думите! И дума не е ставало за годеж. Ти ще си под опеката на лорд адмирала, това е всичко. И да мълчиш!

Но отвъд гнева на своя баща Джейн зърна страх в очите му. Очевидно бяха заговорничели нещо тайно и поверително. А то, по всичко личеше, бе и опасно, щом като за него не трябваше да се говори открито. Можеше да бъде само едно — крояха планове да я омъжат за краля. А щом лорд адмиралът се бе заел с тази работа, то тогава нямаше съмнение, че всичко ще бъде в негов интерес. Джейн го беше опознала достатъчно, за да знае, че той мисли единствено за себе си и за укрепването на собствената си власт. И след като тя ще бъде под негова опека, а по-късно ще стане и кралица... Ако това се случеше, тогава властта му ще бъде равна на тази на неговия брат, регента, ако не и по-голяма. Освен това тя и семейството ѝ щяха да са му длъжници. Да са задължени да му правят големи услуги.

— Отказвам — Джейн гордо изтръгна ръката си от хватката на баща си и отстъпи по-далече от него. — Отказвам да се върна под опеката на лорд адмирала. При това сега, когато кралицата вече я няма, нищо не е същото като преди.

— *Какво?* — Лицето на лейди Франсиз почервения още повече, достигайки зловещ пурпурен оттенък. Тя замахна с ръка и силно удари Джейн през лицето. Плесницата отекна гръмко в последвалата тишина.

— Върви в стаята си! — Баща ѝ сякаш на свой ред щеше да замахне и да я удари.

Джейн се дръпна назад, чувствайки, че внезапно обзелата я смелост я напуска. Въпреки това реши да направи последен опит.

— Няма да е прилично...

— Лейди Сеймор, майката на адмирала, ще живее с вас, а заедно с нея и придворните дами и прислугата на кралица Катерина. Адмиралът вече е похарчил твърде много заради теб, неблагодарна уличнице! — Баща ѝ отново ѝ стисна ръката и я изви толкова силно, че на следващия ден на това място сигурно щеше да има синина. — Казах ти да си вървиш в стаята. И се пригответи. Заминаваш час по-скоро!

* * *

Адмиралът удържа на думата си — покоите на Джейн в двореца Сеймор бяха достойни за кралица. Стените на спалнята ѝ бяха украсени със сребротъкани гоблени, а подовите — покрити с меки ориенталски килими. Леглото бе драпирано с копринени завеси в кралско синьо. Стаята за нейните дами, прилепена до спалнята, бе не по-малко разточително обзаведена.

Джейн познаваше повечето от дамите от пребиваването си в двореца на кралица Катерина, но една от тях бе съвсем нова. Това бе младо момиче, само няколко години по-голямо от самата Джейн. То колебливо се приближи, когато я видя да стои, смръщила вежди край леглото.

— Милейди не е доволна от стаята ли? — попита.

— Стаята ми харесва. Само дето не ми харесва да съм в нея — остро отвърна Джейн. Но веднага си спомни самата себе си на мястото на момичето и престана да недоволства. После любопитно огледа девойката. Беше хубавица, с меки кестеняви къдри, обрамчили красиво лице с дупчица на брадичката. Джейн тутакси усети, че започва да се привързва към нея.

— Как се казваш? — попита тя.

— Елизабет Тайлни — отвърна момичето. — Поне сега това е името ми. Преди няколко месеца бях Елизабет Бъроуз, но на четиринайсет татко ме омъжи за човек, който е по-възрастен дори от самия него, милейди. — Тя направи гримаса, после бързо добави. — Не че се оплаквам от мъжа си — добър човек е. Той е почтен скуайър^[1] и е твърде щедър към мен, но е толкова стар! — Тя въздъхна. — Тъй или иначе, ние сме безсилни пред съдбата си, не е ли така, милейди?

Джейн не отговори.

— Бях много щастлива, когато лейди Сеймор прати да ме повикат, за да се присъединя към Ваша Милост — продължи с усмивка Елизабет Тайлни. — По-голямата ми сестра беше придворна дама на старата господарка години наред и лейди Сеймор много я обича. Пък и намира за редно край вас да има дами на вашата възраст.

Тези думи накараха Джейн тутакси да промени мнението си за лейди Сеймор. Дори не бе подозирала, че старата дама ще бъде толкова мила с нея. В момичето насреща ѝ имаше нещо, което ѝ напомняше нейната скъпа сестра Катерина. Тя толкова ѝ липсваше; но поне щеше да има приятелка на своята възраст.

— Добре сте дошли тогава, мистрис^[2] Тайлни — каза Джейн. — Благодарна съм, че ще ми правите компания.

Уроците на Джейн с нейния учител, мистър Айлмер, продължиха по установения ред. Но може би най-хубавото от живота на Джейн при адмирала, което пряко я касаше и което донякъде смекчи гнева ѝ, че са я довели насила тук, бе близостта на кралския двор и възможността да се среща с братовчед си краля. Тя често виждаше и сина на регента в двореца, макар лорд адмиралът много да внимаваше да ги държи настрана един от друг, което бе и причина нито веднъж да не покани своя племенник в двореца си. Той правеше всичко възможно да развали приятелството им и Джейн беше убедена точно каква е причината за това.

Джейн вече не чу да споменават думата годеж пред нея. Каквито и планове да кроеше адмиралът, те се държаха в дълбока тайна. Джейн се опита да забрави всичко около този неприятен въпрос, надявайки се лорд адмиралът да си намери друго занимание, което да отвлече вниманието му от нея.

Но една вечер нещо страшно я уплаши.

Двамата с крал Едуард играеха на карти и се надцакваха — нещо, което особено забавляваше Едуард. Джейн тъкмо бе спечелила втора ръка и разликата между точките на двамата растеше, когато братовчед ѝ заговори.

— Мисля, че трябва да се оженим, Джейн — ти какво ще кажеш? Двамата с теб толкова си приличаме в мислите и в онова, което ни влече.

Джейн, стъписана, вдигна очи към него. Нима беше дочул нещо за кроежите на чичо си? Или пък искаше да я предупреди за нещо? За миг сърцето ѝ спря да бие.

— Но къде ти — сигурно ще ми изберат някоя натруфена и окичена със скъпоценности принцеса — продължи с въздишка Едуард, докато размесваше картите. — Уви, на кралете не е съдено да се женят за своята избраница.

Сърцето на Джейн отново започна да тупка, когато той ѝ се усмихна тъжно. Тя отвърна на усмивката му и отново сведе глава над картите. Но въпреки това думите на Едуард събудиха старите страхове в душата ѝ.

Адмиралът се присъедини към тях малко след този разговор. Джейн се стресна от свободата, с която той нахлу в стаята. Макар че се поклони няколко пъти, поведението му прилягаше повече на добронамерен и снизходителен роднина, отколкото на поданик пред своя крал.

— Потегляме към двореца Сеймор след час, Ваша Милост — небрежно се обърна той към Джейн, след като размени няколко думи с краля.

Джейн го измери със студен поглед.

— Много добре, милорд — отвърна кратко тя.

— Джейн — проговори Едуард, след като адмиралът напусна стаята, — май не харесваш особено чичо ни, вярно ли е? — И той я загледа с любопитство.

Джейн го погледна прямо в очите. Никога не бе скривала нищо от Едуард.

— Така е, не го харесвам. И не по своя воля живея при него.

— Но защо? Защо си приличаме по толкова много неща, а тъкмо тук чувствата ни се разминават? Според мен адмиралът е прекрасен човек, много по-достоеен от другия ми чичо — регента, който е вечно сърдит и мрачен и се тревожи дори за най-дребните неща. Пък и адмиралът постоянно ми носи подаръци. И пари, благодаря на небесата! Винаги е много щедър, когато ми дава заем.

— Пари ли? — възкликна Джейн. — Но нали вие сте кралят! За какво са ви тогава пари?

— Може и да съм крал, братовчедке, при това най-богатият човек в кралството, но досега не съм видял нищо от богатството си. Лорд

регентът здраво стиска кесията, затова нямаше да имам дори монети да се разплатя за услугите или пък да дам гощавка, ако не беше скъпият ми чичо — адмиралът.

Джейн замислено погледна Едуард. Ако това, което ѝ казва, бе истина, тогава Едуард бе затънал до гуша в дългове към адмирала. Какво ново кроеше сега този човек?

* * *

Отново бе Коледа, но нито една от принцесите този път нямаше да я празнува в Лондон, макар заплануваните празненства да бяха още по-пищни от миналогодишните.

— Честно казано, Киселата лейди не ми липсва особено — подхвърли Едуард на Джейн. — Тя е много потайна. Затова пък бих се радвал да видя другата си сестра, принцеса Мери. Тя често ми праща подаръци и ми пише любящи и предани писма, но за жалост също няма да дойде.

— Това е, защото продължава да бъде папистка^[3] — натърти Джейн, неспособна да прикрие неодобрението си, макар да си даваше сметка, че говори за по-голямата сестра на краля. — Затова тук не може да отслужи литургията по своя начин.

Джейн знаеше, че упоритостта на принцеса Мери да остане последовател на католическата вяра започваше да създава неприятности на крал Едуард, тъй като Реформацията продължаваше.

— Така си е — въздъхна той. — От цялото си сърце желая и тя да прегърне новата вяра, но все отказва. Упорита е като стария крал Хенри.

— Не бива да говорите по този непочтителен начин за негова светлост, вашия баща — ужаси се Джейн.

— Нямах намерение да се покажа непочтителен към него, Джейн, и съм убеден, че той би го разбрал. Не съм обичал или почитал друг човек като него. — Внезапно лицето на Едуард светна. — Ще дойдеш ли утре да ме гледаш на турнира? Това ще ми е първото участие в борбите.

— Но, за бога, Ваша Светлост, разбира се, че ще дойда. — „И защото искам да видя братовчед ви Едуард“, добави на ум Джейн с

потайна усмивка. Беше сигурна, че той ще носи талисмана, който тя направи специално за него. Малка, покрита с бродерия копринена кърпичка, увита около китката пера върху шлема му.

Коледният турнир се проведе под необичайно топлото, ясно и слънчево за декември небе. Джейн седеше на балкона в двореца Уайтхол и наблюдаваше пъстрия парад, който течеше като река под нея. Сърцето ѝ пропусна един удар, а след това се разтуптя като лудо, когато оттам мина лорд Едуард, граф на Хартфорд, погледна нагоре и ѝ се поклони. Сред нейните дами премина вълна на оживление и се дочуха сподавени кискания. Джейн се усмихна и на свой ред му помахаше с ръка. Но усмивката ѝ изчезна в мига, в който зърна лорд адмирала да я гледа навъсено. Той също бе на полето и беше забелязал разменените знаци. Джейн отвърна намръщено на суровия му поглед. Този човек трябва съвсем да е полудял, та крои планове как да я омъжи за краля. За такъв брак би била достойна само някоя принцеса със синя кръв, нали самият крал го каза. Но от тези мисли я откъсна ревят на тълпата, който беше знак, че двубоите са започнали.

Кралят участваше в първата двойка, която щеше да открие турнира. Съперникът му бе момче на неговата възраст — синът на лорд Арундел. Двамата застанаха в противоположните краища на полето, после бясно пришпориха конете и наклониха пиките. Отначало на всички се стори, че пиката на краля едва докосна нагръдника на неговия противник, но после видяха момчето да лежи на земята. Едуард изглеждаше разочарован и свали шлема си. Джейн се зачуди дали си дава сметка, че са му поднесли победата на тепсия.

По всичко личеше, че си дава сметка за това.

— Кралят не очаква да побеждава винаги — разнесе се звънкият му глас. После той погледна към останалите състезатели. — Понякога, по божията воля, някой принц също може да бъде победен, за да се научи на християнско смирение.

При следващия сблъсък братовчед му Едуард услужливо го събори от коня с едно гръмко „Тряс!“. Тълпата ахна. Джейн също онемя, разкъсвана между гордост заради умението на младия граф на Хартфорд и ужас за последствията от постъпката на възлюбения си.

Едуард със смях позволи да му помогнат да стане и зрителите си отдъхнаха.

— Надявам се обаче с това уроците по християнско смирение за днес да приключат — печално обяви той.

— Негова светлост, благородният ви баща, никога не участваше в турнири — високо и ехидно обяви синът на Арундел. Очевидно не можеше да понесе обидата от лесното си поражение.

При това безочие тълпата отново затаи дъх. Но по всичко личеше, че Едуард е в прекрасно настроение и можеше да прости дори такава наглост.

— Нашият благороден баща, бог да успокои душата му, никога не се състезаваше *за каквото и да било*, когато бе в разцвета на силите си — отвърна той. — Нито пък, да даде господ, аз ще го правя.

„Дотук с християнското смирение“, помисли си Джейн с кисела усмивка. Тя продължи да наблюдава с интерес състезанията до момента, в който на полето изнесоха жива гъска и я провесиха с главата надолу. Тогава стана и набързо се сбогува с останалите. Беше гледала само веднъж този кръг от турнира и се бе заклела никога да не повтори. Гъската беше намазана цялата с лой, а победителят трябваше да мине в галоп покрай нея, да успее да стисне хлъзгавата шия и да ѝ откъсне главата.

Джейн се върна в двореца и се усамоти в нишата на прозореца в края на една от дългите галерии, където можеше да си почине до края на турнира. Това бе любимото ѝ място, закътано далеч от суетата на двора. Тук се уединяваше, когато кралят бе твърде зает, за да я приеме. За нейна голяма изненада обаче там вече имаше някой. Той стана и се приближи. Оказа се, че е младият граф на Хартфорд, освободил се от доспехите, с които участваше в турнира.

— Лорд Едуард! — възкликна Джейн изненадано. — Нима приключихте състезанието?

— То не ме блазни повече, отколкото вас, милейди, пък се надявах да ви заваря тук. Ще поседнете ли до мен за малко? Не ни се удава често да поговорим насаме.

— С радост — отвърна Джейн. Тя се отпусна на кадифените възглавници край прозореца и той приседна край нея.

Двамата поговориха за турнира, за дворцовите интриги, за безобидните слухове и клюки. После изражението на Едуард изведнъж стана сериозно.

— Милейди — започна той, — знам, че е още рано да се говори за това, но има нещо, което занимава мисълта ми от известно време. Позволете да го споделя с вас.

— Разбира се — отвърна Джейн и сърцето ѝ затуптя ускорено.

— Лордът, моят баща, вече отвори дума за бъдещата ми женитба — продължи Едуард. И това иначе безгрижно и самоуверено момче сега изведнъж притихна и се смути. — Според него... Баща ми смята, че един съюз между нашите две семейства ще е добър за всички ни. — Едуард беше впил поглед в килима на пода, а едното му стъпало старателно очертаваше линиите на шарките по него. — Ти... Ти съгласна ли си с това?

Джейн впи поглед в сведеното му лице с блеснали очи. Самата тя никак не се притесняваше, но за нищо на света не би му позволила да го усети.

— Аз мисля... Аз съм напълно съгласна с това — отвърна с престорена скромност тя. После сведе очи, за да не види той доволният им блясък.

— Ами тогава... Ако моят баща навести твоя баща... — Едуард се взираше жадно в Джейн. — Дали той ще даде съгласието си?

При тези думи блясъкът в нейните очи мигом угасна. Наистина, *ще даде ли* съгласието си той? Това вече можеше да се окаже непреодолима пречка. Дали майка ѝ ще позволи? Никой не можеше да отрече, че Едуард е отлична партия за нея, най-подходящата, и въпреки това... Дали родителите ѝ все още търсеха по-подходящ за нея съпруг, дали продължаваха да кроят планове за бъдещето ѝ. Пък и адмиралът вече имаше думата, когато се решаваше нейната женитба. Какво ли би казал той сега?

Нейната тревога се предаде и на Едуард.

— Какво има? Да не би да съществува някаква пречка? Надявам се още не си се врекла някому.

— Не, но баща ми... Не зная какви са неговите планове за бъдещето ми и моята женитба и какво би отвърнал на твоето предложение.

— Да не те е обещал на чичо ми, лорд адмирала? — избухна Едуард. — Дочух, че той би дал мило и драго пак да се венчае за кралска особа, но нито едната от двете принцеси няма намерение да се обвързва с него.

— Да пази господ! — извика Джейн. — Адмиралът искал да се ожени за мен! — Но неочаквано и за самата себе си тя веднага започна да преценява тази нова възможност. Ако плановите му да я сватоса за краля, а себе си — за някоя от принцесите се проваляха, тогава дали наистина не би се решил на брак с нея? Майка ѝ беше от кралско потекло и стоеше близо до трона. — По-скоро бих умряла, отколкото да се омъжа за него. Ненавиждам този човек!

— Едва ли повече от мен самия — мрачно отвърна Едуард. — Не проумявам защо негова светлост, нашият братовчед, е толкова привързан към адмирала. — Той се извърна към нея и взе едната ѝ ръка в дланите си. — Но нека сега не говорим за чичо ми. Това не е най-приятната тема и за двамата ни. — Той се канеше да добави още нещо, но внезапно надигналата се глъчка и тропот на крака им подсказа, че и последното състезание от турнира е приключило. Едуард с неохота пусна ръката на Джейн и двамата станаха, за да се присъединят към останалите от двора.

* * *

През януари обаче лорд адмиралът взе да се държи някак странно. Иначе веселото му и безгрижно поведение започна да става някак фалшиво и той често изпадаше в неприсъщи нему гневни пристъпи. Очевидно кроежите му да свърже в брак Джейн и краля бяха ударили на камък и сега даже кралят започна да се усъмнява в него.

— Той се опитва да ме настрои срещу херцога на Съмърсет, Джейн — сподели с нея Едуард един ден. — Добре ми е известно, че лорд регентът е суров човек и аз самият съм недоволен от тази негова черта, но въпреки това не мога да повярвам в онова, което се опитва да ми внуши чичо ми за него. А напоследък забелязвам в поведението на адмирала някаква отчаяна решителност. Подозирам, че иска да присвои властта на другия ми чичо и го желае толкова силно, та не би се спрял пред нищо, за да го постигне. Чак започвам да се страхувам от това, Джейн.

Джейн отдавна се страхуваше от адмирала. Тя всякак се опитваше да избегне присъствието му, особено когато той се прибираще ядосан у дома, побеснял от някаква въображаема обида

или пренебрежение от страна на по-големия си брат. Тези яростни пристъпи ставаха все по-чести и по-чести, докато накрая не остана нищо от предишната му веселост и безгрижие. Резултатът от поведението му бе, че успя да настрои дори краля срещу себе си до такава степен, че Едуард престана да го приема. Това на свой ред толкова вбеси адмирала, че той бе на път да изгуби здравия си разум.

— Трябва да видя краля! — крещеше той на Джейн един следобед, когато, въпреки старанието си, тя не успя да избегне срещата с него след поредния му неуспешен опит да получи аудиенция при Едуард. — Той трябва да се срещне с мен! Ще го принудя да заповяда на брат ми да се вслушва в мен и да сподели с мен властта си.

— Ще го *принудите* ли, милорд? — поразена повтори Джейн. — Нима говорите за принуда срещу негова светлост, нашия крал?

— Да, ако това се наложи. Кралят е длъжен да проумее, че брат ми умишлено го държи далеч от мен, като му пълни главата с лъжи и несъществуващи скандали. Той трови слуха на негова светлост с измами по мой адрес. — Адмиралът извади пистолет и го хвърли на масата пред себе си. — Да, ще го накарам на сила, ако се стигне дотам. Ето това тук ще свърши работа.

Джейн не можеше да откъсне ужасения си поглед от него. Очите му горяха с див мрачен пламък, стигащ до лудост.

— Ела, Джейн — внезапно и грубо ѝ нареди той. — Идваш с мен в двореца. Твоят скъп братовчед те приема винаги, щом пожелаеш. Ето защо ти ще ми уредиш аудиенция при него.

— Но, милорд, негова светлост няма... Нали категорично е заявил, че не желае да ви вижда. Аз не мога да направя нищо срещу това, милорд.

— Ще видим. Ако наистина знаеш кое е най-добро за теб, милейди, ти ще ми уредиш тази аудиенция. Нали съм ти опекун — не забравяй никога това. *Ти си ми поверена и аз имам грижата за твоята безопасност.*

Заплахата, прозираща зад тези думи, бе съвсем недвусмислена.

И без да си дава труд да се придържа към етикета и добрите обноски, той повлече Джейн към стъпалата на кея, където чакаше лодка.

Докато стигнат двореца Уайтхол, кралят вече се беше оттеглил. Но щом чу, че Джейн е дошла да го види, той незабавно прати да я

доведаат в спалнята му.

— Какво се е случило, братовчедке? Ти цялата трепериш! — Кралят седеше пред камината, а кучето, както обикновено, се беше свило в краката му.

— Всичко е заради лорд адмирала. — Джейн едва се насили да каже това. — Той много настояваше да те види, затова насила ме доведе тук и ме накара да уговоря среща между вас двамата. О, братовчедо, мисля, че е съвсем обезумял!

Тя едва бе произнесла последната дума, когато пред вратата настана суматоха и адмиралът влетя в стаята. Лицето му бе станало алено, а очите му гледаха диво.

— Той *ще се срещне* с мен! — изкрещя адмиралът. — И *ще* ме изслуша!

Няколко от слугите се приготвиха да се нахвърлят срещу безумеца, но в същия миг миниатюрното кученце скочи на крака и ръмжейки заплашително, колкото му позволяваха силите, се нахвърли с оголени зъби срещу натрапника. Сипейки проклетия, адмиралът извади пистолета си. Изстрелът прозвуча едновременно със скока на слугите, които го повалиха на пода. Кученцето се строполи в локва кръв.

Неспособна да се помръдне от ужас, Джейн с широко отворени очи наблюдаваше как кръвта постепенно изтича от малкото телце. Едуард също стоеше окаменял. После от устата му се изтръгна рев на дива ярост.

— Ще си платиш за това чичо! Скъпо ще си платиш!

---

[1] Скуайър (англ.) — земевладелец. — Б.пр. ↑

[2] Мистрис (англ. ост.) — госпожа. — Б.пр. ↑

[3] Поддръжник на папата, пренебрежително за католик. — Б.пр.

7. ИЗМЯНА

— Стража! Стража! При краля! При краля!

Този вик прогърмя силно като изстрела, който още кънтеше в ушите на Джейн. Тя зашеметена наблюдаваше как войници с алебарди наобикалят адмирала и грубо го повличат навън. После се обърна към Едуард. Той беше се привел над безжизненото тяло на кученцето си и плачеше. Момичето знаеше, че братовчед ѝ едва ли ще иска свидетели на подобна сцена и бързо се извърна. Умът ѝ бавно възвръщаше способността си да мисли. Какво се беше случило току-що? Какво предстоеше занапред? Какво щеше да прави тя сега? Очевидно единственият ѝ изход оставаше да се върне час по-скоро при родителите си, но те все още бяха в Брадгейт.

Една ръка повдигна гоблена пред вратата и вътре влезе мъж, облечен целият в черно. Той се огледа, преценявайки хладнокръвно разкрилата се пред очите му сцена. На Джейн дъхът ѝ спря, когато разпозна Джон Дъдли, графа на Уоруик. И в същия миг чувството на страх и неприязън, които изпита към него по време на коронацията, я обзеха с нова сила. Погледът му подмина Едуард и се спря на нея. Новодошлият изви вежди.

— Милейди — каза той, отбелязвайки присъствието ѝ с възможно най-краткия и небрежен поклон, преди отново да вирне брадичка в обичайната си арогантна поза. После заговори на Едуард, но погледът му през цялото време беше впит в Джейн.

— Пратен е вестносец до негова светлост херцога на Съмърсет, Ваше Величество. Лорд регентът идва право насам. Вие ще желаете ли да се върнете в двореца Сеймор, лейди Джейн — продължи той, но това не беше въпрос. — Уредил съм и лорд Дорсет да бъде уведомен, колкото се може по-скоро, милейди. Но засега, докато всичко благополучно се разреши, вие несъмнено ще искате да останете при лейди Сеймор. — И отново тонът му подсказа, че това не е въпрос, а заповед.

Джейн се зачуди колко лесно той узурпира властта в отсъствието на лорд регента. Тя беше благодарна, че се намери някой да поеме всичко в свои ръце, но недоверието ѝ към този човек все още вземаше връх, та не можеше да промълви нито дума. Ето защо само отвърна на пренебрежителния му поклон със също толкова кратък реверанс.

След час тя отново беше в двореца Сеймор. Тук цареше хаос. Лейди Сеймор загуби съзнание, щом научи новината за постъпката на сина си и прислугата я отнесе в леглото. Слугите се суетяха като мухи без глави и нямаше нито поднесена вечеря, нито следа от предишния ред в дома. Джейн с благодарност се оттегли в покоите си. Там обаче завари мисис Елен и повечето от придворните дами, които възбудено дърдореха. Джейн бързо мина покрай тях и се шмугна в спалнята си, оставяйки без отговор лавината от въпроси и възклицания. Мисис Елен я последва по петите, а след нея колебливо пристъпваше младата Елизабет Тайлни.

— Моля, не пускай никого повече, мисис Елен, в момента не ми е до разговори. — Джейн хвана ръката на старата си дойка и здраво я стисна в своята.

— Мистрис Тайлни — остро произнесе мисис Елен, — ще се погрижите ли да донесат незабавно топла храна на нейна светлост. — Тя с едно махване на ръката прекрати възраженията на Джейн. — И дума да не става, милейди, бледа сте като мъртвец. Трябва да се подкрепите след такъв шок.

Придворната дама побягна навън.

— Какво ще правят с него — с немощен глас попита Джейн. Колкото и да ненавиждаше адмирала, мисълта за последиците от неговата необмислена постъпка я ужасяваше.

— Ако онова, което дочух, е истина, той едва ли задълго ще запази своята красива глава върху раменете си. Ама така му се пада! Да нападне краля! При това да изложи и вас на опасност!

— Той не нападна краля — възрази Джейн. — Просто искаше да говори с него.

— Да, бе — изсумтя дойката. — Затова ли е нахлул в кралските покои със зареден пистолет? Разправят, че се канел да похити краля и така да принуди добрия херцог да отстъпи пред неговите искания. Представи си само — да вдигне ръка на самия крал!

— Но той не направи нищо подобно, даже не го докосна.

— Каквото и да се е случило, скъпа, той ще си получи заслуженото, а ние ще се махнем оттук и ще се спасим от него веднъж завинаги! Добре се отървахме, трябва да ви кажа.

Джейн придърпа завивката на покритото с балдахин легло и впери поглед в украсената с изкусна резба рамка. Умът ѝ бе зает със случката от тази вечер и тя си даваше сметка, че не може да мисли трезво за каквото и да било. Пред очите ѝ все още лежеше окървавеното кучешко телце, паднало в локва кръв. Но думите на мисис Елен се запечатиха в паметта ѝ и тя се върна с облекчение към тях. Едно беше сигурно сега — поне щяха да се върнат у дома. Отново в Брадгейт, отново мирен и уравнивесен живот.

* * *

На двадесети март 1549 година Томас Сеймор, лорд адмирал и главнокомандващ английския флот, бе екзекутиран. Лично неговият брат, херцогът на Съмърсет, подписа смъртната му присъда.

Малко след това, щом времето позволи, Джейн и родителите ѝ се върнаха в Брадгейт. Пътищата все още бяха кални, а небето — смръщено и неприветливо, но не толкова мрачно като настроението на лорд Дорсет и лейди Франсиз. Кроежите им да омъжат Джейн за крал Едуард се бяха провалили с гръм и трясък. Само с едно свое действие Томас Сеймор отрязва пътищата им към този брак. И съвсем безпричинно, противно на всяка логика, те обърнаха гнева и разочарованието си срещу Джейн. Не ѝ бяха продумали, откакто дойдоха да си я приберат и макар тя да претегляше всяка своя дума, щом отвореше уста, получаваше в отговор презрителен поглед от страна на родителите си, а и по-лошо — гневно избухване. Така и не успя да види сина на лорд регента преди заминаването, но дори не посмя да спомене името му пред баща си и майка си. Радостта от завръщането ѝ в Брадгейт бе попарена от мъка.

Но въпреки всичко сърцето на Джейн подскочи от щастие, когато на хоризонта се очертах червените тухлени стени и кулите на имението Брадгейт. То сякаш никак не се бе променило, откакто тя замина.

Двете години, през които животът ѝ се преобърна съдбоносно, не бяха оставили никаква следа тук. Това бе голяма утеха за Джейн. Поне едно нещо си беше същото в нейния бурен живот.

Катерина и Мери чакаха да я поздравят в зимната дневна. Джейн беше виждала само за кратко Катерина през последните две години, а сестра си Мери съвсем не беше зървала още от своето заминаване. И докато ги прегръщаше и целуваше, получавайки в замяна прегръдки и целувки от двете, тя с болка в сърцето установи, че Мери почти не беше пораснала през това време и сега телцето ѝ изглеждаше още по-несъразмерно и разкривено като на гном. Тя притисна сестричето си още по-силно и трите заедно се завтекоха към любимата си стая в кулата.

Тя изглеждаше така, сякаш Джейн едва преди миг е излязла от нея.

— О, колко е хубаво да съм отново у дома! — извика тя, притискайки отново Катерина към гърдите си, и протегна ръце да обгърне малката си сестра, която ги следваше по петите.

Само две седмици по-късно обаче радостта ѝ от завръщането сякаш угасна. Родителите ѝ продължаваха да се държат сурово, почти жестоко с нея. И макар Джейн както винаги да бе старателна и надарена ученичка, продължавайки да напредва с уроците заедно с любимия си учител Джон Айлмер, те изискваха невъзможното от нея. Не ѝ се позволяваше да допуска дори дребни грешки, не се търпеше никакво несъвършенство, не се разрешаваше и най-малката почивка или отпускане. Последното обаче не притесняваше особено Джейн, защото тя предпочиташе компанията на Джон Айлмер пред тази на своите родители.

Родителите ѝ на свой ред прекарваха времето в ловуване, организиране на различни забавления и хазарт. Джейн, вече привикнала към разумния и умерен живот, който водеше в двора на Катерина Пар, не одобряваше поведението им, особено хазартните игри. Според правилата на строгия протестантски ред, който постепенно се налагаше в Англия, хазартът бе сред най-осъдителните занимания. По този въпрос Джейн имаше пълната подкрепа на д-р Хадън, фамилията свещеник, но той не смееше да се опълчи срещу огромната и страховита лейди Франсиз. Джейн обаче не таеше подобни страхове. Двете години, прекарани далеч от дома, я бяха

направили независима и уверена в собствените си сили, което ѝ бе непознато преди. Тя критикуваше родителите си съвсем открито, настоявайки те да живеят според повелите на новата си религия, която изповядваха. Двамата, естествено, роптаеха срещу нейните пуритански проповеди и намираха допълнителни причини, за да я наказват.

Събитията обаче се развиха главоломно една вечер, когато Джейн бе повикана да слезе при родителите си в зимния салон. Тя внимателно отвори вратата, не знаейки в какво настроение ще ги заvari този път.

Лорд Дорсет и лейди Франсиз играеха карти с неколцина техни приятели, лицата им пламтяха от възбуда, а очите им святкаха необичайно ярко. Устните на Джейн се присвиха в неодобрителна гримаса.

— Е, милейди — каза лейди Франсиз с леко фъфлене, — повикахме те при нас, за да ни изрецитираш нещо. Покажи пред приятелите ни поне част от *огромното* натрупано от теб познание.

По тона, с който бе казано това, пролича, че целта е да нарани и подразни Джейн. Тя на секундата настръхна.

— С ваше позволение, майко, сега съм твърде заета и предпочитам да се върна към уроците си.

В салона настъпи гробна тишина. Лейди Франсиз се надигна от стола, залитна и отново се строполи върху него.

— По всичко личи, милейди, че най-великото ти завоевание в науката е това безочие! — Малките ѝ хлътнали очички щяха да изхвъркнат от ярост и тя очевидно трудно си поемаше дъх.

Бащата на Джейн скочи на крака и заплашително се запъти към нея.

— Ще изпълниш незабавно желанието на майка си! — заповяда той и вдигна ръка, готов да я удари дори в присъствието на гостите.

Джейн неволно трепна и отстъпи назад, но скоро се съвзе и изопна рамене. После с безизразен глас бързо започна да рецитира пасажии от Платон, върху които бе работила същата сутрин. На латински. Присъстващите се спогледаха смутено. Не след дълго по лицата им се изписа отегчение и те започнаха неспокойно да се въртят на местата си. Джейн своенравно продължи да реди неразбираеми фрази. Тя дори изпита известно задоволство и почти се забавляваше. И

продължи така, докато накрая дори родителите ѝ загубиха търпение. Най-сетне майка ѝ се насили да вдигне ръка.

— Достатъчно! Сега може да си вървиш.

Тя говореше надут, опитвайки се да се държи на положение, но всъщност Джейн излезе победител в тази схватка и лейди Франсиз съзнаваше това.

Победата обаче излезе скъпо на Джейн. Когато най-сетне се добра до леглото си тази нощ, тя трябваше много внимателно да полегне върху завивките, за да избегне пронизващата болка от няколкото алени следи от бичуване по гърба.

* * *

Постепенно обаче старите порядки взеха да изчезват дори от Брадгейт. Пратеници от Лондон и други части на страната все по-често чукаха на портите на имението. Джейн започна да дочува новини за брожения в различни краища на кралството — бунтове и размирици. По всичко личеше, че причините за тях са две. Едната бе, че лордовете продължаваха да си присвояват за своя лична облага земя, която хората от край време смятаха за обществена. Другата засягаше промените около налагането на новата религия.

Народът бе объркан и разтревожен от тези промени. Сега на свещениците разрешаваха да се женят. Литургиите бяха забранени. Ритуалът за вземане на причастие стана различен, а самата същност на това тайнство дотолкова се промени, че то вече бе неприемливо за мнозина. Не им разрешаваха да вярват, че по време на светата служба се извършва превращение и хлябът и виното, които поглъщат, всъщност са истинското тяло и истинската кръв на Исус Христос, техния Спасител. Сега ги принуждаваха да приемат хляба и виното единствено като символ на Неговото тяло и Неговата кръв. Службата вече се извършваше не на латински, а на английски и което бе най-лошо от всичко, молитвеникът бе преведен на английски от архиепископ Кранмър.

В разгара на слуховите за безредици един ден голяма група конници се появи на пътя към Брадгейт. Джейн първа ги видя от прозореца си на кулата. Тя любопитно наблюдаваше облака прах,

вдигнат от копитата на конете, докато те се приближаваха все повече и повече. Миг по-късно сърцето ѝ започна да бие толкова бързо, че едва не изскочи от гърдите — тя разпозна герба и знамето с цветовете на херцога на Съмърсет. А щом пристигаше с толкова голяма свита, нямаше начин да не идва самият той. Дали Едуард го придружава? Не бе получавала новини от него, откакто се завърна в Брадгейт.

— Мисис Елен! — извика тя. — Мисис Елен, ела бързо!

Дойката дотича запъхтяна. Джейн я хвана за ръката и я стисна толкова силно, че горката жена трепна от болка.

— Прати някого да разбере кой пристига заедно с херцога. Питай и защо идват! И дали лорд Едуард е с тях! — Думите излитаха толкова бързо от устата ѝ, че казаното едва се разбираше.

— Ей сегичка, милейди — отвърна мисис Елен, невъзмутима както обикновено. После величествено се насочи към вратата и извика: — Мистрис Тайлни, бъдете така добра и час по-скоро разберете кой пристига заедно с херцога, че младата господарка всеки миг ще получи припадък. — Тя се усмихваше, докато даваше разпорежданията си, а в отговор Елизабет Тайлни грейна в усмивка и смигна закачливо на Джейн иззад гърба на дойката.

Само след минути тя се върна с новини. Едуард наистина придружаваше херцога. Но най-голямата изненада бе, че и самата херцогиня пристига с тях и заради това лейди Франсиз беше доста изнервена. По думите на лорд Дорсет херцогинята на Съмърсет бе една от най-високомерните, капризни, надути и неразбрани жени, създавани някога от господ, а всички жени и повечето от мъжете трепереха пред нея. Двете с лейди Франсиз си бяха lika-прилика и пристигането ѝ предизвика душевен смут у домакинята. Освен това неочакваното посещение на херцога с цялата му свита обърка живота на всички в имението Брадгейт.

Джейн нетърпеливо очакваше в стаята си да я повикат и това бе най-мъчителното очакване в живота ѝ. Нямаше как да не я повикат обаче. Нямаше как да не я поканят долу, за да поздрави новодошлите. Повикването най-сетне пристигна — едва час преди вечеря. Когато пажът почука на вратата, Джейн се хвърли към огледалото, за да поправи още веднъж немирните си коси, после полетя да отвори.

— По-полека, милейди! Успокойте се, както подобава на истинска дама!

Джейн обаче дори не чу какво ѝ казва мисис Елен — тя се втурна надолу по стълбите с невъздържаността на дете, каквото вече не беше. Но въпреки това успя да спре и да се овладее, преди да влезе в салона. Когато пажът я въведе, единствено искрящите ѝ очи издаваха нейното истинско вълнение.

Херцогът на Съмърсет стоеше прав край огъня, а херцогинята се беше разположила в едно кресло близо до него. Лейди Франсиз настойчиво следеше дали всичко е наред, докато прислугата сервира сладкиши на гостите. Джейн не им обърна никакво внимание, докато погледът ѝ не откри Едуард сред присъстващите. Тънката му фигура стоеше по-встрани от останалите, а като видя Джейн, лицето му разцъфтя в широка усмивка. И докато тя се покланяше дълбоко на херцога и херцогинята, както повеляваше етикетът, той вече стоеше плътно до нея. Двамата се усмихваха щастливо един на друг, без някой от тях да съумее да пророни и дума.

Едва по-късно, чак след вечерята, Джейн успя да поговори насаме с Едуард. Те се измъкнаха незабелязано от компанията на останалите и избягаха в градината. Сега думите им рукунаха като пълноводна река.

— Чудех се какво ли правиш там! — започна развълнувано Джейн.

— Аз пък се питах как си ти тук! Лондон е пуст и отегчителен без присъствието ти. Кралят също тъгува по теб и неведнъж е споделял, че копнее да се завърнеш.

— Как е той? Ще ми се отново да го видя.

— Добре е. Преговорите за женитбата му с френската принцеса вече вървят, а той от ден на ден се товари с все повече държавни дела, което според мен силно притеснява баща ми — добави с усмивка Едуард. — Братовчед ни с всеки изминал ден става все по-умел в боравенето с лъка и в другите спортове, какъвто беше и височайшият му баща, нека бог даде мир на праха му, и се надува с този свой напредък като същински паун.

Джейн се усмихна, припомняйки си думите на краля, произнесени по време на първото му участие в турнир. По всичко личеше, че смирието не е една от неговите добродетели.

— Но, милорд, каква всъщност е целта на внезапното ви посещение — попита Джейн. — Какво накара добрия херцог да дойде

чак тук?

— Той идва по две причини — отвърна Едуард. — Първата не е от толкова голямо значение. Той желае баща ви да потуши бунтовете и размириците тук, в Лестършър. Народното недоволство се засилва все повече и повече и трябва незабавно да му се противопоставим. — За момент младото му лице доби сериозно изражение, но малко по-късно отново просветна. — Втората причина доведе тук мен и херцогинята, моята майка, и тя по мое мнение е много по-съществена. — Той замълча, очаквайки Джейн да каже нещо, като я следеше с блеснали очи.

— И каква е тя! Кажете бързо! О, не ме измъчвайте, говорете час по-скоро!

— Каква ли? За да уговорим нашия годеж, милейди, каква друга може да бъде!

Джейн невярващо ококори очи, после пламна като божур и засрамено сведе поглед.

— Вярно ли е това, милорд? Нали не се подигравате с мен?

Едуард бързо посегна и взе ръката ѝ в своята.

— Знаете добре, че за нищо на света не бих се шегувал с това, милейди. Баща ми е убеден, че сме тъкмо един за друг, а и майка ми е съгласна с това, слава на небесата. Обзалагам се, че в този момент нашите родители обсъждат именно този въпрос.

Мислите на Джейн трескаво запрепускаха. Едуард бе споменал за бъдещата сватба между краля и френската принцеса. Ако това е наистина така, то родителите ѝ нямаха никаква причина да възразят срещу нейния годеж с Едуард. Даже напротив, би трябвало да са щастливи, че могат да се сродят с толкова влиятелна фамилия. Просто е невъзможно да не се съгласят. Няма как да не дадат съгласието си!

Така и стана. Джейн и Едуард бяха уведомени за решението на техните родители на следващия ден, малко преди херцогът и неговата свита да напуснат имението. Джейн и Едуард имаха съвсем малко време да се видят, затова пък бъдещето им вещаеше само добро. Щяха да са постоянно заедно, когато в края на лятото тя и семейството ѝ отново заживеят в лондонската си къща.

* * *

Съдбата обаче беше решила друго. От ден на ден бунтовете и размириците ставаха все по-ожесточени и се разпространяваха бързо. Най-накрая през юли обявиха военно положение и в Лондон все по-често взеха да бесят размирници по площадите. Сър Томас Уайът успя да потуши бунтовете в Кент, но името, което Джейн чуваше все по-често и по-често, бе това на граф Уоруик, онзи мрачен човек, от когото тя толкова се страхуваше и така възненавидя още от коронацията на крал Едуард. В писмата, които получаваше от Едуард, той беше упоменаван редовно, но никога с добро чувство. По всичко личеше, че Едуард също му няма доверие, както и самата Джейн. „Той прави всичко възможно да спечели благоволенieto на краля — пишеше Едуард. — Очевидно целта му е да заеме мястото на чичо ми, лорд адмирала, бог да даде мир на праха му, и да стане главнокомандващ на флота. Според слуховете, тъкмо той убедил крал Едуард и баща ми, че чичо заслужава смъртно наказание. Боя се, че сега е започнал да настройва лордовете от Тайния съвет на краля срещу баща ми. Той е много амбициозен човек.“

Джейн добре си спомняше как го бяха описали придворните дами около нея, когато го видя за първи път на коронацията — „човек с непобедима амбиция“. Тя потрепери. Но дори той едва ли можеше да навреди на херцога на Съмърсет. Добрият херцог бе най-влиятелният човек в Англия и разполагаше с не по-малко власт от самия крал.

През август животът в страната взе да се връща в обичайното русло. По един или друг начин, със сила или чрез убеждаване, но хората — поне привидно — взеха да приемат новата вяра. Заслугата за потушаването на бунтовете в Източна Англия принадлежеше изключително на графа на Уоруик. Сега името му беше в устата на всички, а славата му на воин се простираше все по-надалеч. Но дори онези, които го хвалеха, правеха това с половин уста. Неговият студен нрав и пресметлив ум предизвикваха повече въздържано одобрение, отколкото възхищение сред народа, защото никой не вярваше в почтеността на неговите подбуди.

Херцогът на Съмърсет написа поздравително писмо до лорд Дорсет, задето е възстановил реда и мира в страната и специално му благодари за вярната и предана служба в името на краля.

Лорд Дорсет особено се възгордя след това писмо.

— Според мен трябва да се върнем в Дорсет хауз следващия месец, съпруго моя — обърна се той към лейди Франсиз. — Подозирам, че тази малка дама тук няма търпение да види отново своя годеник — добави с необичайна за него веселост и се усмихна на Джейн.

Джейн отвърна на усмивката му, този път споделяйки напълно мнението на баща си.

— Така е наистина — отвърна тя.

Потеглиха в края на септември и пристигнаха в Лондон през втората седмица от октомври след едно спокойно и безгрижно пътуване, съпроводено с чести спирания и гостуване у техни роднини и приятели по пътя. Този път Джейн наистина се наслаждаваше на пътешествието. Полята бяха натежали от урожай, а времето се задържа слънчево и топло. От клоните на дърветата излитаха свраки и отново се връщаха сред листата. Птищата гъмжаха от каруци, амбулантни търговци и пътнически впрягове. Веднъж подминаха даже група пътуващи артисти, които бързаха към близкия панаир, за да покажат танцуваща мечка и номера с дресирани кучета и прасета. Джейн се смя до сълзи заедно с всички останали, когато трупата настоя да изиграе едно представление специално за тях.

Този път и Катерина, и Мери пътуваха заедно със семейството, а това правеше Джейн двойно по-щастлива.

— По-хубаво от това просто не може да бъде, нали сестрички? — възкликна тя, когато кулите и камбанариите на Лондон се появиха на хоризонта.

Но още с влизането си в града усетиха, че нещо странно и необичайно витае във въздуха. Улиците, както обикновено, бяха изпълнени с народ, но сега ги нямаше шумните подвиквания и веселите смехове като преди. Хората сновяха напред-назад с угрижени лица и поглеждаха рядко, крадешком и изпод вежди.

Колкото повече напредваха, толкова по-озадачени ставаха лорд Дорсет и неговите спътници. Най-сетне бащата на Джейн дръпна юздите на коня и се провикна към един минавач.

— Добри човече, ще приближиш ли за миг.

А когато притесненият младеж застана до него, той се наведе от седлото и го погледна изпитателно.

— Какво се е случило, добри човече? Какво става с всички тук?

— Нима не сте чули, милорд? — прозвуча уплашеният отговор.
— Херцогът на Съмърсет, нашият добър херцог, е заловен и хвърлен в Тауър. Обвинен е в предателство и заговор срещу негова светлост краля!

8. ЗЛОЩАСТНО ГОДЕНИЧЕСТВО

Джейн впи невярващ поглед в човека. Херцогът на Съмърсет? Бащата на Едуард? Но това не може да бъде!

Баща ѝ изглеждаше не по-малко поразен от нея. Той сякаш за миг изгуби дар слово, а минувачът се възползва от объркването му и търти да бяга. Отначало лорд Дорсет сякаш се канеше да спре друг минувач, но после внезапно се отказа.

— Направете път! — извика на слугите той. — Бързо разчистете пътя, казах! — И бясно препусна, разбутвайки минувачите във всички страни. Останалите от свитата му бяха оставени на произвола на съдбата да се придвижат както могат.

Щом пристигна в Дорсет хауз, лорд Дорсет хвърли юздите на коня в ръцете на първия пристигнал слуга.

— Пригответи ми бързо друг отпочинал кон! Отивам в двореца!

Малко след това Джейн дочу тропот на копита по каменната настилка, а когато се втурна към прозореца, видя баща си да напуска в галоп двора на къщата им.

Тя едва успя да сдържи нетърпението си, докато той се върне — слугите в къщата не можеха да ѝ кажат нищо повече от случайния минувач на улицата. Ето защо Джейн бе принудена да кръстосва трескаво тясната стая, която споделяше със сестра си Катерина, очаквайки да чуе завръщането на лорд Дорсет. Катерина ѝ прави компания известно време, но накрая се умори и заспа. Джейн обаче не можеше да мигне, преди да е научила нещо повече. Какви ли обвинения бяха скалпили срещу добрия херцог? Тя си спомняше лошите предчувствия на Едуард и бе готова да се закълне, че зад всичко това стои графът на Уоруик.

Баща ѝ се завърна късно след полунощ. Щом чу тропота на коня му, Джейн грабна един шал и се втурна надолу по стълбището. За ужас на мисис Елен тя беше отказала да се пригответи за сън тази вечер и сега бе напълно облечена. Така стигна зимния салон, където чакаше майка ѝ, в същия миг, в който влезе и лорд Дорсет.

— Джейн, какво правиш тук по това време? Връщай се веднага в стаята си, дете — започна майка ѝ, но лорд Дорсет я прекъсна, без дори да забележи присъствието на Джейн.

— Хубава каша се е забъркала — гневно възкликна той, влитайки в стаята, като в бързината метна на пода след себе си своята шапка и ръкавиците. Един слуга припряно събираше всичко, но се дръпна уплашен, когато лордът отново извиси глас.

— Много удобно време намерихме да обявим годежа на дъщеря ни със сина на Съмърсет, няма що! Бог ми е свидетел, че всички бяха вперили очи в мен, когато влязох в двореца, а мнозина даже ми се хилеха злорадо!

— Но татко, какви обвинения е възможно да се измислят срещу херцога...

— Пфу! Херцогът е същият глупак, какъвто беше и брат му. Знаеш ли какво е сторил този безумец? Размътил е водата на лордовете с това негово кокетничене с народа — да отвори вратите на Хамптън корт представете си! А на всичко отгоре призовал хората да тръгнат с него към Уиндзорския дворец, като взел и краля със себе си. Очевидно е отвялякъл Едуард, за да си осигури защита срещу гнева на останалите лордове!

— Винаги съм твърдяла, че е луд — на свой ред избухна лейди Франсиз. — И той, и ужасната му жена. Знаех си, че нищо добро няма да излезе от този съюз с тяхното семейство.

Джейн я изгледа недоумяващо, припомняйки си как тя отрупваше с ласкателства херцога и херцогинята на Съмърсет, докато им гостуваха в Брадгейт. Устните на момичето се присвиха от отвращение, но сега нямаше време да се разправя с майка си.

— Какво се е случило после, татко? — нетърпеливо попита тя.

— Глупакът дори това не е успял да свърши докрай, ами тръгнал само с малка група свои приближени, така че лордовете събрали войска и го заловили, разбира се. Всичко приключило за една нощ. А сега добрият херцог е на сигурно място в Тауър, където, обзалагам се, или ще изгние, или скоро ще го обезглавят.

— Кралят няма да позволи това. Той е силно привързан към чичо си. — Джейн не можеше да си представи нейния братовчед, краля, да се обърне срещу чичо си, каквото и да се случи.

— Също толкова силно, колкото беше привързан и към другия си чичо, докато той не се опълчи срещу него — подигравателно отвърна баща ѝ.

Внезапен студ скова сърцето на Джейн. Изглежда все пак това не бе толкова невъзможно.

— Ами лорд Едуард? Какво ще се случи с него? — Тя едва се насили да зададе този въпрос.

— Наистина, какво ли? И какво да правим ние сега? Та ти си сгодена за сина на един предател!

— Знаех си, че това е грешка! Колко ти повтарях, че този брак не е за добро — нахвърли се гневно срещу съпруга си лейди Франсиз.

— Какво е станало с Едуард? Къде е той сега? — почти обезумяла извика Джейн.

— Нито знам, нито ме е грижа. Засрами се, Джейн! Даваш ли си сметка какъв срам стовари на семейството ни?

Джейн рязко се извърна и побягна навън от стаята. Щом като баща ѝ не знаеше какво е станало с Едуард, това вероятно означаваше, че той поне засега е в безопасност. Това бе единственото, което занимаваше ума ѝ в момента.

Два дни по-късно обаче дори тази ефимерна надежда се изпари. А подозренията на Джейн към графа на Уоруик напълно се потвърдиха. Графът лично съпроводи краля обратно до Хамптън корт и по всичко личеше, че сега той контролира положението. За ужас на Джейн малко след това дойде и вестта, че лорд Едуард е пратен във Франция като заложник срещу покорството на своя баща.

— Като заложник — невярващо попита Джейн, когато лорд Дорсет ѝ каза новината. — Че за какво може да послужи Едуард?

— Очевидно графът на Уоруик крои нещо — отвърна баща ѝ. — Ето защо се нуждае от подкрепата на херцога. А какъв по-добър начин да си осигури неговото послушание от това да го лиши от най-милото му? Нима и самият херцог не е използвал същата тактика, когато е отвял краля? Само дето е бил надхитрен от един по-умен играч от него самия.

— Сигурно искаш да кажеш по-безскрупулен и по-зъл играч от него — промърмори Джейн. За щастие баща ѝ не чу последната забележка.

— Трябва незабавно да молиш за аудиенция при граф Уоруик — намеси се лейди Франсиз — и да го увериш в нашата преданост към краля, въпреки този злополучен съюз.

— Вече го сторих, съпруго — спокойно отвърна лорд Дорсет. — И както обикновено, се уверих, че той е много сговорчив човек — двамата чудесно се разбрахме.

Студът, който беше обхванал сърцето на Джейн, я скова още по-силно. Тя можеше да се закълне, че този подозрителен съюз не носеше нищо добро за нея и Едуард.

* * *

Отвсякъде се носеха противоречиви и взаимно изключващи се слухове. Херцогът щял да бъде подложен на мъчения и разпитван. Херцога щели да го освободят. Херцогът бил обвинен в предателство. Херцогът в нищо не бил обвинен. Джейн отчаяно търсеше начин да се види с краля, своя братовчед, но сега той приемаше единствено членовете на неговия Таен съвет — и по-специално Джон Дъдли, граф на Уоруик. Най-накрая обаче все пак прати да я повикат.

Джейн едва изтърпя задължителните приготовления, за да изглежда както подобава на срещата с краля, като за ужас на мисис Елен претупа набързо обличането на официалните си одежди и след по-малко от час вече беше в двореца. Тук обаче — това се случваше за първи път — тя бе принудена да чака близо час. Когато най-сетне пристигна един слуга, за да я отведе при краля, тя вече бе съвсем изтерзана и разяждана от съмнения, напълно загубила самообладание.

— Братовчеде — извика, недовършила дори първия от поредицата задължителни дълбоки поклони. — Как можа да сториш това на чичо си, когото толкова обичаш и цениш? Сега какво ще правиш с него?

За щастие кралят беше сам и никой не стана свидетел на нейното избухване. Въпреки това лицето на Едуард помръкна и той я изгледа така, както не беше правил никога преди това.

— Милейди, вие се самозабравяте! — остро отвърна той.

— Но, Ваша Светлост, чичо ви със сигурност не е искал да ви причини нищо лошо — поправи се Джейн, щом зърна изражението на

Едуард. И възвръщайки трезвата си мисъл, тя се приведе в нов церемониален поклон. — Простете ми, Ваша Светлост, говорих твърде неразумно. Аз просто... — И тя вдигна умоляващ поглед към него. — Какво ще стане сега — попита отново и довърши с едва чул шепот: — Какво ще стане с Едуард?

При тези нейни думи кралят омекна и ѝ протегна ръка.

— Стани, Джейн. Сега вече разбираме защо си толкова разтревожена. Бъди спокойна, нищо няма да се случи на нашия и твой добър приятел, граф Хартфорд. Но що се отнася до неговия баща, нашия чичо... — Лицето му отново доби мрачно изражение. — Граф Уоруик ни посъветва...

— Нали няма да го послушаш? — избухна отново Джейн, забравяйки своето смирение и покорство. — Нямам вяра на този човек, братовчеде. Той не мисли никому доброто и се грижи само за собствената си изгода. Мога да се закълна в това!

— Джейн!

При това ново порицание Джейн пламна до корена на косите и прехапа устни. Трябваше да се владее по-добре.

— Граф Уоруик ни оказа неоценима подкрепа. Ние високо ценим съветите му и няма да позволим никакви злословия по негов адрес. — Едуард изрече това високомерно, със студен глас, очевидно ядосан на Джейн.

— Простете ми, Ваша Светлост. Думите ми бяха необмислени и прибързани — покорно произнесе Джейн, но сърцето ѝ биеше бясно.

Едуард продължи по-спокойно, даже приятелски, превръщайки се отново в нейния мил братовчед.

— Тъкмо той дойде да ме спаси, Джейн. Честно да си призная, онази нощ бях сигурен, че чичо е полудял. Също като брат си, помниш това, нали? — И той я погледна неспокойно.

Тя само кимна в отговор, защото не смееше да произнесе и дума.

— Херцогът на Съмърсет ме вдигна от леглото и ме отвлече към Уиндзор посред нощ, без дори думичка да ми каже, Джейн. А когато лордовете дойдоха да ме освободят с войската си, той ме изправи заедно с него при портите на двореца. Имаше толкова много народ там! Дрънкаха мечове, горяха факли, такъв шум и бъркотия! Дори не знаех какво ще стане занапред. — Едуард млъкна. Изражението на лицето му издаваше нещо, което той никога не би признал — колко

уплашен е бил в онази нощ. Ето защо трудно би простил на чичо си за случилото се тогава.

В този момент в стаята влязоха слуги с освежителни напитки. Хенри Сидни и Барнаби Фицпатрик се промъкнаха след тях, решени да забавляват и развличат своя крал дотогава, докато той отново възвърне бодрия си дух и предишното си безгрижие. Това принуди Джейн да спре да го разпитва. За съжаление разговорът ѝ с него ни най-малко не успокои страховете ѝ, нито пък ѝ даде някаква надежда.

* * *

Коледните празници наближаваха, но това сега за Джейн бе същинско мъчение. Приготовленията за тържеството и пиршествата в двореца и безгрижното веселие на краля и неговите приятели само задълбочаваха отчаянието ѝ. Херцогът все още лежеше в Тауър. Едуард продължаваше да е изгнаник във Франция.

В един навъсен и унил февруарски следобед, уроците на Джейн при Джон Айлмер бяха прекъснати от влизането на една прислужница.

— Някакъв човек иска да ви види, милейди — обяви с поклон тя.

Джейн любопитно вдигна очи от книгите.

— Кой е той — попита.

— Някакъв млад господин, милейди. Не пожела да си каже името и настоява веднага да се срещне с вас.

Джейн стана. Тя не познаваше никакъв млад господин, който би дошъл специално, за да се види с нея. Родителите ѝ не бяха вкъщи — най-вероятно той искаше да се срещне с тях, а слугинята просто се е объркала. Въпреки това Джейн се извини на учителя си и последва момичето по стълбището надолу, като умът ѝ все още беше зает с урока, върху който работеха в момента.

Но щом вдигна гоблена, закриващ вратата на приемната, тя замръзна на мястото си. Там я чакаше Едуард.

— Джейн! — извика той.

Радостта им беше толкова силна и всепоглъщаща, че те забравиха официалностите и се втурнаха един срещу друг. Миг по-късно обаче спряха на благоприлично разстояние, внезапно засрамени.

— Как е възможно да не съм чула нищичко за завръщането ти? Даже баща ми не е разбрал за него. Какво стана? Да не са освободили баща ти? — Въпросите се сипеха един след друг от устата на Джейн.

Едуард се разсмя.

— Всичко е наред, милейди. — Той спря за малко, после пак продължи, но вече не толкова весело и оживено. — Е, поне е почти добре. Баща ми беше освободен, а мен ме върнаха обратно.

— О, Едуард — въпреки студа навън, Джейн сякаш почувства върху себе си топлите слънчеви лъчи на лятото. — Толкова се страхувах... Толкова се надявах... — Тя тръсна глава, за да спре сълзите, които внезапно рухнаха по бузите ѝ. — Но защо каза „почти добре“ — добави тя бързо, осъзнала горчивината в гласа му. — Какво е станало? Ела, седни тук и всичко ми разкажи. — И тя го поведе към салона, където огънят весело пукаше в камината, после го настани да седне близо до нея. — Разказвай сега! — нареди му тя, уж забравяйки да пусне ръката му.

— Освободиха баща ми — повтори Едуард, — ала за това той трябваше да заплати определена цена. Вече не е регент, но затова пък ще му разрешат отново да е член на Тайния съвет на краля.

— Тогава кой ще стане регент?

— Твърдят, че никой, а всички членове от Тайния съвет на краля ще носят отговорност за него и за кралството. В действителност обаче това не е точно така. Има един човек, който ще притежава най-голяма власт, макар че никой не смее да признае гласно това.

— Граф Уоруик — със суров глас довърши Джейн.

— Точно така — отвърна Едуард. — Именно той определи условията, при които да бъде освободен баща ми.

— И какви са те?

— Повечето от неговите земи се конфискуват в полза на краля. По-голямата част от собствеността ни също е предадена в негово разпореждане. Вече не сме богати, Джейн. За нас не остана почти нищо. Какво ли ще кажат за това твоите родители?

— Че какво има да казват? Нали се врекохме един на друг. Те не биха могли да развалят обявения годеж! — Джейн говореше с уверен тон, но в душата си съвсем не беше толкова сигурна за онова, което казва. Родителите ѝ обикновено не се съобразяваха нито с дадената дума, нито с направените обещания.

— Има и още нещо — продължи Едуард. — Сестра ми, лейди Ан, ще бъде омъжена за лорд Лайл, по-големия син на графа. По този начин влиянието му върху нас ще се засили още повече. А дъщерята на графа, лейди Мери, ще стане жена на приятеля на нашия братовчед — лорд Хенри Сидни. Както се вижда, граф Уоруик здравата се е подсигурил.

Настъпи моментна тишина. Бъдещето пред тях вече им се виждаше мрачно и несигурно.

После Джейн се овладя и решително вирна глава.

— Каквото и да става, ти все пак се върна. Баща ти е отново свободен и върнат във властта. Ние сме все още годеници. О, Едуард, а можеше да е толкова по-страшно!

Едуард също се поотпусна и се усмихна.

— Да, имаш право, наистина можеше да е много по-зле. Сега трябва с две ръце да грабнем, каквото ни е останало и да сме щастливи.

* * *

И те наистина бяха щастливи през следващата една година. Лорд Дорсет и лейди Франсиз очевидно никак не бяха доволни от развитието на събитията, но точно тогава нямаха кой знае какъв избор и трябваше да се примирят. Тъй като херцогът на Съмърсет все още се ползваше с благоразположението на краля и запази част от своята власт, те нямаха причина да се откажат от годежа на своите деца. През октомври Джейн щеше да празнува своя четиринайсети рожден ден и ставаше на възраст, на която можеше да се омъжи. Едуард бе две години по-голям от нея, ето защо не съществуваше никакво основание тяхната сватба да не се подготви още отсега. Джейн започна лека-полека да говори за нея, постепенно преодолявайки съпротивата на родителите си.

После се случи нещо, което промени всичко. Дядото на Джейн, старият херцог на Съфолк, почина, завещавайки титлата на своя най-голям син — по-малкия полубрат на лейди Франсиз. Но още същото лято и той, и по-малкият му брат прихванаха потницата, която върлуваше из целия град, и починаха. Така лейди Франсиз наследи

титлата херцогиня на Съфолк, а покрай нея лорд Дорсет стана херцог. Жадната за слава, власт и пари семейна двойка се възползва тутакси от неочаквания късмет, който съдбата ѝ поднесе. Двамата побързаха да се настанят заедно с дъщерите си в един от кралските апартаменти на Ричмънд палас. Отношението им към краля, което досега бе доминирано единствено от дълбокото уважение и боязънта им на смирени поданици, сега стана по-свободно и задушевно.

— Пак са започнали да кроят планове за моята сватба — простена Джейн пред мисис Елен. — По очите на майка ми познавам, че щом ни види заедно с краля, замисля нещо. Нейната амбиция отново не ѝ дава мира и се боя, че това не вещае нищо добро за мен и лорд Едуард.

— Но, милейди, как е възможно да отстъпят от дадената дума? — Мекият и успокоителен глас на Елизабет Тайлни наруши тишината. Откакто Джейн се нанесе със семейството си в Ричмънд палас, тя отново прати да повикат придворната дама при нея. Двете бяха станали добри приятелки, докато Джейн живееше при лорд адмирала и сега трудно можеше да се раздели с нея, въпреки постоянната компания на сестрите си.

— Боя се, мистрис Тайлни, че майка ми не би се спряла пред нищо, за да добие онова, което иска.

Но съдбата беше отредила друго и малко след преместването на новите херцог и херцогиня на Съфолк в Ричмънд палас, бе провъзгласен годежът на крал Едуард с Елизабет, принцеса на Франция.

Джейн от все сърце се радваше на тази новина и едва успя да прикрие въодушевлението си от своите дълбоко огорчени и разочаровани от нея родители. Сега вече нямаше никакви пречки пред годежа ѝ с Едуард и тя с нова енергия взе да настоява пред майка си и баща си за ускоряване на сватбата.

С придобиването на новата титла участието в дворцовия живот стана още по-обсебващо за семейството на Джейн. Тя недоволстваше срещу всички безсмислени церемонии, които според нея бяха чисто губене на време. Предпочиташе да я оставят на мира, за да се посвети на книгите и да не се лишава от срещите с любимия си братовчед. Но всички нейни протести останаха напразни и тя въпреки волята си беше принудена да участва в безсмислените ритуали заедно с останалите

придворни. Майка ѝ бе непреклонна по въпроса, че трябва да заеме полагащото ѝ се място в кралската свита, където сега в лицето на омразната херцогиня Съмърсет виждаше единствената своя съперница. А само как я вбесяваше този факт! Херцогинята на Съфолк беше категорична, че дъщерите ѝ Джейн и Катерина, макар за втората това да се отнасяше в по-малка степен, задължително трябва да я придружават при всяка нейна поява в двора. Единствено Мери все още можеше да си спести дворцовите церемонии, но Джейн бе сигурна, че истинската причина за това е неудобството на майка ѝ от нейния външен вид. Това, естествено, още повече усилваше любовта на Джейн към малкото ѝ сестриче и тя се стараеше да прекарва всеки свободен миг с Мери.

През есента на 1551 година Мери дьо Гиз, кралица и регент на Шотландия, поиска да прекоси Англия по пътя си обратно към Франция. Тя бе гостувала на дъщеря си Мери, младата кралица на Шотландия, сгодена за дофина на Франция и отгледана във френския двор. Крал Едуард милостиво даде своето съгласие и даже реши да я посрещне в двора си, както подобава на коронована особа.

Дворецът зажува като кошер около подготовката на бъдещата кралска визита, в чест на която щеше да бъде даден прием и пиршество. Херцогинята на Съфолк реши, че това е най-подходящият случай да надмине себе си, пък и херцогинята на Съмърсет, което се разбираше от само себе си. Покоите ѝ се отрупаха с коприна и кадифе. Шивачките пърхаха около нея като работливи пчели, докато тя избираше най-великолепните одежди, достойни за нея.

За Джейн това щеше да е първата официална поява в двора след придобиването на новата титла, но тя отказа да вземе участие в суетнята около избирането на рокля за този случай.

— Тези труфила и премени не са ми по сърце, майко — възпротиви се тя. — Пък и нали знаеш колко разпалено д-р Латимър проповядва срещу суетата и тая езическа склонност да се обличаме в пищни дрехи, както у дома, така и като ходим на църква.

Протестантската религия повеляваше нейните последователи да се носят просто и скромно и Джейн с готовност следваше тези повели. Тя бе избрала за свой образец принцеса Елизабет. Макар принцесата да прекарваше повечето време в покоите си, за нея се знаеше, че налага

на себе си и своите приближени строго и лишено от каквито и да е украси облекло.

Седмица преди посрещането на кралицата на Шотландия обаче, за Джейн пристигна колет от принцеса Мери. Тя също гледаше повечето време да е далеч от Лондон, тъй като в столицата бяха забранили литургията. Сега можеше свободно да следва католическата религия единствено в своя дом, но дори там не се чувстваше защитена и спокойна. Въпреки това Мери оставаше предана и любяща приятелка на херцогинята и двете постоянно си разменяха подаръци. Този път това се оказа прекрасна рокля от алена коприна със сребротъкана горница от брокат за Джейн. Джейн я намрази още от пръв поглед.

— Нямам намерение да облека това и да оскърбя нейна милост принцеса Елизабет като потъпча нейната скромност, която е за пример! — извика тя и заповяда на слугата, донесъл кутията с роклята: — Върнете го на принцеса Мери! Предайте ѝ моята благодарност и ѝ кажете, че дълбоко съжалявам, но моята религия повелява да се въздържа от подобни труфила.

— *Стой!* — изрева в този момент херцогинята. — Тъкмо напротив — ти ще предадеш смирената благодарност на лейди Джейн и дълбокото ѝ задоволство от подаръка на нейна светлост, като я увериш, че тя с огромна радост ще облече тази великолепна рокля.

Изгубилият и ума, и дума прислужник побърза да напусне стаята, колкото се може по-скоро.

Джейн сви устни и твърдо погледна майка си.

— Няма да облека това.

— И още как!

Накрая, както обикновено, херцогинята постигна своето. Джейн се появи редом с нея, за да приветства с добре дошла в английския двор шотландската кралица, също толкова пищно и бляскаво облечена, колкото бе и нейната майка. Лицето ѝ сега изглеждаше още по-бледо в ореола от ярките и бродирани със злато и сребро платове. Около врата ѝ лъщеше още един подарък от принцеса Мери — огърлица от дребни тъмночервени рубини. Когато Джейн пристъпи в балната зала на двореца Уестминстър, камъните на колието ѝ блестяха, отразявайки светлината от свещите като малки капчици кръв.

А майка ѝ се кланяше на всички страни и се усмихваше лъчезарно, видимо доволна от поредното си завоевание.

9. ТРЕВОЖНИ ЗНАМЕНИЯ

— Чухте ли новината, милейди? Граф Уоруик става херцог на Нортъмбърланд! — Елизабет Тайлни влетя в спалнята на Джейн, останала без дъх от вълнение.

— Но това е недопустимо! Той не е от кралско потекло! Единствено англичанин от семейството на монарха може да стане херцог! — Джейн невярващо гледаше своята придворна дама.

— И въпреки това е истина, милейди. В двора се носят слухове, че кралят е решил да го възнагради по заслуги за вярната му служба и нищо не може да го разубеди.

Джейн нищо не отвърна, но мислите препускаха бясно в главата ѝ. С всеки изминал ден Джон Дъдли придобиваше все по-голямо влияние над краля, но до този момент тя не допускаше, че властта му над нейния братовчед е толкова силна. И след като успя да убеди краля да го направи херцог, тогава имаше ли вече нещо, пред което да се спре?

Очевидно занапред Джон Дъдли можеше да преодолее всяка пречка, озовала се на пътя на амбициите му. Само месец по-късно една друга новина потресе лондончани — херцогът на Съмърсет отново бе хвърлен в тъмница. Този път обвинението бе престъпление срещу кралството и заговор за убийството на херцог Нортъмбърланд. Вече бе почти невъзможно добрият херцог да се спаси от брадвата на палача.

За да покажат недвусмислено, че нямат нищо общо с тази афера, родителите на Джейн тутакси се хвърлиха във вихрушката на предколедните приготовления, увличайки и Джейн със себе си. И без да ѝ дадат възможност нито да се види, нито по какъвто и да било друг начин да се свърже с Едуард, те напуснаха града в компанията на още близо двеста конници за една „празнична обиколка“.

Като начало решиха да навестят принцеса Мери. Неодобрението срещу това, че принцесата продължава да следва старата католическа вяра, което Джейн не се опитваше да скрие, най-напред ѝ спечели неприязънта, а после и омразата на принцесата. Но мислите на Джейн

през цялото време бяха заети с догадки за съдбата на херцога на Съмърсет и на Едуард, ето защо тя нито положи усилие да бъде малко по-тактична, нито опита да се помири с Мери, независимо от настойчивите и изпълнени с негодувание увещания на херцогинята.

За Коледа заминаха да празнуват с роднини в Тилси. Настъпването на това Рождество за Джейн бе дори по-мъчително от Коледата преди две години, когато херцогът на Съмърсет за първи път бе хвърлен в затвора. Сега неговата екзекуция бе въпрос на дни. Как тогава Джейн би могла като останалите да се залива от смях на гримасниченето и лудориите на мимовете, да ахка пред опасните номера на акробатите и жонгльорите, да се възхищава на медения глас на младия певец или пък да се впусне в невъздържани танци с младежите, когато може би тъкмо в този момент брадвата на палача се издигаше над главата на херцога? Накрая душевните ѝ мъки и терзания, подсилени от тежкото пътуване, сериозно увредиха здравето ѝ. За всеки беше ясно, че тя крее от ден на ден, ала родителите ѝ се правеха, че нищо не забелязват, приписвайки състоянието ѝ на нейното обикновено крехко здраве.

Пътуването продължи и след Коледа. Този път поежа към Уолдън, за да погостуват на лейди Одли, сестра на бащата на Джейн. Точно тук в края на януари ги намери вестносецът с последните новини от Лондон.

— Добрият херцог е мъртъв!

Новината плъзна като пожар из имението. Джейн на мига се втурна към салона, където родителите ѝ разпитваха за подробности вестносеца.

— Накрая настана голямо вълнение и хаос, Ваша Светлост — тъкмо разказваше той, когато Джейн влетя в залата. Човекът се възползва от внезапната ѝ поява, за да си поеме дъх. — Негова светлост, херцогът, тъкмо се беше изправил на ешафода и произнасяше последните си думи, когато изведнъж се появи група войници на коне, които препускаха бясно. Уви, отначало всички помислихме, че носят заповед за помилване, че кралят в последния момент е променил решението си и сега праща своята гвардия, за да освободи херцога! Настана такова вълнение и шум, каквито не сте и сънували, Ваша Светлост! Едни паднаха в рова с вода на Тауър, други направо бяха

премазани от тълпата, а поне четирима останаха да лежат с пречупени вратове след схватката. О, това беше наистина голяма бъркотия!

— Какво стана после? И защо не го пуснаха? — избухна Джейн, неспособна да се въздържа повече.

— Ами защо ли, милейди — тези войници, оказа се, не идвали да го освободят. Бяха просто част от редовната стража, които бързали, защото закъснявали за екзекуцията. Когато народът разбра това, всички побесняха и няколко от гредите на ешафода бяха разбити на трески преди войниците да овладеят бунта.

— Ами херцогът? — проплака Джейн.

— Добрият херцог просто стоеше там, спокоен и невъзмутим по време на цялата тая бъркотия. Никой не се сещаше за него и той можеше спокойно да избяга, но въпреки това търпеливо изчака края на размириците. После продължи речта си оттам, където го бяха прекъснали. Истински джентълмен, право ви казвам! Е, поне беше.

При последните думи лицето му се сгърчи, а тялото немощно се отпусна като пробит мях.

— Значи той...

— Да, милейди. Те го убиха. Добрият херцог на Съмърсет не е вече между живите.

Джейн се извърна рязко и побягна навън. Щом стигна стаята си, тя се хвърли върху леглото, без да обръща внимание на тревожната суетня на мисис Елен. Най-лошото се беше случило. Бащата на Едуард бе мъртъв, а херцогът на Нортъмбърланд държеше в ръцете си цялата власт. От неговото благоволение зависеше оттук нататък съдбата на Едуард, а това значи и нейната. Каква ли щеше да е тази съдба? В едно беше сигурна обаче — каквото и да предстои, то ще е в угода на херцога на Нортъмбърланд, а не за тяхно добро. Лицето на Джейн пламна, а чертите ѝ се изостриха; силна болка проряза челото ѝ. Изведнъж с благодарност усети, че мисис Елен поставя студена кърпа върху главата ѝ и едва тогава, доведена до пълно изтощение, се предаде на треската, срещу която се противеше вече седмици наред.

* * *

— Херцогинята на Съмърсет е хвърлена в Тауър — не е ли ужасяващо! — майката на Джейн полагаше усилия да си придаде изплашен и възмутен вид, но това съвсем не ѝ се удаваше. Тя едва успяваше да сдържи победоносната си усмивка и ъгълчетата на устата ѝ потрепваха издайнически при всяка дума. Сега вече нямаше съперница в цяла Англия. Херцогът на Нортъмбърланд може и да беше най-могъщият човек в двора, но херцогинята на Съфолк превъзхождаше по сан новата херцогиня на Нортъмбърланд, а още по-важно бе, че и двамата го знаеха.

— Бедният Едуард, отнеха му и титлите, и земите и сега е под опеката на краля. Което, разбира се, означава, че той няма никакво бъдеще.

Тя едва погледна Джейн, докато го казваше.

— Ние с него сме сгодени пред бога и пред хората, майко — отвърна Джейн. Тя едва се съвземаше след болестта, но в гласа ѝ звъннаха стоманени нотки.

— Тепърва има да решаваме това, дъще — каза майка ѝ. — Получих писмо лично от херцога на Нортъмбърланд. Той има много интересно предложение по въпроса. Пише, че би желал да се върнем в Лондон, за да обсъдим заедно бъдещата ти женитба.

— За какво предложение става дума? И изобщо какво общо може да има херцогът с моята женитба — в гласа на Джейн се усети паника, въпреки усилието да се овладее.

— Когато му дойде времето, ще разбереш — високомерно отвърна херцогинята. — Негова светлост херцогът благосклонно оставя на наше разположение Шийн, за да живеем там след завръщането си в Лондон. Той самият е точно отсреща през реката — в Сайон хауз. Това е такова удобство!

Сърцето на Джейн се сви. Всичко това все повече ѝ приличаше на капан, готов всеки момент да щракне. Тя още не можеше да разбере точно в какво се състои тяхното коварство, но усещаше, че нещо ще се случи. Майка ѝ се готвеше за скок, на нея беше отредена ролята на мишка. Ала все пак тази мишка трябваше да влезе в капана, за да бъде уловена, а тя за нищо на света нямаше да го допусне. Нямаше да позволи да я хванат! Никога!

Семейството се завърна в Брадгейт след новината за смъртта на херцога, но това бе по-скоро заради болестта на Джейн, отколкото,

защото така изнасяше на нейните родители. Сега обаче те се канеха да заминат отново. Джейн потръпваше при мисълта за ново пътуване. Изобщо не се чувстваше готова за още едно изпитание и което бе по-странно, сякаш искаше да отложи раздялата с Брадгейт, макар това да означаваше скорошна среща с Едуард. Като че ли някакъв вътрешен глас ѝ нашепваше: „Това е за последен път, повече няма да видиш родния си дом, никога вече няма да препускаш из неговия парк“.

Ден преди заминаването тя оседла кобилката си и я пришпори към голото било на близките хълмове. На върха дори не си направи труда да слезе от седлото, просто поседя така, притихнала, и се огледа с копнеж наоколо. Колко отдавна беше — всъщност преди пет години, когато за последен път стоеше на това било и видя препускащия към имението лондонски куриер. Тогава той носеше вести, които преобърнаха живота ѝ. Сега от столицата пристигна друг куриер — какво ли щеше да се промени този път?

Когато стигнаха Лондон, Джейн веднага прати известие на Едуард. Той дойде веднага, щом го получи, но Шийн се намираше далеч от централната част на града и на нея ѝ се стори, че го е чакала цяла вечност. Херцогинята го прие, без да си даде труд да бъде любезна, а Джейн кипеше от едва прикрит гняв.

— Това няма никакво значение сега, Джейн — тихо прошепна Едуард, когато им разрешиха да се оттеглят насаме в малкия салон. — Докато родителите ти не развалят годежа, не ме е грижа как ще се държат с мен.

Той изглеждаше изпит и уморен.

— Ти все още си фаворит на краля, Едуард. Скоро всичко ще се оправи, убедена съм. А пък и моите родители *няма да посмеят* да развалят годежа ни. — В този миг на нея много ѝ се искаше и сама да повярва на думите си.

Едуард с усилие се засмя.

— Говориш с ярост, десетократно по-голяма от дребния ти ръст, милейди! Обзалагам се, че никой няма да посмее да ти противоречи. Даже аз бих се боял от теб, когато се оженим.

— Да, когато се оженим — въздъхна Джейн. — А кога ще стане това? Родителите ми и дума не дават да се издума за определяне на датата. Пък и усещам, че нещо се мъти. Даже съм готова да се закълна в това. Боя се, че кроят планове, които някак са свързани с херцога на

Нортъмбърланд, Едуард. — Гласът ѝ ставаше все по-слаб, докато съвсем замлъкна.

Но малко след това тя изопна рамене и тръсна гневно глава, сякаш за да прогони нежеланите мисли.

— Ами майка ти, Едуард? — продължи Джейн, сменяйки рязко темата. — Как се чувства тя? Държи ли се още?

— Тя е в добро здраве, но духът ѝ е паднал — отвърна Едуард. — Държат се с нея с уважение и всичките ѝ придворни дами са наоколо, но въпреки това затворническият живот в Тауър съвсем не ѝ е по сърце.

Джейн се усмихна въпреки волята си. Тя много добре можеше да си представи какво точно от затворническият живот в Тауър не би се понравилось на горделивата херцогиня на Съмърсет. Едуард прочете мислите ѝ и също се усмихна. Той най-добре от всички познаваше майка си. За един кратък миг двамата с Джейн отново се превърнаха в онези безгрижни деца, разменящи си тайни усмивки, каквито доскоро бяха. Но този миг бързо отлетя.

— Трябва да се връщам в Уестминстър — каза Едуард.

— О, Едуард! Толкова скоро... Не можеш ли да поостанеш още малко с мен?

— Кралят настоя да се прибера по това време. Той сякаш не е на себе си напоследък — станал е раздразнителен и лесно се пали. Сигурно му е криво заради баща ми, но май има и нещо друго. Не изглежда никак добре.

Джейн загрижено се вгледа в него. Здравето на краля беше от много голямо значение.

— Сигурен ли си, че не е болен? Тая година е още рано за потницата.

— Не, не, той просто... Просто не е на себе си.

Ала кралят наистина беше болен. След по-малко от две седмици той вече не ставаше от леглото. Най-напред обявиха, че причината е едра шарка, но по-късно се разбра, че е морбили. Но това не бе достатъчно, за да разсее тревогата, тъй като и тя често се оказваше смъртоносна, а оцелелите месеци наред се чувстваха немощни и изнурени. За да опровергае злонамерените слухове обаче, само два месеца по-късно кралят пое на дълго пътешествие из западните краища на своето кралство. Той взе със себе си и своя братовчед, лорд

Едуард, граф Хартфорд. Ето защо този път Джейн прие с радост решението на баща си да предприемат нова серия от гостувания при техни близки приятели и роднини, а пътуването щеше да завърши с кралския прием в Оксфорд. Джейн вече се беше напълно възстановила от болестта и нямаше търпение да потегли на път.

Тези няколко месеца минаха в чувство на несигурност за Джейн. По закон тя все още се водеше годеница на Едуард, но родителите ѝ упорито отказваха да определят датата на тяхната сватба. Те отклоняваха всеки опит да заговори за нея с мъгляви отговори и намеци за някакви други, много по-важни планове. А през това време все повече и повече задълбочаваха приятелството си с херцога на Нортъмбърланд.

За огромна тревога и смут на Джейн, посещението при краля в Оксфорд не мина добре. По време на тази визита тя едва успя бегло да зърне годеника си, а родителите ѝ изобщо не се присъединиха към тях, оставяйки ги сами да обсъждат женитбата. Кралят пък изглеждаше уморен и продължаваше да е все така раздражителен, както го беше описал Едуард преди няколко месеца. Джейн не посмя да го ядосва още повече като го принуди да вземе страна по въпроса за сватбата ѝ с Едуард.

Родителите ѝ почти през цялото време стояха неотклонно до херцога на Нортъмбърланд и за ужас на Джейн задоволството върху лицето на майка ѝ ставаше все по-очевидно. Тя вече знаеше, че всичко, което радва майка ѝ, със сигурност носи нещастие на нея самата.

* * *

Кралят се върна в Лондон, за да отпразнува петнадесетия си рожден ден. Той реши, че и Джейн трябва да отбележи своята годишнина с него, затова започна подготовката на голям бал. За известно време изглеждаше, че кралят е отново в отлично здраве, защото пак се шегуваше и се веселеше с Джейн и приятелите си като преди.

Вечерта на бала той настоя Джейн да седи редом с него през цялото време и двамата заедно да приемат поздравленията. Лицето му пламтеше, очите му искряха неестествено ярко и той немилостиво се

заяждаше с Джейн за тълпата галантни кавалери, които постоянно я канеха на танц. За Джейн тази вечер мина безгрижно, в смях и веселие, което не ѝ се беше случвало от дълго време насам. Тя поне за кратко успя да забрави тревогите си относно заговорите и кроежите на своите родители. Едуард бе тук и въпреки хапливите забележки на краля и буйното ухажване на другите младежи, очите ѝ бяха приковани постоянно в него.

Ала в разгара на вечерта внезапно настана тишина. Музиката замлъкна и гласовете на гостите утихнаха. Джейн вдигна очи. В този момент през прага прекрачваше херцогът на Нортъмбърланд, следван от петимата си синове. Всички те бяха високи като него и също толкова величествени. Четиримата големи бяха наследили тъмната, почти смугла кожа на баща си. Петият бе светъл и с крехка фигура. Той бе и най-красивият измежду тях, но извивката на устата му издаваше неговата мекушавост, колебливостта му и липсата на воля, което тутакси отблъсна Джейн. Тя отклони поглед, но преди това срещна очите му. Той ѝ се усмихна. Прекалено любезна, подкупваща усмивка, на която тя не отвърна. Джейн неволно потрепери от обзелото я отвращение, което цялото семейство предизвикваше у нея. После се извърна отново към Едуард и на мига забрави за фамилията Дъдли.

Тази година посрещането на Коледа в двореца бе по-пищно и разточително, от който и да било друг път. Джейн обаче подозираше, че истинската цел на този шум и суетня бе да се прикрие факта, че кралят отново е на легло. Болно ѝ беше да го гледа колко му е трудно да взема участие в тържествата и да се преструва, че се весели от сърце.

— Той изглежда толкова болен, Едуард! — сподели един ден тя с годеника си, когато останаха насаме. — И трябва да си почива, вместо да лудува с другарите си от сутрин до мрак.

— Той никога няма да признае, че е болен, Джейн — отвърна Едуард. — Не би позволил и на някой друг дори да намекне, че не е добре със здравето.

— Но той е толкова отслабнал. Лицето му постоянно гори като в треска, а очите му светят. Виждала съм и други да гаснат така, Едуард. Тревогата ѝ се предаде и на Едуард.

— Никой не би могъл да го съветва какво да прави, Джейн. Знаеш го не по-зле от мен. Никой, освен херцога на Нортъмбърланд,

разбира се, а той само го окуражава да продължава в същия дух.

— Херцогът на Нортъмбърланд! — горчиво възкликна Джейн. — Бог ми е свидетел, че не копнее за добруването на нашия крал.

— Тихо, Джейн! — бързо се огледа Едуард. — Не бива да говориш толкова непредпазливо. Каквото и да таи в сърцето си херцогът, кралят винаги ще го обича и сляпо ще му се доверява във всичко. При това не би позволил, който и да е да злослови срещу него. Честно казано, сякаш си губи ума, когато стане дума за херцога. Даже Хенри Сидни и Барнаби се научиха да си държат езика зад зъбите, когато се спомене името на херцога на Нортъмбърланд. Както изглежда, този човек напълно е обсебил нашия крал.

— А чрез него властва и над цяла Англия!

— Шшшшт, Джейн! — предупреди я отново Едуард. — Нищо добро не те чака, ако някой те чуе да говориш така. По този начин нищо няма да промениш. Пък и херцогът е само един херцог. Когато Едуард навърши пълнолетие и вече може да упражнява собствената си воля, херцогът ще загуби своето влияние.

„Ами ако кралят наистина е тежко болен и не доживее до пълнолетие?“ Тази мисъл мина като светкавица през главата на Джейн, но тя не посмя да я произнесе гласно дори пред Едуард. Случеше ли се това, тогава принцеса Мери щеше да стане кралица и да изхвърли от двореца херцога на Нортъмбърланд.

„А заедно с него и всички нас, които приехме новата религия“, с горчивина си помисли Джейн. Но изгнанието от двореца не я плашеше никак. Напротив — мисълта да живее някъде мирно и тихо заедно с Едуард, далеч от дворцовите интриги, да се грижи за дома и децата си и да продължи заниманията си с наука, както отдавна мечтаеше — тази перспектива се видя твърде примамлива за Джейн.

„Но каквото и да се случи, каза си Джейн, херцогът на Нортъмбърланд няма власт да навреди нито на Едуард, нито на мен. Кралят вече навърши петнайсет, скоро ще укрепне и ще поеме държавните дела в свои ръце.“

Ала кралят не оздравяваше. От ден на ден той линееше все повече и повече, докато накрая вече не можеше да отрича болестта си. В отчаянието си херцогът на Нортъмбърланд нареди да преместят краля в двореца Гринуич. Той се надяваше чистият въздух там,

отдалечеността от жегата и зловонията на Лондон да му помогнат да се възстанови.

Времето минаваше, а родителите на Джейн все така отказваха да определят дата за сватбата ѝ с Едуард. Сега вече имаха ново извинение. „Кралят е толкова болен, Джейн, а ти съвсем себелюбиво се вълнуваш единствено от своите си работи“, възрази майка ѝ, когато Джейн най-сетне дръзна отново да ѝ напомни за сватбата.

— Но, майко, аз навърших петнайсет. Тази есен правя шестнайсет — настоя Джейн. — Вече остарявам!

— Ние с баща ти искаме за теб само най-доброто, дете — отвърна херцогинята. — Не бива да се страхуваш, ние ще се погрижим да ти намерим най-добрата партия.

— Но бракът с лорд Едуард е най-добрата партия. Нали вече сме сгодени...

Но с величествен жест херцогинята сложи точка на този разговор.

— *Ние* ще решаваме кое е най-добре за теб, милейди, а ти ще се подчиниш!

И с тези заплашителни думи тя се оттегли от стаята, оставяйки Джейн да се взира отчаяно и безпомощно след нея.

Състоянието на крал Едуард се влошаваше от ден на ден. Даже принцеса Мери пристигна в Лондон, за да го навести, но минаха три дни, преди той да я приеме. На четири очи Едуард сподели пред Джейн, че сега в спалнята на краля имаха право да влизат, освен лекарите и прислугата, само най-близките му приятели — Хенри Сидни, Барнаби Фицпатрик и разбира се, херцогът на Нортъмбърланд.

— Херцогът се опитва да убеди краля да подпише нещо — каза Едуард на Джейн. — Хенри ги сварил тъкмо в този момент, въпреки че херцогът прикрил пергамента. Приличало на завещание и в него ставало дума за наследяване на трона.

— Наследяване на трона ли? Но защо, нали принцеса Мери е законната наследница!

— Така е — отвърна Едуард. — Така е записано в завещанието на крал Хенри — най-напред принцеса Мери, а после идва принцеса Елизабет. Но тук става нещо, Джейн, и доколкото познавам херцога, съм готов да се закълна, че е нещо нередно.

— И аз мисля така — съгласи се Джейн. — Но какво ли е замислил този път? Няма начин да се възползва от смъртта на бедния ни крал. Даже напротив — той ще е най-засегнат от нея. Принцеса Мери го ненавижда не по-малко от нас двамата. Сигурно е, че ще го отпрати от двора в мига, в който я коронясат.

— Така е — бавно отвърна Едуард. — Но и херцогът знае това. А той не е от хората, които биха се примирили със зловещата си съдба. Той крои нещо, Джейн. Готов съм да си заложа живота за това.

За жалост Джейн трябваше да се съгласи с него. Сякаш леден юмрук стисна сърцето на Джейн, когато си припомни думите на майка ѝ: „Ние ще решим какво е най-добре за теб, милейди, а ти ще се подчиниш!“. Съвсем скоро херцогът на Нортъмбърланд дойде на вечеря в Шийн, а след това се усамоти в салона с родителите ѝ за дълъг разговор. Когато си тръгна, на лицето на херцога грееше усмивка — алчна, тържествуваща усмивка. Това не бе изражението на човек, който усеща, че властта му се изплъзва. Щом погледът му срещна очите на Джейн, усмивката му стана още по-широка, а очите му заблестяха от възхищение.

— А, ето я и самата нея — извика той, сякаш досега бяха говорили за нея. Той праметна ръка през раменете ѝ с покровителствен, почти бащински жест и като че ли не забеляза как тя се присви и отдръпна от него.

— Да пораснеш и да стигнеш възраст за женене е прекрасно, не мислиш ли и ти така, милейди? — подразни я той. В гласа му се усещаше присмехулна нотка, примесена със самодоволство, което не убягна на Джейн. — А ти, както разбирам, си бързала да се задомиш. — Какъв късмет, наистина какъв късмет.

10. „ПРОСТИ МИ“

Два дни по-късно Джейн разбра какъв точно е бил заговорът между херцога и херцогинята на Съфолк и херцога на Нортъмбърланд. Тя внезапно бе повикана да се яви незабавно пред своите родители.

— Взехме решение относно твоето бъдеще — обяви херцогинята. Тя изглеждаше изключително самодоволна и горда от себе си, а херцогът направо сияеше.

Джейн окаменя и сякаш се превърна в една от колоните на господарската къща в Брадгейт. Тя едва дишаше и не можеше да отрони нито дума.

Майка ѝ продължи.

— Негова светлост херцогът на Нортъмбърланд ни направи предложение, на което никой не би могъл да устои.

Джейн продължаваше да я гледа, без да мигне и почувства внезапен студ, макар през прозореца да нахлуваше топъл пролетен въздух.

— Той ти предлага за съпруг най-малкия си син Гилфорд. Ние с радост се съгласихме на такава достойна партия и приехме предложението му.

Образът на бледия, плах и твърде любезен младеж, когото бе видяла на тържеството за общия им рожден ден с краля, изплува в съзнанието на Джейн. Сега студът, сковал тялото ѝ допреди малко, бе заменен от изгаряща огнена вълна.

— Няма да приема! Никога!

Широкото червендалесто лице на херцогинята пламна от гняв. Тя замахна към Джейн и я зашлеви с опакото на ръката си. От силата на този удар крехкото тяло на момичето се повали настрани върху пода. Джейн вдигна очи, а в погледа ѝ гореше гняв и омраза.

— Може да ме биете, докато изгубя свят, но за него никога няма да се омъжа.

Баща ѝ с два скока се озова край нея, вдигна ръка и я удари по двете страни. Стаята се завъртя пред очите ѝ.

— Ще се омъжиш за този, когото ти посочат твоите родители, госпожичке — изрева херцогът. Ако някой го видеше в този момент, той никога не би познал красивия и елегантен благородник от кралската свита. Жилите му се бяха издули, а една вена пулсираше на челото. Очите му като че ли всеки момент щяха да изскочат от орбитите си.

— Няма!

Херцогът грабна камшика си за езда, замахна и той се уви на два пъти около тялото на Джейн. После я шибна трети път — през лицето и раменете.

Джейн избухна в плач от унижение и болка въпреки волята си. Сълзите ѝ рукоаха надолу по бузите.

— Ами... лорд Едуард! — едва отрони тя. — Аз съм сгодена за него.

— *Лорд*, как ли пък не! — процеди злъчно майка ѝ. Яростта ѝ връзваше езика и тя почти фъфлеше. — Твоят скъп Едуард вече не е граф Хартфорд, забрави ли? Вече не е *лорд* на каквото и да било!

— *Ние сме сгодени!*

— Ти си сгодена за лорд Гилфорд Дъдли, син на херцога на Нортъмбърланд. — Баща ѝ вдигна ръка, готов да я удари още веднъж. — Или веднага ще приемеш да се омъжиш за него, или ще те налагам, докато престанеш да дишаш.

Джейн погледна лицето на баща си, изкривено от ярост, и разбра, че той не би се поколебал да го направи. Ушите ѝ още пищяха от силните му удари, а пред очите ѝ всичко се въртеше. Беше на крачка от припадъка. Тя отчаяно взе да мести поглед от баща си към майка си и обратно, но в нито един от тях не усети поне капка съчувствие. Беше сама срещу целия свят.

— Не мога да го направя — проплака тя, а думите ѝ едва се чуваха. После инстинктивно се сви и прикри лицето си, когато майка ѝ направи крачка напред и заплашително се извиси над нея. По всичко личеше, че херцогинята съвсем е изгубила контрол над себе си — лицето ѝ беше потъмняло още повече и тя се задъхваше от ярост.

— Ах, ти, неблагоприятна, нещастна клетнице. Кълна се в небесата, че аз ще те убия!

Всяка дума, едва прецедена през стиснатите ѝ зъби, беше пропита с омраза. Накрая херцогинята вдигна отрупаната си със

скъпоценности ръка и отново зашлеви Джейн през лицето.

Джейн извика само веднъж, после от болката пред очите ѝ причерня и тя падна в несвяст, потъвайки в мрака на забравата.

* * *

Джейн остана в стаята си две седмици, наказана от своите родители, и само мисис Елен и Елизабет Тайлни имаха право да я посещават. Веднъж дневно майка ѝ или баща ѝ, или пък и двамата заедно идваха при нея. Вече не я биеха, вероятно защото отоците и синините от първия им побой все още стояха като ужасяващи доказателства за тяхната жестокост, затова пък не спираха да я заплашват и проклинат за нейното неподчинение. Херцогът, който сега пиеше още повече и отпреди, беше се ожесточил особено и я обсипваше с хули и обиди. Джейн обаче все така упорито отказваше да приеме този брак и умоляваше да ѝ разрешат да прати бележка на Едуард, но усилията ѝ отиваха напразно. В края на седмицата родителите ѝ внезапно престанаха да идват при нея. Джейн обезумя от страх и жадно чакаше да научи какво се е случило.

— Напусто се противите, милейди — каза ѝ един ден с печално лице мисис Елен, — вече почти всичко е готово за сватбата. Тя трябва да стане в края на следващия месец. Решени са да те пратят под венчило, милейди, все едно им е дали го желаеш или е против волята ти.

— Не могат да го направят — отчаяно извика Джейн. — Та аз съм вече сгодена за друг! Какво казват хората за това?

— Нищо, милейди. Все едно този годеж никога не го е имало. Пък и сега няма кой да се застъпи за правото на бедния лорд Едуард.

— Тогава аз ще се съпротивлявам до последен дъх — даже по стъпалата към олтара, даже пред самия свещеник. Ще им се наложи да ме влачат до църквата за косата, а аз ще ритам и ще пицям.

— Боя се, милейди, че дори това няма да ги спре. Наумили са си да те омъжат за лорд Гилфорд и така ще стане.

— Но защо точно Гилфорд Дъдли? Положението на баща му изобщо не е сигурно. Ако, не дай боже, кралят умре, първата работа на принцеса Мери ще е да прати херцога в Тауър и в същия миг да

освободи оттам херцогинята на Съмърсет. Защо тогава синът на херцога на Нортъмбърланд според родителите ми е толкова по-изгодна партия в сравнение със сина на херцогинята на Съмърсет?

— Херцогинята *може* и да я освободят, а лорд Едуард *може* и да си върне титлите и земите, но в момента тъкмо херцогът на Нортъмбърланд е най-влиятелният човек в кралството, милейди, и това накланя везните към него.

— А преди това на неговото място беше онзи нещастен човек Томас Сеймор, адмирал и главнокомандващ флота. Виж обаче какво се случи с него. Само по някаква щастлива случайност не завлече и моите родители със себе си. Нима никога няма да се поучат от опита си?

Но лошото тепърва предстоеше. Рано на следващата сутрин в стаята на Джейн влетя сестра ѝ Катерина. Лицето ѝ бе зачервено и подуто, а по бузите ѝ се търкаляха сълзи.

— И мен искат да омъжат — избухна в още по-отчаян плач тя. — И то по същото време! Когато теб ще те венчават за лорд Гилфорд, аз трябва да мина под венчило с лорд Херберт! Джейн, какво да правя? Та той е отвратителен! Мразя го! Той само ми се подиграва и едва допреди месец ми викаше малка селянка! Защо ни причиняват това, Джейн? Какво да сторим сега?

Джейн само гледаше безмълвно сестра си, загубила дар слово от ужасяващата новина. Та Катерина бе още дете! И ако не можеше да бъде наречена „малка селянка“, то със сигурност беше твърде млада и неопитна, далеч от сложните интриги и подмолния живот в кралския двор. А лорд Херберт бе един от най-непривлекателните и мразени младежи в двореца. Защо тогава? Но разбира се — баща му, лорд Пембрук, бе сред най-близките довереници на херцога на Нортъмбърланд. Значи този брак бе по-скоро решение на херцога, отколкото на родителите ѝ. Той постепенно подчиняваше и нейното семейство, приковавайки го към себе си и своите приближени чрез брачни вериги. Но защо тяхната фамилия изведнъж се оказа толкова важна за него? Ето *това* Джейн все още не можеше да проумее.

Тя прегърна сестра си, за да я утеши, но думите ѝ звучаха кухо и неубедително. Капанът беше приклепил не само нея, но и малката ѝ сестричка Катерина!

Няколко дни по-късно обаче съдбата реши да се намеси. Внезапно кралят пожела да види Джейн край болничното си легло. Херцогът на Нортъмбърланд се беше погрижил и строго следеше кралят да не се среща с никого, откакто го преместиха в Гринуич, но сега Едуард малко се бе посъвзел от болестта и настояваше да извикат Джейн.

Херцогът на Нортъмбърланд лично дойде да я вземе от тях. Той очевидно бе твърде притеснен от желанието на краля, но изглежда не се чувстваше достатъчно уверен във влиянието си над него, за да му откаже среща с неговата братовчедка. Лицето му бе мрачно и издаваше зле прикриван гняв, когато не особено внимателно помогна на момичето да се качи на лодката. Тя трябваше да ги откара надолу по реката.

Джейн се възползва от времето, докато пътуваха към Гринуич, за да подреди в ума си аргументите, които трябваше да убедят краля да се намеси и да прекрати подготовката за сватбата ѝ, като я спаси от нейните недоброжелатели. Лорд Едуард бе близък приятел и братовчед на краля. Кралят беше дълбоко привързан към него, а Джейн обичаше като своя сестра. Значи трябваше да направи всичко възможно, за да им помогне. А ако кралят настояваше нейният годеж с Едуард да не бъде развален, то едва ли някой би престъпил волята му.

Очевидно мислите на херцога на Нортъмбърланд течаха в същото русло. Той не беше продумал на Джейн, откакто поеха към двореца, но изражението му ставаше все по-мрачно и съвсем потъмня, когато пристигнаха и бяха съпроводени по стълбите към покоите на краля. А пред самата врата гневно изруга под нос, когато Хенри Сидни пристъпи напред и му препречи пътя.

— Кралят заповяда лейди Джейн да бъде сама, Ваша Светлост.

Това беше казано с уважение, но от очите на момчето струеше ненавист, когато то отвърна на яростния поглед на херцога. За миг сякаш херцогът беше готов да влезе даже със сила. После обаче се овладя и за огромно облекчение на Джейн отстъпи настрани.

Щом прекрачиха прага обаче и вратата хлопна зад тях, Хенри хвана ръката на Джейн и я дръпна назад.

— Почакайте, милейди.

Краката на момичето натежаха от недобро предчувствие.

— Негова милост кралят вчера се беше съвзел от болестта и пожела да ви види, но се боя, че днес...

Нямаше нужда да продължава.

Щом влезе при краля, Джейн се раздели и с последната си надежда. Вътре беше душно и сумрачно, горяха само няколко свещи. Пред прозорците висяха тежки завеси и гоблени, а огънят в камината гореше буйно. Жегата бе непоносима, но още по-ужасна бе вонята, която се носеше.

Джейн инстинктивно вдигна ръце да прикрие лицето си. Каква ли беше причината за това ужасно зловоние? После очите ѝ се спряха на леглото и тя разбра, едва потискайки гаденето, че тази смрад се носи от самия крал. Плахо приближи към леглото, забравила за протоколните поклони. Но и да беше спазила церемониала, младият крал едва ли щеше да забележи това.

Той лежеше неподвижен, а изпод камарата завивки, натрупани върху него, се виждаше само главата му и едната му ръка. Отначало Джейн помисли, че очите му са затворени, но като приближи, видя изкривеното до неузнаваемост лице. Кожата бе подпухнала, с жълтеникавия цвят на восък и лъщеше, а устните имаха синкав оттенък. Ръката, която лежеше върху завивката, бе не по-малко подута. Единствено дебелите пръсти, които шаваха неспокойно по богато избродираното покривало, даваха знак, че в това тяло все още мъждука живот.

Джейн направи дълбок поклон и застана край леглото, вглеждайки се ужасено в тялото на братовчед си. И тук нямаше да открие надежда за избавление. На това място вече царуваше смъртта.

Клепачите на краля се откrexнаха. Той се втренчи в Джейн с мътни и присвити зеници. После отвори уста. Сякаш цяла вечност устните му мърдаха безпомощно, без да проронят нито звук. Най-сетне промълви:

— Джейн...

Звукът бе твърде тих дори за шепот.

— О, Ваша Светлост! Братовчедо! — И Джейн се хвърли на колене до леглото. После, забравила дворцовия етикет, тя стисна

ръката му в дланите си. Пръстите му пареха като жарава, меки и някак неприлично податливи в шепата ѝ.

Очите му я следяха с усилие. Устата му отново започна мъчителното предъвкване на думите. Джейн почувства, че няма да издържи още дълго така.

— Не се мъчи да говориш, братовчеде. О, драги мой, не се насилвай да говориш, а просто си почивай.

Въпреки това Едуард продължи да упорства. Сега в очите му проблесна някакво чувство, което Джейн не успя да разтълкува. Стори ѝ се, че я моли за нещо. „Сигурно е страх“, помисли си тя. Страх и болка.

— Не се бой, братовчеде — прошепна тя. — Бог е с теб и ще ти помогне. Ще те успокои.

Но устните на Едуард продължаваха да мърдат в агонията. Той пак затвори очи. Изглеждаше съвсем изтощен от усилието да каже нещо, но когато Джейн направи опит да стане, той най-сетне успя да произнесе нещо. Две думи. Те не бяха чути от никого в стаята, с изключение на Джейн.

— Какво? Какво искаше да кажеш с това, братовчеде?

Но главата му се килна на една страна и тежкото, хрипливо и накъсано дишане подсказаха на Джейн, че кралят отново е изпаднал в безсъзнание.

Тя позволи на Хенри Сидни да ѝ помогне да стане и да я придружи до вратата. Озовала се отново в преддверието на кралските покои, тя срещна неспокойния и нетърпелив поглед на херцога на Нортъмбърланд, но го подмина мълчаливо.

Какво ли искаше да каже братовчед ѝ? Само две думи. Но те му костваха почти нечовешко усилие. „Прости ми.“

* * *

Сватбите трябваше да се състоят в Дърам хауз, лондонската резиденция на херцога на Нортъмбърланд. Щеше да има три венчавки наведнъж, защото и дъщерята на херцога, също на име Катерина, се омъжваше за лорд Хейстингс, наследникът на граф Хънтингтън. Херцогът плетеше мрежата си с прецизността на паяк, но колкото и

усилено да се опитваше да проумее неговия план, на Джейн все ѝ убягваше нещо. Според нея, след като кралят бе на смъртно ложе, херцогът трябваше да покаже поне някакви признаци на тревога. Вместо това обаче той кипеше от енергия и ентусиазъм. Обсипваше Джейн и сестра ѝ с подаръци и за огромно удоволствие на майка им, предостави всички дрехи и накити на нещастната херцогиня на Съмърсет на нейно разположение. Сега тя се труфеше с най-пъстрите и пищни рокли, ризи и домашни роби, най-скъпите бижута, наслаждавайки се на плячката си. Джейн с отвращение наблюдаваше как майка ѝ се радва на новите си придобивки и тази гледка я караше да потръпва. По време на сватбените церемонии херцогинята щеше да бъде най-ярката и лъскава дама, която дворът някога е виждал.

Самата Джейн пък бе принудена да пробва до премала сватбените си одежди, които нямаше намерение да облича. Все още беше решена с цената на всичко да провали своята сватба, но с всеки изминал ден твърдостта и съпротивата ѝ намаляваха. Херцогът на Нортъмбърланд беше затворил някъде лорд Едуард и сега тя нито знаеше къде се намира той, нито пък имаше кой да ѝ каже. Родителите ѝ дадоха ясно да се разбере, че тя ще мине под венчило, независимо какво ще ѝ струва това. И въпреки всичко Джейн все още се съпротивляваше. Един ден обаче тя завари сестра си Катерина обляна в сълзи, насинена и трепереща от побоя, който ѝ бе нанесла тяхната майка херцогинята.

— Казаха, че те поощрявам в неподчинението ти — изплака тя. — И ме заплашиха, че ако не успея да те вразумя да приемеш волята им, те пак ще ме бият.

Така родителите ѝ най-сетне спечелиха битката, а Джейн се предаде.

В деня на бракосъчетанието слънцето печеше немилостиво. Нежният майски ветрец сякаш се надсмиваше над Джейн, когато тя пое, мълчалива и примирена, към Дърам хауз. Джейн, Катерина и дъщерята на херцога на Нортъмбърланд бяха отделени в огромна стая на горния етаж, за да бъдат облечени и да се подготвят за церемонията. Единствено дъщерята на херцога изглеждаше доволна младоженка. Джейн имаше вид, сякаш всеки миг ще се строполи в несвяст на пода, а Катерина трепереше от ужас.

— Защо не се радвате, дами? — попита Катерина Дъдли. — Нима не сте доволни като мен, че родителите ви са избрали толкова достойни женихи?

— Значи вие сте безкрайно щастлива от този избор, така ли — горчиво попита Джейн. — Е, в такъв случай имате по-голям късмет от мен.

— Щастлива ли? Какво общо има щастието тук? Аз просто се подчинявам на волята на баща си. Така би трябвало да е и с вас, дами. — И веждите на дъщерята на херцога се извиха леко от почуда. — Все пак — продължи тя — ние сме само дъщери на своите родители и единственото добро, което можем да сторим за тях на този свят, е да сключим сполучлив брак.

Джейн побърза да се извърне, за да прикрие обзелия я гняв срещу раболепието и тесногърдието на това момиче. После отново се потопи в собственото си отчаяние. Но какъв смисъл имаше от това? Съгласни или не, все едно и също ги чакаше.

Тройната сватба се очертаваше да се превърне в най-скъпото и бляскаво тържество в лондонския кралски двор от години насам и дори състоянието на краля не можеше да помрачи тази пищна церемония. Присъстваха всички благородници от двора, придружавани от техните дами. Тук се бяха събрали най-силните и влиятелни хора на деня. Крал Едуард не можеше да дойде, но от негово име пристигнаха скъпи подаръци от сребърни и златни блюда. Принцеса Мери и принцеса Елизабет пък изобщо не бяха поканени — херцогът на Нортъмбърланд лично се беше погрижил за това.

Дърам хауз беше преобразен от венци и гирлянди с цветя и зеленина, пъстри флагове и знамена и допълнително провесени гоблени. Паркът, през който трябваше да премине процесията, също бе богато украсен с ленти и знамена, алеите — почистени, а тревата и храстите — подрязани. Джейн носеше ослепителна рокля от златотъкан плат, обсипана с диаманти и перли, а шлейфът ѝ бе от сребриста тъкан. Косата ѝ падаше свободно по гърба, срасана до блясък и с вплетени в нея цветя и перлени нанизы. Отпред носеха златен сватбен бокал, отрупан с копринени панделки и с натопена в него китка розмарин. До нея пристъпваше момче с дреха, обточена с панделки и дантела и с украсени с розмарин ръкави.

Отзад вървеше Катерина Дъдли, следвана от сестра ѝ. После крачеше свита млади момичета, всичките девойки, в ръцете на които имаше сватбени сладкиши и украсени със злато венци. След това идваше ред на младоженците, заобиколени от техните млади приятели.

Джейн познаваше повечето от младите хора в това шествие, но днес не поздрави никого. Имаше само един начин да преживее този черен ден. Тя инстинктивно замлъкна, потъна в себе си и се изолира от всичко наоколо, оставайки глуха за шума, суетнята и музиката, съпровождащи сватбеното тържество. Лицето ѝ през цялото време беше каменно, чертите му не изразяваха никаква емоция. Тя пристъпваше като в транс през парка, приближавайки господарската къща насреща, в чиято тържествена зала щеше да се състои тройната сватба.

Отчуждеността ѝ от случващото се около нея бе толкова категорична, че тя не чу даже думите от монотонното пеене на архиепископа. Така продължи, докато внезапно докосване на нечия чужда ръка до нейната не я извади от унеса ѝ. Това я върна на земята и погледът ѝ се избистри. Тя погледна прямо в избелелите сини очи на младежа, който в това време несръчно се опитваше да наниже един тежък златен пръстен на пръста ѝ. Той ѝ се усмихна извинително, после впери поглед в архиепископа с нарочно подчертана преданост и показно преклонение.

Гилфорд Дъдли. Нейният съпруг.

11. КРАЛИЦА ДЖЕЙН

„Лятото изглежда ще бъде влажно и дъждовно тази година“, помисли си Джейн мрачно, докато се измъкваше от леглото. Това напълно отговаряше на настроението ѝ. Тялото ѝ отново трескаво гореше, а главата я болеше непоносимо. Рано сутринта Гилфорд беше проврял глава през завесите на балдахина, за да я попита с надежда в гласа дали няма да пояди с него. Този път тя го изпроводи много по-рязко от обичайния си категоричен отказ. Ако имаше нещо добро в този брак, помисли си горчиво Джейн, то това бе лекотата, с която можеше да върти на пръста си своя съпруг Гилфорд. Годиците, през които той е бил най-малкото и най-любимо дете на майка си, си бяха казали думата. Сега бе съвсем различен от останалите Дъдли, славещи се с нрав на лешояди.

Джейн повика мисис Елен да ѝ помогне. Не се чувстваше добре още от деня на сватбата си, но тази сутрин болката я пронизваше цялата.

— Тровят ме бавно — мърмореше измъчено тя. — Сега, когато се сродиха със семейството ми, аз вече не съм им нужна и те ме тровят бавно.

Тя по-скоро се шегуваше, но очите на мисис Елен се разшириха от ужас.

— О, милейди, как можахте да кажете такова нещо!

— Прати ли да предадат на нейна светлост, че искам да я посетя днес? — попита Джейн, подминавайки без внимание избухването на старата си дойка.

— Да, милейди, тя ще проводи човек да ви вземе преди вечеря.

Джейн наплиска лицето си със студена вода. Е, сега херцогинята вече нямаше как да ѝ откаже едно кратко посещение у дома при нейните близки. Джейн я молеше за това вече седмици наред. След сватбата ѝ бяха обещали, че ще може поне за кратко да навещава семейството си, но оттогава подобно разрешение ѝ бе твърдо отказвано под един или друг предлог. Единственото ѝ успокоение бе, че поне

сестра й Катерина се върна у дома заедно с майка им веднага след сватбената церемония. Бракът й поне до този момент не бе още консумиран за огромно облекчение на Джейн.

За нещастие тя не можеше да каже същото и за себе си. В действителност Гилфорд пи твърде дълго и яде неразумно много на пиршеството след сватбата им, та след това остана на легло цели два дни, но после се оправи и взе да настоява тя да изпълнява своите съпружески задължения. Неин дълг беше да му се подчини, както и стори, но устните й всеки път се свиваха горчиво при мисълта за нощните му посещения. Колко различно щеше да е всичко, ако на негово място бе нейният възлюбен Едуард! Тогава между двамата щеше да цари радост и любов, вместо боязън и вяло послушание. Тя тръсна глава, раздразнена от слабостта си. Беше си обещала да не се измъчва допълнително с неосъществими мечти. Едуард беше загубен завинаги за нея. Сега тя бе лейди Джейн Дъдли и никога повече нямаше да има лейди Джейн Грей. Но въпреки волята й нейните очи се напълниха със сълзи и тя отново отчаяно взе да плиска лицето си с вода.

Цял ден Джейн очакваше с нетърпение да дойде човек за нея, но херцогинята не прати да я повикат преди вечеря. Всъщност херцогинята отсъстваше по време на обяда и не се върна в двореца Дърам до късно следобед. По това време Джейн вече беснееше, а накрая едва не изгуби здравия си разум от ярост. Гневът и треската й се подсилваха един друг до такава степен, че тя вече не разсъждаваше трезво, когато повикването от херцогинята най-сетне дойде.

Мисис Елен внимателно я подкрепяше, докато Джейн стигна покоите на херцогинята. Дойката й се суетеше наоколо и не й позволяваше да се захване дори с някакво дребно занимание, сякаш още бе малко момиченце. Джейн бе твърде слаба, за да се възпротиви на това, но всъщност наистина имаше нужда от здрава ръка, на която да се облегне по пътя из дългите коридори. Тя даже залитна, докато се покланяше пред херцогинята и едва запази равновесие.

Изражението на херцогинята бе студено и притворно, докато наблюдаваше снаха си.

— Искали сте да говорите с мен.

— Ваша Светлост... — започна Джейн със слаб глас, но после си пое дълбоко дъх и се насили да стои изправена, посрещайки смело

неприветливия поглед на херцогинята. — Ваша Светлост — повтори тя, този път по-твърдо, — идвам да помоля за позволение да замина, за да навестя близките си у дома.

— Нима не сте доволна от живота си с вашия съпруг тук, където вече е новият ви дом — попита херцогинята, а веждите ѝ се извиха високо нагоре.

— Не съм в добро здраве, Ваша Светлост, пък и това ми бе обещано още преди сватбата... — заекна Джейн.

Херцогинята дълго я пронизва с поглед, преди да ѝ отговори. Най-сетне наруши мълчанието:

— Лицето ви гори, май наистина сте болна.

— Така е, Ваша Светлост. Боя се, че треската, от която страдах неотдавна, отново се връща.

Херцогинята сякаш се замисли. Джейн затаи дъх. Знаеше, че жените инстинктивно най-много се боят от болни около себе си и разчиташе на това като гаранция за нейното заминаване, па макар и за кратко време.

— Добре тогава — най-сетне отрони херцогинята.

Джейн си отдъхна с облекчение и потърси опората на масивното, излъчващо успокоителна топлина тяло на мисис Елен.

— Само че няма да ви пусна в двореца Съфолк — с нетърпящ възразение тон продължи херцогинята. — Този месец ще бъдем в Сайон хауз, а вие ще отидете в двореца Челси. Нека майка ви се присъедини към вас, ако ѝ е угодно. Живели сте там и преди, така че околностите са ви познати, пък и ще бъдете близо до нас.

Дворецът Челси, където Джейн прекара най-щастливите дни в живота си като придворна на кралица Катерина, бе на половината път между Лондон и имението Сайон хауз, далеч по реката нагоре. Джейн отново въздъхна с облекчение. Бягството ѝ от този дом, дори когато заминаваше в толкова отдалечено място, сега ѝ се струваше като покана за рая.

* * *

В Челси Джейн постепенно започна да възвръща телесната си крепкост и душевната си сила. Дори времето ѝ помагаше да се

възстанови, а юли започна топъл и слънчев. Тя постепенно се успокои и дори взе да се усмихва. Даваше си сметка, че я държат като заложник тук — не ѝ беше позволено да стига по-далече от парка на двореца, нито разрешаваха на приятелите ѝ да я посещават. Знаеше, че рано или късно ще трябва да се върне при съпруга си, но сега предпочиташе да не мисли за това.

Прати да ѝ донесат книгите и започна да учи отново. Липсваше ѝ нейният учител. Може би, ако покажеше необходимото покорство, щяха да ѝ разрешат отново да го повика при себе си, за да продължи образованието си. Едва ли, тъжно призна пред себе си тя. Сега бе омъжена жена с всички произлизащи от това задължения. И никога вече нямаше да има онова неограничено време за занимания с наука. Въпреки това тя се възползва от престоя си в Челси и успя да си възвърне поне част от душевния мир.

Когато обаче нощем оставаше сама в леглото и умът ѝ не се занимаваше вече с ежедневните грижи, мислите ѝ неволно се насочваха отново към Едуард. Къде ли беше той сега? Какво ли правеше. Но никой от тези, които я обкръжаваха, не би могъл да отговори на нейните въпроси. Единственото, до което успя да се добере мисис Елен, бе това, че Едуард все още е далеч от Лондон.

През това време здравето на краля необратимо се влошаваше. Сега все по-често се чуваха слухове, че е на смъртно ложе. Тайният съвет на краля вече все по-трудно прикриваше зловещата новина от хората. И накрая, рано една сутрин лейди Елизабет Тайлни се промъкна в спалнята на Джейн.

— Милейди... — прошепна тя.

Джейн надигна глава още сънена и гледаше безмълвно известно време побелялото и ужасено лице на своята придворна дама.

— Какво е станало, мистрис Тайлни?

— Разправят, че кралят е мъртъв, милейди. Навсякъде из града се носят слухове.

— Обявено ли е официално? — Джейн внезапно се разбуди. Бедният ѝ братовчед. Не го беше виждала, откакто я повика в Гринуич. Заля я вълна от жал, примесена с облекчение, че ако това е наистина така, поне на мъките му е сложен край. Сега той беше при господ и всичките дребнави и безполезни кавги на този свят за него вече нямаша никакво значение. За миг тя дори му завидя.

Но тогава я връхлетя една друга мисъл. Ако това е истина, какво ще става оттук нататък? Колко ли време ще мине, преди принцеса Мери да се завърне в Лондон и да бъде провъзгласена за кралица? И какво ще стане тогава с цялата фамилия Дъдли, а и с нея самата? Принцесата не таеше добри чувства към нея, това Джейн знаеше със сигурност. За миг тя дори съжали, че навремето така открито кореше принцесата за верността ѝ към старата религия. Малко след това обаче се засрами от тези свои мисли. Нима нейната собствена вяра значеше толкова малко за нея, та бе готова да я пожертва в името на земното си благополучие? Но сега всичко това бе ненужно. Тя бе част от фамилията Дъдли и щеше да сподели тяхната съдба. Не можеше да се надява да я отпратят далеч от двореца заедно с Едуард. Каквато участ преценеше принцеса Мери, че заслужава херцогът на Нортъмбърланд, Джейн като съпруга на сина му щеше да я сподели.

Слуховете продължаваха да прииждат през целия ден. Навсякъде цареше хаос и объркване, а слугите зарязаха задълженията си и колкото и да им се караха и да ги гълчаха, нямаше никаква полза. А съветът на краля все още мълчеше. И на следващия ден беше същото. Само слуховете ставаха все повече: принцеса Мери била на път за Лондон; принцеса Мери избягала в Испания; кралят се съвземал; кралят бил мъртъв. Единственото сигурно нещо на този свят оставаше факта, че властта все още е в ръцете на херцога на Нортъмбърланд и той не даваше никакви признаци, че се кани да се оттегли.

Вечерта на третия ден, след като Джейн и нейните дами вече се бяха оттеглили по стаите си, се чу внезапна гюрултия при портите откъм реката. Слугите наизскачаха навън с фенери и факли, после група хора с наметала и ниско спуснати качулки се втурнаха към двореца. Прозорецът на Джейн гледаше към вътрешния двор, но тя не успя да разпознае никого в тъмнината. Въпреки това усети, че около групата витае духът на конспирация и заговор. И преди да успее да повика мисис Елен, за да я прати да научи нещо повече, един паж изникна пред вратата ѝ.

— Ако позволите, милейди, една дама е дошла да ви види.

Зад него стоеше висока, наметната с пелерина фигура. Когато Джейн ѝ направи знак да влезе, жената пристъпи напред. Щом огънят освети лицето ѝ, Джейн разпозна дъщерята на херцога на Нортъмбърланд. Лицето ѝ бе напрегнато, с изопнати черти.

— Идвате с мен, милейди. Незабавно.

Джейн впери очи в нея, потресена от тази внезапна заповед.

— Трябва да отидем в Сайон хауз. Веднага се пригответе за път. Баща ми ме прати да ви заведе.

— В този час? И поради каква причина?

— Нищо не знам, милейди. Казано беше само, че не търпи отлагане и аз няма да губя никакво време, докато не ви отведе в Сайон хауз. Той е нагоре по реката, милейди, и приливът ще е срещу нас. Тръгвате ли?

Джейн разбра, че няма никакъв смисъл да задава повече въпроси. Жената насреща ѝ едва ли знаеше нещо повече от самата нея. Но за миг се поколеба. Ами ако това е поредният капан? Ако е начин да я принудят да се върне при съпруга си? Не. Едва ли херцогът би си дал толкова труд, за да го направи. Стига да пожелае тя да се върне отново при тях, трябваше само да ѝ го каже и тя щеше да бъде принудена да го стори. Тогава за какво е тази тревога? Каква ли може да е причината за това ненавременно, мистериозно повикване?

Бързото отплаване и пътят по реката преминаха за Джейн като сън. Объркването и притеснението ѝ нарастваха с всеки удар на греблата. Най-много я беше озадачил прощалният поглед на майка ѝ, когато тръгнаха. Херцогинята застана на портата и я изпроводи с изплашени, почти ужасени очи. Какво ставаше?

Пристигнаха в Сайон хауз и побързаха да слязат на кея. Каменните стъпала бяха хлъзгави и Джейн залитна, докато се изкачваше. От тъмнината се протегнаха две ръце, за да я подкрепят. Горے ги чакаха слуги с факли, за да ги посрещнат и придружат по пътя през парка към мрачния силует на господарския дом, който се мержелееше в дъното. В къщата цареше мрак, нямаше запалена нито една свещ дори. Въведоха Джейн в огромното преддверие и я оставиха сама, а прислугата потъна из тъмните ъгли. Залата беше празна и всеки звук откънтяваше в стените ѝ. Гоблените, плячка от не една католическа църква, висяха в мрака като призрачни силуети. Джейн застана нащрек — неподвижна, сама и скована от парализиращия ужас на това злоещо място.

Внезапно мракът бе разпръснат от трепкащите пламъчета на множество свещи, а под високия таван се чу кънтенето на тежки стъпки. В залата влезе херцогът на Нортъмбърланд, следван по петите

от графовете Хънтингтън и Пембрук. За смайване и ужас на Джейн, те и тримата коленичиха пред нея. След това, въпреки протестите ѝ, херцогът на Нортъмбърланд ѝ целуна ръка и бързо се изправи.

— Последвайте ме, Ваша Светлост — каза той. И въпреки демонстративно показаното преди малко покорство, това си беше заповед. Преди Джейн да промълви дори дума или пък да го разпита за смисъла на случилото се току-що, той ѝ обърна гръб и поведе групата навън. Тя нямаше друг избор, освен да го последва.

Съпровождани плътно от графовете, те изкачиха стълбището и тръгнаха по дългата галерия на втория етаж. За още по-голямо удивление на Джейн, херцогът я поведе към подиум с балдахин над него, какъвто се полагаше само на кралски особи. Докато се опитваше да изравни стъпките си с едрите му крачки, почти препъвайки се в опита си да го догони, Джейн осъзна, че тук са се събрали всички членове на Тайния кралски съвет. Даже баща ѝ присъстваше! И Гилфорд също! В мига, в който я видяха, всички паднаха на колене.

Джейн впери поглед в преклонените им глави, докато трескаво търсеше логично обяснение на случващото се.

— Милорди... — започна тя.

— Ваша Светлост — изпревари я херцогът, а черните му очи се впиха в нейните с напрегнат, тържествуващ, суров поглед. — Кралят е мъртъв. Той посочи вас, Ваша Светлост, за своя наследница на трона. — После се обърна към коленичилите перове и с едно величествено махване на ръката ги накара да се изправят.

— Да живее кралица Джейн! — извика.

Техните гласове в хор повториха вика му.

— Ами принцеса Мери! Ами завещанието на крал Хенри?! — Гласът на Джейн трепереше неудържимо.

— Това е завещанието на крал Едуард, Ваша Светлост, а той мъдро и напълно съзнателно определи вас за своя наследница.

Думите се лееха гладко, сякаш овалени в зехтин и дълго репетирани, но зад тях звънтяха заплашителни стоманени нотки.

Джейн тръсна глава, все още неспособна да проумее какво става.

— Но как така? По каква причина принцеса Мери е била пренебрегната? Ами принцеса Елизабет? — добави тя. — И двете бяха упоменати в завещанието на крал Хенри като наследници на трона.

— И двете са незаконородени, Ваша Светлост. Самият крал Хенри го казва. Пък и бива ли да оставим кралството в ръцете на човек, който ще върне култа към папизма? Англия има нужда от кралица протестантка, при това родена в законен брак, не последователка на папата или пък копеле на една уличница.

Пред очите на Джейн за миг се появи картината на коронацията на Едуард, а думите на архиепископа прозвучаха в ушите ѝ ясно, сякаш някой току-що ги бе произнесъл в стаята: „Лордове, ето пред вас стои Едуард, законният и неоспорим наследник на короната според божията воля и хорските закони“.

Законният и неоспорим наследник на короната според божията воля и хорските закони.

— Короната не ми се полага по право! — извика Джейн и избухна в плач, усещайки как я залива вълна от страх и отчаяние. — Не мога да я приема! Принцеса Мери е законният наследник — и пред бога, и пред хората!

Баща ѝ тутакси се озова край нея.

— Вече е твърде късно, дъще. Няма връщане назад. В този момент по всички улици из Лондон и кръстопътищата на страната се оповестява възкачването на престола на Джейн, кралица на Англия.

— Това не може да стане без моето съгласие. А ти не можеш да ме принудиш да приема, татко, както насила ме накара да се омъжа!

— Тогава смъртта ми ще ти тежи на съвестта! А заедно с нея и смъртта на съпруга ти и на твоя свекър! Ние всички участваме наравно в това начинание и се заклехме във вярност пред теб като наша кралица. Ако сега откажеш и Мери стане кралица, ще отсекаат главите на всинца ни. Ще приемеш ли върху съвестта си това бреме, дъще?

Джейн потрепери, осъзнавайки какъв чудовищен избор трябва да направи. После внезапно ѝ хрумна друго.

— Майка ми... — прошепна едва чуто тя, търсейки отчаяно изход. — Ако принцесите наистина са лишени от правото да наследят короната, тогава тя се пада по закон на майка ми преди мен.

— Майка ви благородно преотстъпи това си право на вас, милейди — бързо се обади херцогът на Нортъмбърланд. — Тя мъдро реши, че в този момент Англия има нужда от млада кралица в добро здраве, за да я управлява дълги години напред. И за да създаде нова

династия — поколения наследници на трона, в чиято законност никой да не може да се усъмни.

Сега и Гилфорд пристъпи напред и отново коленичи пред нея, поемайки ръката ѝ в своята.

— Милейди, вие *трябва* да дадете съгласието си. Като ваш съпруг аз бих могъл да ви заповядам, но в замяна на това ви моля на колене. Всички ние сме вече толкова дълбоко затънали в това опасно дело, че е късно за връщане назад. Лордът, вашият баща, е съвсем прав — вече нищо не може да се направи. *Трябва* да приемете. Нима с лека ръка бихте станали причина за нашата смърт? — При тези думи гласът му се прекърши, а устните му започнаха да треперят. Той очевидно беше ужасен от мисълта, че тя може да откаже.

Джейн отчаяно го погледна. После обиколи с поглед лицата, които я заобикаляха — това на херцога, сурово и неотстъпчиво; на баща ѝ — умоляващо. Баща ѝ също изглеждаше много изплашен, сякаш едва сега си даваше сметка каква чудовищна постъпка бе извършил. Джейн падна на колене и зарови лице в дланите си.

— Напътствай ме, господи — помоли се тя. — Помогни ми! Посочи ми пътя! Покажи ми твоята воля...

Те имаха право. Баща ѝ, херцогът на Нортъмбърланд, Гилфорд — всички те бяха обречени на смърт, ако тя откаже короната. Вече нямаше връщане назад, твърде късно бе. В сърцето ѝ нямаше обич за нито един от тях, но можеше ли да поеме товара на вината за смъртта им? Какъв беше нейният дълг сега? Нима бог също желае тя да стане кралица? Ако е така, то тя щеше да поеме своето бреме, колкото и да се страхуваше от онова, което предстои. Но дали това бе волята божия? Той ли е направлявал Едуард в решението му да избере друг наследник на трона или това просто бе поредният коварен заговор на херцога на Нортъмбърланд? Ако откажеше обаче... Нима тогава господ ще стовари върху нейните плещи вината за смъртта на толкова много хора?

Главата ѝ се замая от вълнение и както беше коленичила, тя усети началото на нов пристъп на треската. Страните ѝ пламнаха в огън, а мислите ѝ се замъглиха и объркаха.

— Станете, Ваша Светлост. Ще ви придружа до покоите ви.

Гласът на херцога на Нортъмбърланд прозвуча необичайно меко, даже с нотка на съчувствие. Това свари Джейн неподготвена, тя му се

поддаде против волята си и позволи на херцога да ѝ помогне да се изправи.

В същия миг лордовете отново паднаха на колене и сведоха глави. Под трепкащата и променлива светлина на свещите, които разпръскваха мрака, сенките им заподскачаха наоколо като пощурели дяволи.

И преди още Джейн да се овладее, преди да е казала, каквото и да било, херцогът я преведе покрай тях и двамата напуснаха стаята.

12. КАПАНЪТ ЗАД КОРОНАТА

Тази нощ Джейн не можа да мигне. Чак до разсъмване тя остана коленичила, умолявайки бог да ѝ даде сили и да я направлява. Утрото я завари примаяла от изтощение, обзета от треска и все така объркана. Занапред вече нямаше да има миг покой. Слънцето едва се бе показало, когато отново я извикаха. Опирайки се върху ръката на старата си дейка, тя излезе от спалнята, за да завари пред нея херцога на Нортъмбърланд. Пронизващите му черни очи я огледаха педя по педя, после той се наведе в демонстративно нисък поклон.

— Ваша Светлост!

— Аз не съм... Аз все още не съм сигурна дали... — Гласът на Джейн бе толкова слаб, че думите ѝ едва се чуваха дори от онези, които стояха редом с нея.

Херцогът бързо се изправи.

— Това е волята божия, Ваша Светлост! Нима ще се усъмните, че такава е повелята на небесата, предадена чрез устата на вашия собствен, така скъп на сърцето ви, братовчед, нека бог успокои душата му!

Джейн мълчаливо го гледаше.

— Но така или иначе, Ваша Светлост, жребият е хвърлен — повтори той. — Името на кралица Джейн се предава от уста на уста и хората се трупат, за да ви приветстват. Денят за процесията до Тауър вече е определен, а из Лондон шестват радостни тълпи, които отсега празнуват. — Той замълча. — Вие *сте* кралица — звънна стоманата на гласа му. Очите му дълбаеха като със свредел нейните, докато той не се увери, че тя се държи на краката си единствено по негова воля.

— Милостиви боже — прошепна тя, — ако това е волята ти...

— Това е!

Джейн затвори очи, за да се освободи поне за миг от погледа на херцога, а тялото ѝ се отпусна с цялата си тежест върху мисис Елен.

— Добре тогава — промълви тя, — така да бъде.

Внезапно отново я обзе сковаващ страх и преди още да се овладее, като по даден знак в стаята нахлу майка ѝ, следвана от цяла свита кройчици и шивачки.

Джейн изведнъж се озова в центъра на някакъв луд водовъртеж от забързани и заети с работа хора, които ту ѝ се покланяха, ту се втурваха нанякъде, за да я подготвят час по-скоро за представянето пред жителите на Лондон. Гардеробът на бедната херцогиня на Съмърсет бе плячкосан за пореден път. Джейн имаше чувството, че ще се вкопае в земята под тежестта на гъсто избродираните одежди и купищата накити, които навлякоха отгоре ѝ.

Скоро цялото имение Сайон хауз бе обхванато от смут и бъркотия. Към кройчиците и шивачките сега се присъединиха още слуги, лодкари и войници с алебарди, които изпълниха цялата къща и двора. Те кръжаха наоколо, получаваха заповеди и на свой ред нареждаха нещо някому. Но наред този хаос, врява и бъркотия, само една мисъл заемаше съзнанието на Джейн — тя бе постигнала нещо. Тя бе кралицата на Англия.

* * *

Към три часа процесията от лодки и баржи, която трябваше да ги отведе до лондонския Тауър, беше готова. По традиция, спазвана от всички крале и кралици на Англия досега, Джейн трябваше да остане със семейството си и членовете на Тайния кралски съвет в Тауър чак до коронацията.

Най-сетне Джейн пристъпи пред очакващата я тълпа от благородници и придворни, нагласена като кралица. Тя носеше тежка, богато бродирана дреха и елек с ръкави до земята в цветовете на Тюдорите — бяло и зелено, извезани пищно със злато и сърма. Върху блестящата ѝ коса бе поставена малка шапчица, отрупана с диаманти, рубини и перли. Гилфорд търпеливо я очакваше, за да ѝ подаде ръка. Той бе също пременен с пищна дреха и панталони от бял и златист сатен, които подчертаваха още повече изящството на високата му фигура и русата глава. Двамата заедно представляваха бляскава двойка, от чиято красота дъхът спираше.

Гилфорд сияеше, очевидно радостно възбуден от тържествеността на мига и съвсем забравил доскорошните си страхове. Външно запазила ледено спокойствие, Джейн бавно пристъпваше край него през шпалир от богато облечени хора, които дълбоко им се кланяха. Но отвътре тя продължаваше да бъде раздирана от противоречиви чувства, което ѝ се случваше за първи път в живота.

Но колкото по-напред вървяха, толкова по-видимо изпъкваше един основен пропуск в подготовката на тържествената процесия. Джейн бе толкова дребна, че крачейки до високия си съпруг, тя можеше да бъде видяна единствено от онези, които са в първата редица на шпалира. Останалите успяха да зърнат само върха на главата ѝ. Последва смайване, ужас, бъркотия — събралото се множество трябваше да *види* новата кралица. Решението бе намерено бързо. Някой домъкна отнякъде чифт дървени трупчета, високи три инча^[1], които привързаха за краката на Джейн. Така и онези, които стояха в позадните редици, вече можеха да видят ясно лицето на бъдещата си владетелка. Сега обаче тя бе принудена да разчита на подкрепата на Гилфорд, за да стигне с олюляване и поклащане до чакащата на кея лодка.

В четири часа приливът дойде и процесията пое по реката. След смъртта на краля често се извиваха бури, но този ден времето бе тихо и ясно. Слънчевите лъчи биваха улавяни и отразявани от множеството накити, скъпоценни камъни, ефесите на мечовете и окичените с разноцветни пера шапки на лондончани, препълнили лодките по реката. Златотъкани и сребротъкани платове, многоцветни дамаски и сатени, оживено разговарящи хора, които коментираха, каквото им попадне пред очите, с изключение на Джейн — смесването на всичко това създаваше пъстра картина.

Джейн оставаше незасегната от заобикалящото я вълнение и мълчаливо се взираше в брега. Никога преди не ѝ бе прилошавало в лодка, но днес с огромно усилие потискаше гаденето, което заплашваше всеки миг да я надвие. Отначало покрай брега рядко се виждаха хора, но колкото повече приближаваха Лондон, толкова по-гъста ставаше тълпата. Ала къде беше радостта и ликуването, за които толкова самоуверено говореше херцогът?

Тауър се извиси на хоризонта и оръдията му дадоха салют. Шумът от гърмежите бе оглушителен, но струпаните на брега хора не

им отвърнаха с радостни възгласи. Тази сутрин те се бяха събудили с новината за смъртта на своя крал и провъзгласяването на някаква неизвестна и нежелана негова братовчедка за кралица на Англия. Че кой от тях беше чувал досега за някоя си лейди Джейн Дъдли? Единственото, което знаеха за нея бе, че е снаха на херцога на Нортъмбърланд — най-омразният човек в кралството, от когото всички се страхуваха. Накъдето и да обърнеше очи Джейн, срещаше гняв и възмущение в погледите на хората, които сякаш виждаха пред себе си някаква кукла на конци, поставена да измести принцеса Мери. Групичките стрелци, наети да приветстват радостно новопровъзгласената кралица и да си хвърлят шапките във въздуха, щом хералдите надуеха тропетите, още повече подчертаваха студеното мълчание на останалите.

Джейн почувства обидата и негодуванието, които се носеха из въздуха. „Те не ме искат“, прошепна на себе си тя, но думите ѝ останаха нечути в общата радостна врява на борда на лодката ѝ. Джейн се огледа още веднъж и си припомни ликуващите тълпи, съпровождали процесията на Едуард към Уестминстърския дворец. Хлад скова тялото ѝ и той нямаше нищо общо с вятъра, полъхващ откъм реката.

Най-сетне стигнаха кея на Тауър и се приготвиха за слизване. На Джейн дадоха китка цветя и билки, която да държи близо до носа си, докато преминат по моста над вонящия ров, но дори нейният силен аромат не успя да смекчи зловонието на застоялата вода в рова под краката им. Всички нечистотии в Лондон се оттичаха тук. Джейн тикна нос в букетчето и тичешком прекоси моста, хлътвайки в крепостта през Кралските порти.

От другата страна я очакваха най-изтъкнатите и благородни хора на цяла Англия. Тук нямаше и следа от студеното мълчание и възмущението на хората отвън, а я посрещнаха радостно оживление, великолепиe и тържествена церемония, която би поласкала всяка принцеса. Предполагаше се, че това трябва да заличи всякакви опасения и колебания, но не стана така. Споменът за мълчанието на тълпата и прикованите в нея изпитателни погледи на обикновените хора стоеше между Джейн и тези богато облечени, обсипващи я с ласкателства лицемерни придворни. Джейн си пое дълбоко въздух и се обгради с невидима, но яка и непробиваема черупка. Каквото беше

започнато, трябваше да се завърши. И тя щеше да премине през всичко.

Пред вратата на Тауър чакаха маркизът на Уинчестър, кралският ковчезник и сър Джон Бриджес, лейтенантът на Тауър. Двамата бяха заобиколени от високопоставени цивилни и военни, охранявани от йомените от кралската гвардия, всеки праметнал своята позлатена брадва през рамо. И архиепископът на Кентърбъри беше тук, за да благослови новата кралица. Зад него стояха херцогът и херцогинята на Нортъмбърланд и родителите на Джейн, херцогът и херцогинята на Съфолк.

Уинчестър падна на колене и поднесе ключовете от крепостта. Херцогът на Нортъмбърланд пристъпи бързо напред, взе ги и ги подаде на Джейн. Джейн ги пое в ръце, после процесията бавно потегли натам, откъдето се чуваше ревът на топовните гърмежи.

Оръдейните кули бяха обвити в дим, който обгръщаше позлатените им куполи и копринените щандарти при всеки изстрел, после се разсейваше във въздуха и откриваше плющящите на вятъра знамена. Гарваните с грачене се разлитаха пред процесията по нейния път. Кланящи се велможи, коленичили пажове, приклякащи придворни дами образуваха безкрайна върволица по възвишението, водещо към Уайт Тауър и кралските апартаменти. Оттатък бе мрачният и нисък параклис „Св. Петър във Винколи“, злокобно място, където почиваха останките на двете обезглавени на ешафода съпруги на Хенри — Ан Болейн и Катерина Хауард. Джейн се загледа в параклиса, после отвърна очи. Това бяха най-нещастните кралици. Дали и тя нямаше да се нареди сред тях?

Но миг по-късно тя изопна тесните си рамене и вирна високо глава. Дори и да трепереше вътрешно, никой не биваше да забележи това. Каквото и да станеше занапред, пътят вече е избран и на нея ѝ оставаше само да го следва. Отново се чуха ликуващи възгласи; от небето пред нея заваляха розови листенца и покриха пътеката, по която трябваше да мине. Тя скришом вдигна поглед към синия свод. После мислено се предаде на божията воля и пристъпи напред с твърда крачка; малките ѝ стъпала с привързани към тях дървени пънчета вече вървяха уверено, носейки я през огрения от слънцето площад на Тауър Грийн.

Въведоха Джейн в Уайт Тауър, после тя се спусна надолу в залата за аудиенции и зае мястото си под кралския балдахин. Уинчестър, кралският ковчезник, напусна залата за кратко и се върна, следван от процесия пажове, които носеха ковчезета и кутии. Джейн се стъписа, когато забеляза, че лично ковчезникът държи в ръцете си владетелската корона.

— Ваше Величество — започна той, поднасяйки ѝ короната, — ще благоволите ли да приемете това?

Джейн се дръпна като опарена от подплатената с пурпурно кадифе и отрупана със скъпоценни камъни тиара, сякаш тя можеше да ѝ причини зло.

— Милорд! — ахна тя. — Едва когато бъда коронясана в присъствието на господ и неговите свидетели от наместника му на земята, тогава ще имам правото да нося корона. Светотатство е да ми я поднасяте така!

— Но, Ваша Светлост — насърчително ѝ се усмихна лорд Уинчестър, — ние само искахме да я премерите. За да се убедим, че ви стои добре, Ваша Светлост.

— Не, милорди — умолително рече Джейн. — Не мога да сторя това. То е против божии закони. Мога да приема това свято бреме само от ръцете на архиепископа. — Тя едва не се разрида при последните думи.

— Все пак я пробвайте, Ваша Светлост — настоя херцогът на Нортъмбърланд. — Трябва още преди коронацията да знаем дали не се налага да я променят според главата ви. Това е част от обичая. А щом се убедим, че тази ви е по мярка, ще наредим да изработят и втора — за вашия съпруг.

При тези думи, въпреки огромното си смущение и объркване, Джейн внезапно осъзна цялото коварство и жестокия замисъл в действията на херцога. Той е планирал това от месеци, още откакто е разбрал, че кралят ще умре! Ето защо толкова настояваше за нейния брак с Гилфорд. Дори беше успял да убеди краля да промени завещанието на баща си — именно за този пергамент говореше Сидни. А после започна да се пазари с нейните родители. При тази сделка

херцогинята на Съфолк се отказваше от претенциите си за трона, в замяна на което той беше се наел да направи Джейн кралица на Англия!

На свой ред Джейн щеше да направи сина му Гилфорд крал. Което беше и крайната цел на неговия план. А щом веднъж Гилфорд станеше крал... Джейн нямаше нужда да се замисля особено какво ще последва. Тогава кралят щеше да е истинският владетел, независимо кой от двамата е всъщност законният наследник на трона. В мига, в който Гилфорд бъде провъзгласен за крал, управлението на Англия щеше да е в неговите, а не в нейните ръце. И в ръцете на херцога на Нортъмбърланд. Това беше капан и тя бе паднала в него без шанс да се измъкне някога. Тази мисъл я затисна като мъртвешки покров. Но благодарение на нея гаденето изчезна, треската утихна, объркването беше прогонено.

— Никога! — Дребна, ужасена, но вече преливаща от ярост, Джейн се изправи в цял ръст и впи очи в стъписания херцог. — Ти ме принуди да приема короната — моля се на бога после всички ние вкупом да не се каем за това — но няма да провъзглася Гилфорд за крал. Никога! Той може да стане херцог, но не и крал с власт над моята.

— Ваша Светлост! Той е ваш съпруг! — Херцогинята на Нортъмбърланд първа се съвзе сред общото стъписване.

Гилфорд веднага се обади след нея.

— Милейди, защо се колебаете? Редно е аз, вашият законен съпруг, да бъда провъзгласен за крал. Представете си колко непристойно би било, ако Англия е управлявана от кралица, чийто съпруг е *херцог*!

— В името на небесата, Ваша Светлост, моля ви, размислете! — Херцогът на Нортъмбърланд беше възвърнал самообладанието си и вече говореше самоуверено, даже със заплашителен тон. — Това е ваш дълг.

— Умолявам ви, съпруго моя! — извиси глас отново Гилфорд. — Дори и в най-страшните си кошмари не съм си представял, че бихте отказали.

Джейн се огледа. Даже родителите ѝ изглеждаха слисани. Гилфорд бе толкова поразен, че вече чупеше ръце — но този блясък в очите му просто не можеше да е сълза! Тя изпитваше към него

съжаление, примесено с презрение. Значи всички те бяха замесени в коварния заговор! Бяха го планирали отдавна, без тя дори да подозира за кроежите им. Е, накрая се разкриха. И щом като я провъзгласиха за кралица, остава ѝ единствено да се държи като такава! Джейн предизвикателно се обърна с лице към херцога на Нортъмбърланд.

— Моят дълг е да ръководя парламента и да не правя нищо подобно без тяхното съгласие. Иначе би било незаконно. В моите права е да направя съпруга си херцог — толкоз. Всичко по-нататък трябва да е скрепено с декрет на парламента. — „А това няма да се случи, поне докато аз съм все още кралица“, добави на себе си тя. — Убедена съм, че Ваша Светлост познава законите на Англия не по-зле от мен. — Последните ѝ думи имаха за цел да уязвят херцога и тя вложи в тях толкова презрение, колкото ѝ беше по силите.

Херцогът на Нортъмбърланд целият пламна, но лорд Уинчестър му попречи да каже нещо необмислено. Той избута напред пажовете с ковчежетата и кутиите, които го придружаваха.

— Ваша Светлост — намеси се бързо той с помирителен тон, — моля ви поне да приемете тези накити, които по право принадлежат на английската корона. Умолявам ви! Те сега са ваши и са поверени на вашите грижи.

Докато той говореше, пажовете положиха ковчежетата върху килима в краката на бъдещата кралица. В този случай на Джейн не оставаше нищо друго, освен да ги приеме.

Най-накрая кралският ковчезник се смили над нея и помоли за позволение да напусне. Когато го получи, той заотстъпва назад, покланяйки се дълбоко на всяка крачка, като за огромно облекчение на Джейн отнесе със себе си и кралската корона. Вече можеше да се каже, че в тази битка тя е победител.

Гилфорд отново отвори уста с намерението да заговори, но едно махване с ръка от страна на баща му го накара да млъкне. Херцогът си даваше сметка, че Джейн има право.

— Ще обсъдим това по-късно — остро го сръза той.

Джейн, поне засега, беше спечелила и тази битка. Но един бегъл поглед към изкривеното в гневна гримаса лице на херцогинята на Нортъмбърланд и намусеното изражение на Гилфорд ѝ подсказа, че победата си има цена. Пък и херцогът нямаше да се предаде толкова лесно, това поне е повече от сигурно. Той никога не би допуснал някой

така бързо да унищожи неговия дълго и грижливо подготвян план. В момента наблюдаваше Джейн с поглед, по който можеше да се съди, че не би се спрял и пред убийство.

— Ние със сина ми също ще ви оставим, ако Ваша Светлост разреши — обяви херцогинята с едва прикрито презрение в гласа.

— Не разрешавам, мадам — бързо отвърна Джейн. — Както вие настоявахте да остана редом със съпруга си след нашата сватба, така и аз сега държа съпругът ми да е край мен до коронацията. Както се видя, народът на Англия вече таи подозрения спрямо мен, ето защо няма да давам допълнително храна на слуховете заради мъж, който не действа в съгласие с коронованата си съпруга. Лорд Гилфорд остава тук.

Над залата се спусна тежко мълчание, а херцогинята недоумяващо впери поглед в Джейн. Джейн обаче запази самообладание. Накрая херцогинята сведе очи и направи дълбок поклон.

— Както желаете, Ваша Светлост — едва процеди тя през стиснатите си зъби. — Лорд Гилфорд остава тук.

---

[1] Инч — английска мярка за дължина, равна на 2,54 см. — Б.пр. ↑

13. ВРЕМЕ ДА СЕ РОДИШ...

Само два дни по-късно Джейн вече съжаляваше за взетото решение. Гилфорд непрекъснато се мусеше и хленчеше и все се оплакваше, че не му оказват нужното внимание. Херцогинята на Нортъмбърланд, която предпочете да остане близо до сина си, и херцогинята на Съфолк непрестанно се препираха и спореха трябва ли той да бъде провъзгласен за крал или не. Треската на Джейн отново се върна, придружена от непоносима болка в главата. В отчаянието си тя нареди прислугата да коленичи пред Гилфорд и да се обръща към него с „Ваша Светлост“ — външните знаци за почит към кралска особа. Освен това му беше разрешено да седи под кралския балдахин, и то на равна височина със съпругата си. Но дори тези отстъпки не го задоволиха. Джейн обаче нямаше намерение да прави повече компромиси.

А иначе всяка минута в дните до коронацията беше запълнена. Членовете на Тайния кралски съвет се събираха всяка сутрин и следобед. Болна или не, Джейн беше решена да не стои безучастна и настояваше след края на всяко заседание да ѝ се представя подробен доклад. Трябваше да се изпратят известия до представителите на английската корона във Франция и Испания относно възкачването ѝ на трона, имаше много документи, които трябваше да подпише. Датата на коронацията бе определена за след две седмици и подготовката кипеше с пълна сила. Въпреки това зад всички приготовления се усещаше някакво напрежение. Из Лондон не се срещаша ликуващи хора, отникъде не се дочуваше шум от веселба. Хората си вършеха тихо и умърлушено всекидневните задължения. Откъм лейди Мери, както сега я наричаха, също не пристигаше нищо, освен зловеща тишина. Херцогът на Нортъмбърланд побърза да ѝ прати известие за възкачването на Джейн на трона, веднага след като този план получи одобрението на най-влиятелните хора, но и досега нямаше отговор.

Едва вечерта на единадесети юли, докато Джейн, семейството ѝ и членовете на Тайния кралски съвет вечеряха, пристигна известие.

Куриерът настояваше да го предаде лично на херцога на Нортъмбърланд и твърдеше, че е спешно. Както беше изтощен от пътя и покрит с прах от дългото препускане, той влетя в залата за аудиенции.

— Ваша Светлост — припряно рече той, покланяйки се дълбоко пред Джейн. После подаде парчето пергамент на херцога на Нортъмбърланд.

Докато херцогът четеше писмото, в стаята се възцари гробовна тишина. Лицето му обаче остана безизразно и с нищо не подсказваше съдържанието на това известие. Най-сетне той вдигна очи.

— Твоята задача е изпълнена — кратко отпрати той очакващия заповедите му куриер. — Остави ни!

Когато момчето излезе, херцогът се обърна към членовете на Тайния съвет, демонстративно пренебрегвайки Джейн.

— Лейди Мери настоява за своето право да наследи трона. Сега наближава Лондон с голяма армия, за да предяви исканията си.

Херцогинята на Съфолк тутакси избухна в плач.

Херцогинята на Нортъмбърланд на мига я последва.

— Какво ще стане сега, милорд? Та ние сме загубени!

— Престанете да хленчите! — Херцогът сам бе твърде разтревожен, за да спазва куртоазния дворцов тон. — Пратете да повикат синовете ми Уоруик и Робърт при мен. Те трябва да съберат войска и да потушат този бунт още преди да се е разгорял.

Джейн ужасена наблюдаваше как трескаво се подготвя тази битка. Значи съвсем скоро щеше да се пролее кръв! И всичко това заради боричкането около трона! Тя напусто увещаваше херцога да се откаже от своя замисъл.

— Това е погрешно и несправедливо, милорд! — извика тя. — *В никакъв случай* не бива да се забъркваме в тази обречена битка. Пратете вестносец при принцеса Мери, че аз доброволно ще се предам и признавам нейното право да наследи короната. Умолявам ви, сторете това, милорд!

— О, глупаво дете — язвително отвърна херцогът. — Нима си въобразяваш, че тя ще ни прости, ако сторим това? Ако принцеса Мери се добере до короната, ние всички сме обречени на смърт, а ти — най-напред, милейди. Онова, в което сме се забъркали, е държавна измяна — няма съмнение в това, а ти си най-виновна от всички ни.

— Тогава нека умра само аз! Щом такава е волята божия, щом съм сторила грях, като си позволих да приема предложената ми корона, тогава нека си получа заслуженото!

— Само че аз нямам намерение да се предавам толкова лесно! Ще се бием, Ваша Светлост! И *ще победим!* — И херцогът гневно напусна стаята.

Неговите синове обаче се натъкнаха на много по-решителна съпротива, отколкото очакваха, и бяха принудени да се изправят лице в лице с твърдата и непокорна принцеса Мери, застанала начело на огромна, нарастваща от ден на ден армия. Народът на Англия се стичаше към нейната войска от всички краища на страната. Синове на херцога бяха напълно разгромени и едва отърваха собствените си кожи. Мери вече настъпваше начело на многобройна войска, обединила повече от пет хиляди доброволци.

В отчаянието си херцогът на Нортъмбърланд оглави армията на кралица Джейн и тръгна да пресрещне лейди Мери. Отначало той искаше да повери това на херцога на Съфолк, защото нямаше доверие на нито един от останалите лордове, но Джейн не му позволи. Колкото и да бе изтърпяла и изстрадала от баща си, още по-ужасена се чувстваше при мисълта да бъде изцяло поверена на волята на херцога. Той неведнъж ѝ бе давал да разбере, че очаква тя безпрекословно да се подчинява на неговите желания, но сега Джейн имаше друго наум.

Малко след заминаването на херцога от армията взеха да пристигат вести, че хората не са му предани така, както биха повярвали на херцога на Съфолк. Херцогът на Нортъмбърланд си бе спечелил твърде много врагове; него го мразеха и презираха в доста краища на кралството. В добавка към това и членовете на Тайния кралски съвет взеха да негодуват все по-открито. Херцогът имаше пълно основание да не им вярва — те вкупом го мразеха не по-малко, отколкото народа на Англия. После дойде новината, че войниците от неговата армия дезертират при противниковите войски. Той на два пъти поиска подкрепление и двата пъти лордовете му отказаха.

Накрая из Англия се разнесе вестта, че Мери е била провъзгласена за кралица в Оксфорд. В същата нощ и лорд Пембрук, и лорд Уинчестър напуснаха Тауър, без да поискат разрешение от Джейн и се завърнаха по домовете си. Това намирисваше на дезертьорство и Джейн незабавно реагира като прати войници да ги върнат обратно.

Когато ги докараха под строй, доведена до ръба на отчаянието, тя нареди всички гости в Тауър да бъдат държани под ключ, а ключовете да ѝ се носят всяка вечер в седем часа. Не беше минала и седмица, откакто бяха провъзгласили Джейн за кралица, а тя вече успя да се сблъска с измяната, която я дебнеше отвсякъде. Ако искаше да оцелее, трябваше да я предугажда и да ѝ се съпротивлява.

Нортъмбърланд беше принуден да отстъпи към Лондон. Числото на стражите около Тауър бе удвоено. Членовете на Тайния кралски съвет, включително Пембрук и Уинчестър, поискаха аудиенция при кралицата.

Джейн ги прие.

— Ваша Светлост — започна лорд Пембрук, коленичейки пред нея, — развоят на сраженията не е в наша полза. Молим за вашето позволение да напуснем Тауър и да преговаряме с представителя на Франция. Той ще ни подкрепи. Това е единственият начин да се избегне кръвопролитие.

В гласа му имаше покорство и почителност, но Джейн не повярва нито на една негова дума. Те искаха да ѝ заложат капан, тя беше сигурна в това. Но какво трябваше да стори сега? След като без нейно съгласие взеха решение да се приеме сражението с войската на Мери, сега нищо вече не можеше да бъде поправено, нито пък събитията — овладени. Какво повеляваше дългът ѝ в такъв случай? Тя беше напълно безсилна и безпомощна. Не ѝ оставаше нищо друго, освен да се остави в божиите ръце и да се подчини на неговата воля. Тя се поколеба за миг, след това решително се обърна към просителите:

— Вървете тогава. — Изрече го с толкова слаб глас, че всички напрегнаха слух, за да я чуят. — И сторете каквото е необходимо.

Още на следващия ден в Тауър пристигна вестта, че лордовете от Тайния кралски съвет вкупом са преминали на страната на принцеса Мери. На всичко отгоре настояваха Нортъмбърланд да се върне и да се предаде. А като доказателство за своята вяроност присъствали и на католическата литургия в катедралата „Св. Петър“. Лично херцог Съфолк донесе тази новина на дъщеря си. Накрая посегна и собственоръчно смъкна балдахина над главата ѝ.

— Това вече не ти приляга, дъще — каза той. Гласът му се пречупи, а очите, обикновено толкова горди и високомерни, сега се

напълниха със сълзи.

— Никога не съм го искала — отвърна Джейн. От раменете ѝ сякаш се стовари непоносимо бреме. Всичко свърши. И за първи път от девет дни насам усети мир в душата си. — Водена от покорството си към вас и моята майка, аз извърших смъртен грях. — Тя замълча. — Какво ще правим оттук нататък, татко?

Херцогът отклони очи от нейните.

— Не зная — той едва овладяваше треперенето на гласа си. — Трябва да дочакаме тук решението на съвета.

Джейн кимна.

Ала когато вечерята беше сервирана, херцогът и херцогинята на Съфолк не се появиха в трапезарията. Двамата заедно с херцогинята на Нортъмбърланд скришом бяха напуснали Тауър и се явиха пред Тайния кралски съвет, оставяйки се на неговото милосърдие, като шумно обявиха Мери за своята нова кралица. Гилфорд и Джейн останаха сами.

* * *

Накараха ги да напуснат кралските покои в Уайт Тауър още на следващия ден. Гилфорд беше отведен в Бючъм Тауър, където го затвориха в малка полукръгла стая на самия връх. Джейн пък изолираха в жилището на тъмничаря в затвора за благородници, което бе малка къщичка, залепена за Тауър Грийн. Позволиха на мисис Елен и Елизабет Тайлни да останат с нея; освен това ѝ беше разрешено да задържи при себе си и един паж.

Тъмничарят, господин Партридж, и жена му бяха добросърдечни хора, които, веднъж преодолели страхопочитанието и боязънта си да се окажат пазители на такава високопоставена особа, правеха всичко възможно да облекчат съдбата на Джейн.

На сутринта, след като се преместиха, лорд Уинчестър дойде да си прибере кралските накити. Той отиде най-напред в Уайт Тауър, после слезе в къщичката, където държаха Джейн като затворник.

— Милейди — започна той грубо и безцеремонно, — установяваме известни липси. Част от вещите на бившата кралица ги няма в ковчежетата. — Сега поведението му нямаше нищо общо с

неговото раболепие и ласкателствата, с които приветства Джейн като кралица при пристигането ѝ в Тауър.

Джейн се постара да събере цялото фамилно високомерие в погледа, с който отвърна на обвинението му. Из тези ковчежета, освен кралските бижута имаше какви ли не още дреболии и дрънкулки — златни копчета и игли за коса, брошки, малки емайлирани кутийки и часовници, изработени във формата на бижута. Джейн не бе имала нито време, нито желание да разгледа и половината от тях.

— Не зная за никакви липси, милорд — отвърна тя. — Всичко си беше на мястото, когато оставих ковчежетата — непокътнати и във вида, в който вие ми ги донесохте.

— Така или иначе, тези вещи липсват, милейди. И докато те не бъдат върнати на мястото им, съм принуден да ви помоля да ги заплатите.

— Да ги заплатя ли? И с какво? С тези няколко дребни монети, които ми оставихте ли?

— Да, милейди, и с някои от скъпите бижута, които донесохте със себе си.

Трепереща от гняв, Джейн прати мисис Елен да донесе малкото неща, които ѝ бяха останали. Докато ги подаваше на кралския ковчезник, устните ѝ се сгърчиха в презрителна гримаса.

— Каква жалка роля са ви отредили, милорд — каза тя. — Изглежда сте паднали по-ниско и от мен, щом като сте принуден да грабите от жена, на която всичко ѝ е било отнето.

Лорд Уинчестър пламна целият. Без да продума, той набързо се поклони и напусна.

— Сториха същото и с лорд Гилфорд — съобщи ѝ с негодувание мисис Елен по-късно същия ден. — Взеха му всичко, което имаше!

— Явно не искат да рискуват да подкупим тъмничарите си, за да ни освободят — отвърна Джейн. — Трябва наистина да сме им много скъпи, щом прибягват до такава низост, за да са сигурни, че няма да избягаме.

На трети август Мери най-сетне триумфално влезе в Лондон. Канонадата от пушечни и топовни изстрели в чест на нейното посрещане разбуди Джейн. Тя се спусна към малкото задно прозорче, но не успя да види почти нищо иззад високите стени на Тауър. Затова пък шумът от ликуващата тълпа посрещачи достигна съвсем ясно до

нея. Народът най-сетне с радост приветстваше новата си кралица — истинската дъщеря на Хенри — каквато не показва при възкачването на Джейн на трона.

— Простете, милейди, но ми е заповядано днес да останете вътре. — Мисис Партридж препречи пътя на Джейн видимо смутена, когато тя понечи да излезе за обичайната си сутрешна разходка около Грийн. — Казват, че кралицата щяла да дойде да освободи старите затворници, колкото се може по-скоро.

И наистина, още същия следобед Мери влезе в Тауър, съпроводжана от ликуваща процесия. Застанала край малкото прозорче, което гледаше към Грийн, Джейн можеше да наблюдава всичко, което става долу.

Кралицата, възседнала кротка кобила, покрита с пищно алено покривало, изглеждаше твърде доволна от посрещането в Тауър, но и много по-възрастна, отколкото си я спомняше Джейн. Мургавото ѝ лице сега бе пожълтяло и изпито, с измъчен вид. Неведнъж през последните години се чуваха слухове за влошеното ѝ здраве, които явно са били съвсем основателни.

Но една фигура, която яздеше веднага след кралицата, прикова погледа на Джейн. Беше принцеса Елизабет, извадена най-сетне от нейното доброволно наложено отшелничество, където единствено се чувстваше в безопасност. Червената ѝ коса се спускаше надолу по раменете в немирни къдри. Тя уверено държеше юздите на бялата си кобила и се усмихваше лъчезарно на събралото се множество. Тя много повече от сестра си прилича и се държи като кралица, помисли си Джейн.

— Кого ще освободят? — обърна се Джейн към мисис Елен, която стоеше на крачка зад нея.

— Херцогинята на Съмърсет, милейди. И бедният лорд Кортни, който е затворник още от времето на крал Хенри.

— Ами баща ми? Ами херцогът на Нортъмбърланд?

Въпреки засвидетелстваното верноподаничество към Мери и херцогът на Съфолк, и херцогът на Нортъмбърланд бяха хвърлени в затвора много скоро след ареста на Джейн и Гилфорд. Братята на Гилфорд също ги последваха в Бючъм Тауър.

— Лордът, вашият баща, милейди, беше опростен и заедно с вашата майка бяха приети обратно с цялата любов и приятелски

чувства от нейна светлост кралица Мери. Но херцог Нортъмбърланд вече е даден на съд и всички твърдят, че няма да избегне дървника.

— Трудно ми е да открия в сърцето си и капчица съчувствие към херцога — тихо отвърна Джейн. — Но нали са ни учили да прощаваме на враговете си. Най-удивителното е обаче, че баща ми за пореден път успя да се изплъзне от възмездието, полагащо се за делата му. Признавам, не проумявам как го постига. Сигурно най-добре за мен би било да следвам неговия пример и да се уча от майка си. — Тя въздъхна. Очевидно опрощението, което бяха получили родителите ѝ, не засягаше самата нея. Тя се запита дали те изобщо се бяха опитали да измолят милост и за нея.

На следващата вечер Джейн се зае лично да напише писмо до кралица Мери. Знаеше, че трябва да признае греха си, задето бе приела короната; трябваше да моли за милост Мери, надявайки се кралицата да прозре, че заговорът не е бил нейно дело, а че насила са я замесили в него. Такова писмо не се пишеше лесно. Джейн си даваше сметка, че нещо все пак трябва да бъде направено, нещо, което тя дължеше на своята кралица; но една част от нея продължаваше да се съпротивлява упорито, настоявайки, че това не е неин грях, а е престъпление на нейните близки. Гордостта не ѝ позволяваше да моли за милост. Но ако не за себе си, тя трябваше да направи това поне заради Гилфорд. Не го беше виждала, откакто ги затвориха, но мисис Елен ѝ каза, че той не може да се примири със съдбата си и страда жестоко.

— Повечето време плаче, милейди, и дълбае името ви в камъните на затворническата си килия. — Мисис Елен очевидно говореше с презрение за съпруга ѝ, но в този момент Джейн наистина му съчувстваше. Той не беше твърд като нея, но тази слабост не бе по негова вина.

Докато Джейн търсеше думи за писмото си, напрягайки очи в сумрака, осветяван единствено от недогорелия фитил на едно кандило, на вратата се почука.

— Имате посетител, милейди — обяви пажът ѝ.

Джейн се изправи на стола и потърка уморените си очи. Кой ли можеше да я посещава на това място? Не ѝ разрешаваха да се вижда с никого, пък и не се сещаше кой би пожелал да я навести именно сега.

Слизайки по тясната дървена стълба, тя с почуда зърна висока фигура, която стоеше с гръб към нея близо до вратата. Силуетът ѝ се

стори познат. После посетителят се обърна и тя вкопчи пръсти в перилата, за да не политне напред.

Беше Едуард.

— Джейн... — Едуард произнесе едва ли не само с дъха си името ѝ, но не тръгна към нея.

Джейн на свой ред почувства, че ако точно сега пусне дървените перила, тутакси ще се строполи на пода. А не можеше да произнесе нито дума.

— Струваш ми се бледа, да не си болна?

— Бях, но сега съм добре. — За миг Джейн се зачуди дали тази сцена не е единствено плод на нейното въображение. Тя все още не се беше възстановила напълно и нищо чудно това да е само халюцинация. — Едуард, наистина ли си тук?

— Тук съм, милейди.

— Но... Но как така?

— Кралицата... — Той замлъкна при тази дума, но после продължи бързо: — Кралицата възстанови всичките ни имоти. Мисля, че тя дори ще върне и титлата ми. Досега бе твърде щедра към мен и майка ми.

— Тя ли ти позволи да дойдеш тук?

— Не, това стана тайно и не бива да се повтаря — за твое добро е. Кралица Мери изпитва към теб единствено жал и досега е показала само милост, затова не бива да рискуваме с постъпки, които биха променили мнението ѝ. Въпреки това аз трябваше да те видя, та дори и само веднъж. Макар за мен ти да си изгубена завинаги.

Гласът му се пречупи.

— О, Едуард. Как ми се иска нещата да не се бяха случили така. Как ми се ще...

Едуард най-сетне пристъпи напред, протегна ръка и я постави върху нейната, която още стискаше перилата.

— Аз също, любима моя.

После дълго време никой от двамата не проговори. Най-накрая Джейн се овладя.

— Ще дойдеш ли да поседиш малко с мен или трябва веднага да тръгваш?

— Не мога да остана. Не бива да рискувам да ме намерят тук.

— Все не можеш да останеш за по-дълго. Никога двамата с теб не сме имали достатъчно време... — Гласът на Джейн потрепери. Този път обаче тя по-бързо възвърна самообладанието си. — Преди да тръгнеш, искам да те помоля нещо.

— Трябва да си сигурна, че ще направя за теб всичко, което е по силите ми.

— Не е за мен, а за сестра ми Катерина. Тревожа се за нея. Още нямам вест какво ѝ се е случило.

— Тогава се успокой, милейди, защото още сега мога да ти кажа всичко за нея. Бракът ѝ с долния син на Пембрук е разтрогнат и тя сега е в безопасност в Съфолк с майка ти.

Джейн въздъхна облекчено. Най-много се боеше да не би Катерина също да страда заради нейните грешки.

— Тя е още толкова млада, Едуард, и толкова неспособна да се оправи в този свят. Боя се за Катерина. Боя се да не би родителите ми сега да прехвърлят върху нея своите провалени амбиции. Ще се погрижиш ли за сестра ми, Едуард? Поне доколкото е по силите ти. Ще бъдеш ли неин приятел?

— Ще бъда, милейди, кълна се. А ти се довери на божията милост и може би ти самата ще можеш още дълго да се грижиш за своята сестра. Кралицата не се бои от теб и убеден съм, ако не срещне съпротива от страна на протестантите заради връщането на нейната религия, сигурно ще те освободи.

— Наистина ли мислиш така, Едуард? Нима това е възможно?

— Да, вярвам го с цялото си сърце. Херцогът е подстрекател на тази измяна — и той трябва да бъде наказан. Ти и твоят нещастен съпруг сте били само невинни негови заложници. Кралицата не таи злоба към теб. Ще има съд — няма как да мине без това — но теб със сигурност ще те оправдаят и ще те освободят.

Внезапно няколко думи от казаното от Едуард добиха особено значение.

— Ти каза — заради връщането на нейната религия. Значи Англия отново е папистка?

— Да, боя се, че е точно така. Въпреки това протестантите не са подложени на гонения. Кралицата е решена да се отнася еднакво с всичките си поданици и да бъде толерантна и към двете религии. Дори

по-толерантна, отколкото беше крал Хенри и бедният ни братовчед към нейната вяра.

— Толерантна? Към истинската религия? — Джейн за миг си възвърна своя предишен плам и страст, но после бързо пак клюмна. — Предполагам, че толерантността е единственото нещо, на което можем да се надяваме в момента. Дано бог ни даде сила да понесем това, докато не дойде време да го променим отново.

— Джейн! Дори не говори така! Надеждата за твоето освобождение се крепи единствено на това колко смирено и спокойно ще приемеш вярата на нейна светлост и на това, че протестантите няма да се разбунтуват. Само намек за недоволство и ти си изгубена, милейди.

Джейн твърдо изгледа Едуард.

— С радост ще се разделя с този живот, милорд, ако знам, че думите господни отново правилно се тълкуват и властват над земите на Англия. Аз съм нищо. Господ, нашият небесен баща, е всичко. Животът тук е нищо. Животът на небето ще е нашата награда.

— Знам. И аз обичам бог също като теб. Но аз обичам и теб, милейди, и не бих искал да умреш. Дори и да не те видя никога вече през живота си, пак не искам да умреш.

— Но, Едуард, любими мой, нали дори свещените книги ни учат така: „За всяко нещо си има време... време да се родиш и време да умреш“. Аз не се боя от смъртта, Едуард. Ти също не бива да се боиш от нея. Защото може би именно в смъртта двамата с теб най-сетне ще се съберем.

Дълго време след като Едуард си беше тръгнал, Джейн седя с изправени рамене край прозорчето под мъждукащата светлина на догарящото кандило. Сетне отново взе перото и продължи да пише.

14. ... И ВРЕМЕ ДА УМРЕШ

Август премина в септември. Септември се нахвърли срещу пламтящия октомври. Херцогът на Нортъмбърланд, посред гръмки декларации относно своята вяра и горчиво покаяние, задето бе кривнал от правия път, отново се върна към католицизма и помоли да го допуснат да присъства на литургията в малкия параклис „Св. Петър във Винколи“ при Тауър Грийн. Въпреки чудотворното му възвръщане към правата вяра обаче, той беше съден, осъден и екзекутиран, а тленните му останки бяха положени в същия този параклис, редом с тялото на херцога на Съмърсет.

Денят за началото на процеса срещу Гилфорд и Джейн още не бе определен. Сякаш Мери съвсем беше забравила за тях. Коронацията ѝ трябваше да се състои в първия ден на октомври и вече се говореше за брак между нея и Филип Испански. Тези слухове обаче не предвещаваха нищо добро. Макар управлението на кралицата досега да бе толерантно към различните религии на нейните поданици, протестантите никога нямаше да приемат съюз с католическа Испания, а дори някои католици бяха срещу това. Омразата и страхът от Испания бяха така дълбоко насадени в душата на английския народ, че той никога не би приел един испанец за крал.

За Джейн обаче тези месеци бяха мирно и спокойно време. Разрешиха ѝ да получава книги, тя се разхождаше под топлото слънце и здравето ѝ постепенно укрепваше. Позволиха и на снахите ѝ да се присъединят към тях в Бюкам Тауър. Тя често ги виждаше да се разхождат, но нито на тях, нито пък на Гилфорд разрешаваха да говорят с нея. Джейн не съжаляваше за това. Преминавайки през много болка, тя най-сетне бе постигнала безгрижието на своите родители; затова сега не би понесла среща с тях или пък с Гилфорд, който продължаваше да е все така яростен и отчаян едновременно, както я бяха осведомили.

Само едно нещо я притесняваше. Натъжи я един нещастен стар и болен лъв, когото държаха затворен в мръсна клетка близо до портите.

Използваха го за развлечение на благородните господа, които идваха от време на време да го дразнят. До Джейн достигаше неговият самотен и отчаян рев и тя помоли да я заведат да го види, но след това не събра сили да се върне отново там. Този затворник ѝ напомняше твърде болезнено за нейното собствено затворничество.

Най-накрая се разбра, че ще ги съдят на четиринадесет ноември, близо месец след шестнадесетия рожден ден на Джейн. Меката и топла есен се бе превърнала в зима и денят си отиваше, студен и ветровит. Джейн внимателно подбра дрехите си. Облече проста черна рокля с пола от черно кадифе. На главата ѝ имаше черен сатенен капишон, украсен с черен кехлибар. Като излизаше от стаята, взе със себе си и малка молитвена книга, подвързана с черно кадифе, от която всекидневно черпеше сила.

Джейн и нейните две придружителки бяха отведени до очакващата ги лодка, където, за първи път, откакто ги бяха затворили, тя отново видя Гилфорд. Изглеждаше отслабнал и измъчен. Той също беше облечен в черно, в черен елек, през цепките на чиито ръкави се виждаше бяла риза. Красивата дреха обаче само подчертаваше неговата бледност. Джейн несъзнателно посегна и улови ръката му, когато седнаха един до друг в лодката.

— Как сте, милорд? — внимателно попита тя.

— Ами как да съм — отвърна той горчиво. — О, боже, как бих могъл да се чувствам — та аз съм затворник, милейди. Баща ми е убит, а аз, по всичко личи, ще го последвам. Вие как мислите, добре ли вървят нещата при мен? Та аз съм изгубен! Съсипан!

— Засрамете се, лорд Гилфорд! Жал ми е за вас, разбира се, задето изгубихте баща си, но трябва да се овладеете и да покажете висок дух.

Той раздразнен дръпна ръката си от нейната. Джейн обаче упорито я улови отново.

— Хайде, милорд. Нека поне един друг се утешим. Убедена съм, че съдът ще ни оправдае. Просто трябва да се овладеете.

Гилфорд не отговори, но този път не отдръпна ръката си.

В града оставиха лодката на кея и поеха към Лондонската община. Тук Джейн и Гилфорд бяха разделени. Джейн пое първа, а двете ѝ придружителки я последваха. След тях вървеше Гилфорд, после архиепископ Кранмър, когото щяха да съдят като еретик, и

двамата братя Дъдли — Хенри и Амброуз. Четиристотин войници с алебарди преграждаха пътя на напиратата тълпа любопитни зяпачи. Джейн не можа да издържи под техните вперени погледи и сведе очи към молитвеника, който носеше отворен пред себе си.

Когато най-сетне стигнаха Лондонската община, поведоха затворниците към съдебната зала. Заради кралското си потекло Джейн имаше привилегията да седи върху тапицирано с алено платно кресло и да ползва столче за краката. Двете ѝ придружителки застанаха прави отзад. Кранмър сложиха да седне на отделена с леки перила дървена пейка, настрани от останалите трима подсъдими.

Джейн се огледа наоколо със свито сърце. Все по-трудно ѝ беше да диша. Колкото и да бе огромна сводестата зала, въздухът все не ѝ достигаше. Тя погледна към издигнатия срещу нея подиум, на който седяха най-изтъкнатите мъже на Англия, главният съдия и обществената защита. Сетне, за свой ужас и изумление, Джейн забеляза, че всички знаци на католическата вяра, които бяха прибрани по времето на крал Едуард, сега отново са извадени на показ. Върху малкия олтар стоеше разпятие и шест златни свещника. Докато тя все още разглеждаше белезите на възтържествувалата чужда вяра, без да може да откъсне очи от тях, свещеникът на кметството даде знак за началото на процеса с *Veni, Sancte Spiritus* и други молитви, всичките произнесени на латински. Сърцето на Джейн съвсем замря. Оттук нататък тя вече не можеше да се надява на никаква справедливост за себе си.

Нито обвинението повика свидетели, които да подкрепят тезата му, нито обвиняемите бяха разпитани, нито пък някой си направи труда да се изкаже в тяхна защита. Съдебните заседатели бяха свикани и се заклеха над библията. После обвиненията срещу затворниците бяха прочетени на висок глас и те трябваше да кажат признават ли се за виновни по тях или пък не се признават. Кранмър и останалите тутакси високо извикаха „Невинни сме!“. Когато дойде ред на Джейн да отговори, тя едва събра сили да отвори уста. После със запъване и почти шепнешком успя да промълви само: „Признавам се за виновна“. И как би могла да твърди нещо друго? Единствената ѝ надежда сега бе Мери да се покаже милостива и да опрости постъпката ѝ.

След дваайсет минути съдебните заседатели отново заеха местата си.

— Имаме достатъчно и убедителни доказателства, милорди — тържествено започна техният говорител, — които са в подкрепа на нашата милостива кралица. Ето защо се произнасяме, че обвиняемите са виновни.

Председателят на съда се изправи. Гласът му трепереше, когато произнесе:

— Лейди Джейн Дъдли е осъдена на смърт — да бъде жива изгорена или обезглавена, както благоволи да нареди кралицата.

Лорд Гилфорд Дъдли е осъден на смърт — да бъде обесен и разчекнат при Тайбърн.

Негова светлост архиепископ Кранмър е осъден на смърт — да бъде обесен и разчекнат при Тайбърн.

Съдът, в своята безмерна милост, опрощава лордовете Амброуз и Хенри Дъдли, отчитайки, че те са били принудени да се подчинят на баща си и не са участвали в заговора за държавна измяна на еретиците.

Джейн трудно проумя казаното, защото чуваше всичко като през гъста мъгла. Очите ѝ не можеха да се откъснат от позлатената брадва на гвардейския офицер от кралската стража. Откакто беше влязъл в залата, той я държеше като за почетна стража. Но щом съдията произнесе присъдата, той така извъртя жестокото ѝ острие, че то вече сочеше към осъдените затворници.

Джейн се върна при лодката на кея вдървена от ужас. Тя не забелязваше нито онези, които вървяха по петите ѝ, нито съчувствието по лицата на хората, които наблюдаваха притихнали шествието, предвождано от войника с обърнатото острие на брадвата. Сега тълпата бе забравила предишните си емоции и изпитваше единствено жал към тъничката самотна фигура, която пристъпваше, стискайки в ръце малка книга.

Джейн не почувства изобщо студения речен вятър, докато пътуваха с лодката обратно към Тауър. Този път обаче тя не беше приета триумфално през Кралските порти. Гребците само свиха греблата, докато лодката се плъзгаше по мръсната вода под ниската и мрачна Порта на изменниците. А зловонието и гнилите изпарения на рова ги обгърнаха като мъртворешки покров. Сега никой не поднесе на Джейн уханен букет, за да се предпази от тази смрад. Единствено две груби ръце я избутаха от лодката и я тикнаха да върви по-бързо по хлъзгавите, покрити с тиня стъпала.

Когато най-сетне се добра до стаята си, там я посрещнаха плач и вопли. Мисис Партридж ревеше с пълен глас и дори мистър Партридж тайно си бършеше сълзите. Двете придружителки на Джейн, които ляха сълзи по целия път от съдебната зала до Тауър, сега съвсем паднаха духом и гласовете им се сляха в отчаян вой. Единствено очите на Джейн останаха сухи. Тя се опита да каже нещо, задави се, после отново си възвърна гласа.

— Запомнете едно, скъпи мои приятели — макар да съм невинна и да не заслужавам тази присъда, *аз не трябваше да приемам короната.*

Сега не ѝ оставаше нищо друго, освен да чака обещаното от Мери милосърдие и опрощение.

* * *

Но оттогава всеки ден мистър Партридж пристигаше в малката къща с все по-обезкуражаващи новини. Въпреки недоволството на народа, Мери била решена да се омъжи за Филип Испански. Тя нямаше никакво намерение да освободи Джейн и Гилфорд, докато католицизмът не бъде напълно възстановен в страната, а англо-испанската династия не се обедини отново чрез съюза ѝ с Филип. Това предизвика нова вълна на недоволство срещу католицизма из цяла Англия. Отново се заговори за бунтове и размирици. По Коледа постепенно ограничиха всекидневната разходка на Джейн, докато накрая съвсем ѝ забраниха да излиза от къщата.

— Но защо — горчиво се усмихна тя. — Каква заплаха съм аз за нейна светлост, щом съм затворена в Тауър?

— Протестантите се надигат, милейди. Говори се, че ще издигнат вас или пък принцеса Елизабет за водач на тяхното въстание срещу кралицата. — Мистър Партридж гледаше Джейн, изпълнен със страх, докато ѝ поднасяше новините.

— Нима отново ще бъда използвана против волята си за нечия чужда кауза? Нима моето желание вече нищо не означава? — избухна Джейн, но вътре в себе си тя вече знаеше отговора. — Ами принцеса Елизабет — какво прави тя?

— Тя се оттегли в имението си, милейди, и даде да се разбере, че е твърде болна, за да го напусне или пък да приема, когото и да било.

— Умно е постъпила — промърмори Джейн. — Знае как да се предпази. На нея никой не би могъл да заложи капан.

А Джейн беше безсилна да се защити, по какъвто и да било начин. Оставаше ѝ единствено да седи край прозореца в стаичката си и да чака.

Малко след Коледа на това мъчително очакване беше сложен край. На вратата ѝ се почука и когато тя отвори, отвън я посрещна побелялото от ужас лице на мистър Партридж.

— Сър Томас Уайът е вдигнал народа против кралицата, милейди. С него идва огромна войска, която се увеличава от ден на ден. Сега приближават Лондон, за да свалят кралицата от трона!

— И с кого се кани да я замени той? — попита Джейн. Но докато задаваше този въпрос, мъртвешки хлад обгърна сърцето ѝ.

— Казват, че с принцеса Елизабет, но...

— Но какво?

— Но... — Партридж не можа да продължи нататък. Когато най-сетне успя да си възвърне гласа, той бе толкова изтънял, че едва се чуваше. — Но баща ви е заедно с него, милейди, а има и други, които искат да ви върнат на трона.

В настъпилата тишина се чуваше само пукането на пъновете в камината. По стъклото на прозореца плющеше зимен дъжд. Някъде отдалеч се носеше отчаяният рев на лъва.

Сър Томас бързо напредваше към Лондон. Градът беше готов да се отбранява. Най-накрая дойде новината, че бунтовниците са в Съдърк, точно срещу Тауър отвъд реката, и столицата е обсадена. Жителите ѝ тичаха обезумели във всички посоки. Техните отчаяни викове и шумът от чуковете, докато трескаво заковаваха капациите на прозорците вкъщи и магазини, се чуваха дори в Тауър.

— Кралицата е отказала да напусне града, за да се спаси — докладва мистър Партридж с възхищение в гласа. — Лично е отишла в общината, за да нагледа как върви подготовката за отбрана и снабдяването с провизии.

Войниците и оръдията в Тауър бяха насочени срещу Съдърк и лесно можеха да го поразят, но Мери отказваше да даде заповед за начало на битката.

— Нейна светлост не би рискувала живота на невинните хора в Съдърк, независимо в каква опасност е самата тя — с притаен дъх обясни мистър Партридж.

Лондонският мост остана вдигнат и както и да опитваше сър Томас Уайът не можа да прекоси реката под заплашително насочените дула откъм Тауър. Защитниците на кралицата не биха се поколебали да го обстрелват, докато той и войската му се бори с ледените води на Темза.

Отчаяни, бунтовниците се оттеглиха и опитаха да атакуват от запад. Те се събраха отново при Кингстън и там успяха да пресекат реката, после продължиха по Чаринг Крос.

В Тауър настана бъркотия. По коридорите взеха да се суетят уплашени лондонски благородници и техните съпруги, потърсили убежище в крепостта. Те се взираха с обезумели очи на запад, опитвайки се да разберат какво става на бойното поле. Оттам се носеше гръм от битката, примесен с писъци, стенания и викове. Градът беше обзет от хаос.

Джейн залости вратите и затвори прозорците на затворническите стаи, а накрая коленичи край леглото и започна да се моли. Но в ушите ѝ непрекъснато кънтеше врявата от коридорите на Тауър и паниката, която идваше откъм града. Как би могла да не се моли за своето спасение в такъв момент? Но можеше ли да иска собственото си освобождаване от затвора на такава цена? Писъци. Шум от битка. Затворените прозорци не можеха да я спасят от доказателствата за настаналите по улиците кланета, които приближаваха все повече.

После се възцари тишина. Не внезапно, отначало дори не толкова забележима, но постепенно стрелбата утихна, а виковете ставаха все по-редки и по-редки.

— Дали да не изляза и да разбера какво е станало?

Мисис Елен зададе този въпрос с треперлив и несигурен глас, надигайки се от пода, където беше прекарала на колене часове наред в молитви, та сега всичките ѝ стави се бяха схванали.

Джейн протегна ръка да я спре.

— Не, изчакай, и без това скоро ще разберем всичко.

И наистина, не след дълго мистър Партридж с колебливи стъпки изкачи стълбите, за да им донесе последните новини. Сър Томас Уайът бил разгромен и се предал. Херцогът на Съфолк паднал в плен.

Сега Джейн вече знаеше за какво да се моли.

— Ти, господи, знаеш най-добре кое е добро за мен. Стори с мен това, което ти желаеш и ме поведи по твоя път. Само... — Споменът за насоченото към нея безмилостно острие на брадвата внезапно оживя и гласът ѝ се пречупи. — Само когато дойде мигът, ми дай сили, умолявам те, и ме защити, та да устоя твърдо... — Главата ѝ се отпусна върху склучените ръце и измежду пръстите ѝ се затъркаляха горчиви сълзи.

* * *

По милостивата заповед на кралица Мери присъдата на Джейн от смърт чрез изгаряне жива на клада беше променена на обезглавяване. На Гилфорд също му спестиха мъчителната агония най-напред да бъде бесен, а после, докато е още жив, да бъде разчекнат на четири. И той щеше да бъде обезглавен. Екзекуцията на Джейн, заради нейното кралско потекло, щеше да се проведе в по-тесен кръг в Тауър Грийн, но Гилфорд щеше да умре на Тауър Хил, пред очите на лондончани. Мери милостиво разреши на двамата съпрузи да се видят още веднъж преди последния си час, но Джейн отказа.

— Нима наистина няма да се видите повече с него, милейди? Той така отчаяно се молеше за тази среща. — Мисис Партридж закърши отчаяно ръце и почти накъса на парчета престилката си.

— Още ли реве?

— Да, милейди.

— Тогава му кажете, че ще се моля за него. Предайте му, че трябва да бъде смел и да се уповава в бог. Ще го гледам как отива към ешафода. Благодарение милосърдието на нашата кралица, болката ще трае само миг. — Тя помълча известно време, после продължи: — Не ни остава много време. И двамата трябва да се подготвим.

И Джейн започна да се подготвя наистина педантично и усърдно. През последните часове от живота ѝ я лишиха от нейните бележки, записки и повечето книги, но тя все още имаше своя малък молитвеник, Новия завет на гръцки и пера за писане. Новият завет щеше да остане за Катерина. На страниците му тя написа:

Ето тук ти пращам, моя скъпа сестрице Катерина, една книга, която, макар да не е със скъпа подвързия и позлатени букви или пък с причудливо избродирани от нечия майсторска игла заглавни букви, пак е по-ценна от всички рудници за скъпоценни камъни по света; тази книга, мила сестрице, е Законът на нашия бог...

Докато пишеше това, в настъпилата тишина се чуваше само скърцането на перото.

После тя посегна към малкия си, облечен в черно кадифе молитвеник. Искаше да го изпрати на баща си, за да го теши в неговото неволничество. Дали и този път щеше някак да успее да се измъкне на свобода? Не, това бе малко вероятно. За всичко онова, в което е обвинен, му беше нужна поне малка утеха. Тя се замисли за известно време, после надраска кратка бележка в полето на книгата:

Бог ще ви донесе утеха, Ваша Светлост...

Отначало думите идваха трудно, но после писането ѝ потръгна все по-гладко и леко. Сър Джон Бриджес, старши лейтенантът на Тауър, който бе така любезен към нея, щеше да го предаде на баща ѝ.

Сега вече не ѝ оставаше нищо друго, освен да събере последните си сили и да запомни думите, които трябваше да произнесе преди екзекуцията! Това бе най-трудната от всички задачи — толкова беше важно да умре с достойнство.

На следващото утро Джейн стана рано и внимателно подбра дрехите си — същата проста черна рокля и горна пола, които беше носила по време на процеса. После остави Новия завет с посвещението към Катерина върху масичката си за писане, та по-късно мисис Партридж да го прибере и да го изпрати на сестра ѝ. Молитвеника стискаше здраво в ръце. Щеше да го задържи до последната минута със себе си, а после да го предаде на сър Джон Бриджес, когато...

Тя не си позволи да довърши тази мисъл, а бавно се приближи към прозореца и погледна надолу към Тауър Грийн. Така и си остана. Скоро щяха да преведат Гилфорд по пътя му към Тауър Хил. А тя беше обещала да го гледа.

* * *

Малката процесия се зададе, Гилфорд вървеше по средата. Лицето му беше пребеляло, но Джейн с гордост отбеляза, че не плаче и главата му е изправена високо. Тя ги изпроводи с поглед, докато процесията не се скри от очите ѝ. После зачака. Около половин час по-късно дочу скърцане на каруца. Процесията се завръщаше, но Гилфорд вече не беше с нея. Джейн се насили да погледне клетото му обезкървено тяло, което лежеше в каруцата.

— Гилфорд, Гилфорд... — Тя не си даваше сметка, че говори на глас, защото мислите ѝ бяха отправени в молитва към небето. Молеше се за своя съпруг. За самата себе си. Мъките на Гилфорд бяха свършили. Сега идваше нейният ред.

Скоро след това се почука на вратата. Мисис Елен и Елизабет Тайлни се бяха прегърнали в единия ъгъл на стаичката и хлипаха толкова отчаяно, че не можаха да отговорят. Джейн отиде до вратата и сама отвори. На прага стоеше сър Джон Бриджес. Той мълчаливо ѝ предложи ръката си и тя също мълчаливо прие помощта му. В другата си ръка стискаше молитвеника.

— Елате, дами — меко рече тя на двете плачещи жени. — Няма ли да ме придружите?

Подкрепяйки се една друга, двете я последваха.

Сър Джон я изведе от къщичката и я поведе през Грийн към ешафода. На Джейн се стори, че мина цяла вечност, докато изкачат няколкото стъпала до мястото, където стоеше изопната облечената в алено фигура на палача. Когато стигнаха най-горе, сър Джон пусна ръката ѝ и отстъпи настрани. Джейн извърна лице от палача си и огледа струпаните долу хора, които бяха впили очи в тях. Беше настъпил моментът да каже няколкото думи, които многократно бе повтаряла изминалата нощ. Тя си пое дълбоко въздух.

— Добри хора, дошла съм тук, за да умра. — Гласът ѝ звънна с ясен тон. — Така отсъди законът. За противозаконни действия срещу нейна светлост кралицата бях изправена пред съда. Но не това съм целяла, а то бе замисъл на онези, които би трябвало по-добре да си дават сметка за делата си от мен самата, която не познавах добре закона и още по-малко — правата на короната.

Моля всички вас, добри християни, да бъдете мои свидетели, че умирам като истинска християнка и че душата ми ще премине в ръцете божии... — На това място за първи път гласът ѝ потрепери, но тя бързо се съвзе. — А сега, добри хора, докато съм още жива, ви моля да присъедините молитвите си към моята.

Личният свещеник на кралица Мери пристъпи напред, за да ѝ помогне да коленичи, и тя с ясен глас започна да нарежда петдесет и първи псалом. После отново се изправи. Така остана, обградена от мъртва тишина, цели пет минути, както повеляваше законът, очаквайки да бъде помилвана. Това обаче не се случи.

В края на определеното време сър Джон Бриджес я докосна леко по лакътя. Тя го погледна и мълчешком му подаде молитвеника. После свали ръкавиците си — остана доволна, че ръцете ѝ треперят съвсем лекичко — и ги подаде на Елизабет Тайлни. Накрая разкопча горните копчета на роклята си. Мисис Елен понечи да ѝ помогне, но старото ѝ тяло не издържа, сгърчи се и тя падна, задавена от неудържим плач. Палачът пристъпи напред, за да помогне на Джейн, но тя рязко се дръпна.

— Оставете ме сама — нареди тя. Беше забравила, че след екзекуцията дрехите ѝ се полагат нему — като отплата за свършената работа.

Елизабет Тайлни най-после ѝ помогна да оголи врата си и раменете, но когато дойде ред за последното ѝ задължение към нейната господарка — да завърже очите ѝ с кърпа, която Джейн бе избрала предишната нощ, тя също се предаде. Джейн трябваше сама да стори това.

Палачът приближи към нея още веднъж и падна на колене.

— Прощавате ли ми, госпожо?

В този миг Джейн си спомни ритуала. Тя сведе кротко поглед към него.

— На драго сърце — отвърна.

Той стана, а Джейн най-после се осмели да погледне към дръвника зад него. И усети, че тялото ѝ цялото се тресе, въпреки нейната воля.

— Застанете върху сламата, госпожо.

Джейн пристъпи напред, а очите ѝ не можеха да се откъснат от студения камък.

— Моля ви, направете го бързо — прошепна тя. После собственоръчно завърза кърпата върху очите си, съсредоточавайки цялата си воля върху това пръстите ѝ да не треперят. Накрая коленичи и посегна да напипа камъка. Но не усети неговия допир. Изведнъж се почувства самотна и уплашена в обкръжаващата я тъмнина.

— Къде е той? — проплака тя. — Къде е?

Не получи никакъв отговор. Наоколо цареше тишина.

— Какво трябва да направя?

Тогава, някъде от мрака, почувства допира на една ръка върху рамото си, която внимателно я поведе напред. Тя протегна ръце и почти с благодарност склучи пръсти върху грапавата твърда повърхност. По вдлъбнатината разбра къде да положи главата си, забави се малко, после протегна врат и опря буза о камъка. Затвори очи. Само още няколко секунди...

— Господи, в твоите ръцеверявам душата си!

Джейн рязко протегна ръце напред.

Палачът разпозна дадения знак. Той вдигна бравата. Острието лъсна за миг на бледото зимно слънце, после полетя надолу в съвършена дъга.

ЕПИЛОГ

Бащата на Джейн, херцогът на Съфолк, беше екзекутиран на 24 февруари 1554 година. Майка ѝ, херцогинята на Съфолк, отново си възвърна благоволениято и приятелството на кралица Мери и скоро се омъжи за много по-младия от нея Ейдриън Стокс. Това предизвика скандал в двореца.

Бракът на Катерина с лорд Хърбърт беше анулиран с възкачването на кралица Мери на трона. Осем години по-късно тя тайно се омъжи за Едуард Сеймор, граф Хартфорд. Елизабет I, която стана кралица след смъртта на Мери през 1558, беше бясна заради този брак. Тя си даваше сметка, че двете живи сестри Грей може да претендират за трона и не желаше те да се задомят. Елизабет хвърли в Тауър Катерина и Едуард с изричната заповед да не им позволяват да се виждат. Въпреки това те се сдобиха с двама сина, по-големият от които е прародител на кралица Елизабет II.

Най-малката сестра на Джейн, Мери, се омъжи за Томас Кийс, дворецов вратар. Кралица Елизабет се разгневи и от този брак и прати Мери под постоянно наблюдение в провинцията, като я местеше ту в една, ту в друга къща. След смъртта на съпруга ѝ на нея най-после ѝ разрешиха да живее при втория си баща и неговата жена, защото по това време майка ѝ бе вече умряла.

Тялото на Джейн остана недокоснато на ешафода, докато в двореца се чудеха какво да правят с него. Тъй като беше протестантка, не се разрешаваше да я погребат в отново станалия католически параклис „Св. Петър във Винколи“. Накрая такова разрешение обаче беше издадено и там, редом с двете клетки съпруги на Хенри, кралиците Ан Болейн и Катерина Хауърд, тялото ѝ най-сетне намери покой.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.